

DEMOKRACIJA

Nekdanji
šolski minister
Slavko Gaber,
ki je odgovoren
za številne
nepravilnosti v
šolskem sistemu
in bogatenje na
ta račun, srdito
napada zdajšnjega
ministra Milana
Zvera.

GABROV STREL V NOGO

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

INTERVJU

Dr. Danilo Türk

Kandidatura bi mi bila v veliko čast

UNION

Smile®

MINISTER ZA ZDRAVJE OPOZARJA:
PREKOMERNO PITJE ALKOHOLA ŠKODUJE ZDRAVJU!

Približevanje jedru EU

Metod Berlec

Mineva druga obletnica vstopa Slovenije v Evropsko unijo. Po demokratizaciji in osamosvojitvi je bil to eden glavnih ciljev mlade slovenske države ves čas tranzicije. Z vključitvijo v EU maja 2004 in s političnimi spremembami, ki so sledile jeseni istega leta, se je v Sloveniji končalo na pol balkansko obdobje in začelo novo, bolj evropsko. Če je imela tranzicijska levica kot naslednica prejšnjega komunističnega režima še vedno glavno vlogo v slovenski družbi vsa leta po osamosvojitvi (izjema je obdobje vladavine Demosa), se je to v zadnjih dveh letih v precejšnji meri spremenilo, čeprav so ostaline prejšnjega režima v Sloveniji še močno zasidrane, kar se kaže na številnih področjih. O stanju demokracije v Sloveniji nas „poučuje“ zadnji prvi človek slovenske komunistične partije, ki hkrati Forum 21 povsem neumestno primerja z Judi. Po njegovo naj bi bili člani foruma v slovenski družbi tako stigmatizirani kot Judje v nacistični Nemčiji. Neki ultralevičarski novinar pa širi celo tezo, da se politične razmere pri nas tako razvijajo, kot da bi v drugi svetovni vojni zmagali Nemci. Seveda gre za komunistično totalitarno miselnost, ki je prepričana, da je vse v redu edino v primeru, če so sami na oblasti, v nasprotnem primeru pa se bliža konec sveta.

A pustimo neumnosti ob strani. Dejstvo je, da je Slovenija po dveh letih članstva v združeni Evropi v njej dobro zasidrana. Kot je ob obletnici vstopa dejal predsednik vlade Janez Janša, je Slovenija nesporna favoritinja med novimi državami članicami po večini objektivnih meril. Slovenska kupna moč se je povečala, izpolnujemo pogoje prenovljenega pakta stabilnosti in rasti ter pogoje za prevzem evra. Izpolnitev maastrichtskih meril je po njegovih besedah „eden največjih projektov Slovenije zadnjega desetletja in bo zagotovo imela velike makroekonomske vplive na slovensko gospodarstvo“. Slovenija je

s tem naredila vse za „naslednji velik korak znotraj te asociacije, to je za korak v ožji krog EU“, saj bo postala trinajsta članica Evropske monetarne unije. Prihodnje leto naj bi se Slovenija vključila tudi v schengensko območje, s čimer bo nedvomno postala jedrni del EU. Slovenija je lahko zadovoljna tudi z doseženo novo finančno perspektivo EU za obdobje 2007–2013. Naša država bo v prihodnjem sedemletnem proračunskem obdobju upravičena do več kot 4,5 milijarde evrov evropskih sredstev, hkrati pa bo v evropski proračun vplačala do 2,5 milijarde evrov, kar pomeni, da bo netopremnica dveh milijard evrov, to pa je bistveno več kot v sedanji finančni perspektivi. Z njihovo pametno porabo lahko naredi še korak bliže najrazvitejšim članicam EU. Pred Slovenijo sta v povezavi z EU še dva pomembna izziva. Prvi je uresničevanje lizbonske strategije. Z gospodarskimi in socialnimi reformami, ki jih je pripravila vlada, bo poskušala to strategijo udejanjiti v praksi, kar bo ena glavnih nalog in preizkušenj za to vlado. Drug velik izziv bo predsedovanje Evropski uniji. V prvi polovici leta 2008 bo Slovenija nosilka treh pomembnih nalog; vodila bo delo vseh sestav Sveta EU in evropskega sveta, zastopala bo svet EU pri drugih institucijah EU in celotno Evropsko unijo v mednarodni skupnosti. Nedvomno bo to velik zalogaj za slovenska ministrstva in ne nazadnje za slovensko diplomacijo.

Ob pozitivnih premikih v Sloveniji, izboljševanju ekonomskega položaja prebivalcev, postopnem uvrščanju Slovenije med jedrne države Evropske unije, uveljavljanju na mednarodnem parketu bo treba sprejeti tudi ukrepe (ustvariti klimo) za povečanje rodnosti, če želimo obstati kot narod. To pa ni samo naloga vlade, ampak celotne slovenske družbe. Seveda je tu tudi vprašanje slovenske identitete v čedalje bolj globaliziranem svetu in še marsikaj. ■

Slovenija je po dveh letih članstva v Evropski uniji čedalje bliže jedrnemu delu te povezave. Z vstopom v Evropsko monetarno unijo in schengensko območje bo ta proces v veliki meri končan.

UVODNE STRANI

- 9 Da bi se izognili novim tožbam
10 **Pogledi:** Revizija v Mercatorju
11 **Kolumna:** Plačilo za pisanje

POLITIKA

- 12 Manifest novega razdora
14 Sestop z okopov preteklosti
16 Novi izzivi in nasprotovanja

GOSPODARSTVO

- 18 Gabrom stopili na prste?
20 Cukratičeva zmaga
22 Kako do razmaha podjetništva

SLOVENIJA IN ZAMEJSTVO

- 24 Cestni križi in težave
26 Svetlejša prihodnost zadrug?
28 Zmerni optimizem za Slovence

TUJINA

- 30 Al Kaidine balkanske povezave
31 **Globus:** Nevarna gondola
32 **Tuji tisk:** Odpri arhivi

INTERVJU

- 34 Dr. Danilo Türk

NEKOČ IN DANES

- 38 Gozd v socializmu
41 Vrhunci slovenske drame
42 **Naši kraji:** Šoštanj

KULTURA

- 46 Kultura in slovenska resničnost
47 Srečanje literarnih ustvarjalcev

OGLEDALO

- 48 **Film:** Misija: nemogoče, tretjič
50 **Avtomobilizem:** Pamet v kolesa
52 **Znanost:** Spomin na Černobil
54 **Šport:** Leteči Kranjci
56 **Črna kronika:** Komune niso najhujše zlo
58 **Rumeno:** Aktivna Saška
60 **TV Kuluar:** Vztrajna Lidija!
62 **Kronika časa:** Fantje na vasi
66 Novi urednik Večera bo Ranc

34 Intervju: dr. Danilo Türk

Če bi me Slovenija kandidirala za generalnega sekretarja OZN, bi se z velikim veseljem posvetil tej kandidaturi. Mislim, da bi bilo to za Slovenijo koristno, iz same kandidature bi se dalo kaj koristnega narediti za Slovenijo. Mislim, da je moja formacija, moja neposredna izkušnja v OZN kapital Slovenije, ki ga je vredno izkoristiti.

12 Manifest novega razdora

Največja opozicijska stranka LDS je predpretekli konec tedna izpeljala na zadnjem kongresu stranke napovedano programsko konferenco, na kateri je sprejela osnutek dokumenta, s katerim naj bi stranka na novo oblikovala svojo politiko, kot kaže, pa je konferenca le še poglobila nasprotja znotraj LDS.

14 Sestop z okopov preteklosti

Politični diskurz o medvojnem dogajanju ob dnevu upora proti okupatorju dobiva nove oblike, hkrati pa nakazuje nekatere novosti v slovenskem političnem prostoru. Kaj bo prinesla prihodnost?

18 Gabrom stopili na prste?

Zdaj ko hoče šolski minister Milan Zver presekat sporne posle pri izdajanju učbenikov in delovnih zvezkov, šolarjem olajšati življenje, staršem pa znižati stroške, je deležen očitkov s strani tistih, ki so bili doslej vpleteni v sporno izdajo učbenikov, pri čemer je obstajal celo sum korupcije. V zvezi s tem se pojavljata tudi zakonca Antič – Gaber.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 434 54 48 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 434 54 63 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 434 54 62

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avenik, Gašper Blažič, Gregor Drnovšek, Lucija Horvat, Petra Janša, Lovro Kastelic, Barbara Kavtičnik, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek
Kolumnisti: mag. Andrej Aplenc, Esad Babačić, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruđen

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),

Bor Slana, Reuters, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 550 SIT / 2,29 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor
Poština plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Fotografija na naslovnici: FOTO SPRING, fotomontaža

Igralniški del bo le manjši del novega centra

Gregor Drnovšek, foto: Bor Slana

O problematiki graditve megazabavišča skupaj z ameriško multinacionalko Harrah's smo se pogovarjali z novim predsednikom uprave novogoriškega Hita mag. Nikom Troštom.

Kako ocenjujete zadnji obisk vlade v vaši družbi? Kaj ste se dogovorili glede graditve megazabavišča pri Novi Gorici?

Obisk vlade v Hitu dokazuje gospodarsko pomembnost naše družbe, hkrati pa podporo našemu delu in razvojnim projektom. Glede graditve turistično-zabavišnega centra se nismo še nič dogovorili, šlo je za izmenjavo stališč uprave Hita in vlade glede pogojev in možnosti za uresničitev tega zahtevnega projekta. Predstavniki vlade so se strinjali z nami, da je projekt, seveda ob izpolnitvi nekaterih predpostavk, vsekakor mogoče izpeljati in da predstavlja izjemno veliko priložnost za Goriško in celotno Slovenijo.

Ali Američani postavljajo posebne pogoje za prihod v Slovenijo oz. kakšen naj bi bil delež Hita v tem novem kompleksu?

Predvsem pričakujejo znižanje obdavčitve in ureditev zakonodaje, ki bi jim v novi, skupni družbi omogočila lastniški delež, ki bo lahko večji od sedaj dovoljenih 20 odstotkov. Hit bi moral imeti v vsakem primeru delež, ki bi zagotavljal enakopravno možnost vplivanja na ključna vprašanja, in to od zasnove, graditve, trženja novega centra, upravljanja in vodenja do delitve dobička nove družbe. Pri tem je vsekakor treba upoštevati, da ima Hit v Novi Gorici svoje največje turistične zmogljivosti, ki jim je treba zagotoviti nadaljnji razvoj.

Kakšen naj bi bil po vaših predvidevanjih vlogov novega zabavnega središča?

To je ključni element projekta, ki se je doslej premalo izpostavljalo. Novi turistični center bo gostom ponujal najširši spekter sodobnih turističnih storitev, igralniški del bo le njegov manjši del. V centru bodo hotelski objekti, prireditveni prostori, kongresni center, sodobna wellness ponudba, športni objekti za rekreacijo, ustrezne trgovske površine in verjetno še kaj. To pomeni, da mora center s svojo ponudbo privabljati nove goste različnih profilov, od gostov, ki iščejo zabavo in sprostitve, do gostov, ki prihajajo na dopust v širšo regijo. To je torej nova ponudba, ki ne sme ciljati le na obstoječe goste, ki že obiskujejo Novo Gorico in okolico. Treba je privabiti goste iz celotne Evrope in tudi širše, saj je ponudba za goste, ki so oddaljeni od Nove Gorice do 200 kilometrov, že sedaj vrhunska. Goste je treba na širše območje Goriškega privabiti za vsaj nekaj dni. Ta center bo namreč odprt v okolje, ne bo samozadosten na način, da bi se gostje zadrževali samo znotraj njega. To bo središče, gibalno razvoja celotne turistične ponudbe Posočja, Krasa, Brd, Vipavske doline in tudi širše, zato predstavlja ogromen gospodarskorazvojni potencial na vseh področjih. Gre torej za kakovostni preskok iz dnevnega turizma v t. i. destinacijskega, ki prinaša tudi več kupne moči in izredno pospeševalno deluje tudi na druge gospodarske veje.

Ste se s finančnim ministrom Andrejem Bajukom že pogovarjali o morebitni spremembi davčne zakonodaje? Kakšne bi bile po vašem mnenju optimalne rešitve za obe strani?

Z ministrom za finance dobro sodelujemo, o konkretnih rešitvah za davčni sistem pa je prezgodaj govoriti. Vsekakor bo treba poiskati ravnotežje med tem, da bo rešitev predstavljala ustrezno razvojno-investicijsko spodbudo in hkrati zagotovila ustrezne davčne prihodke. Nov model obdavčenja igralništva bo spodbujal vlaganja v druge oblike turistične ponudbe, kar je eden ključnih ciljev.

Koliko novih delovnih mest bi prinesel center? Kje bi pridobili novo delovno silo?

Računamo, da bi zaposlili približno 2.500 ljudi. Seveda bo tolikšno število kvalificiranih delavcev težko dobiti naenkrat. A do odprtja centra je še veliko časa, zato bomo s pripravami na pridobivanje in izobraževanje kadrov začeli takoj po odločitvi za ta projekt. Potrebno bo seveda izobraževanje novih kadrov, nedvomno pa investicija prinaša izredno dobre zaposlitvene možnosti za ljudi vseh profilov in izobrazbenih ravni. Sodoben turistični produkt in potrebna infrastruktura namreč zahtevata kvalificirane delavce na vseh področjih; to niso le natakarji, krupjeji in kuharji, kot mislijo nekateri.

Poslednja preobrazba

Nekdanji predsednik Milan Kučan med »svojimi« zgodovinarji še vedno velja za »reformista«, saj naj bi bila prav po njegovi zaslugi nastala slovenska demokracija. Hkrati pa Kučan ostro nasprotuje vladnim reformam in brani pozicijo »zdravih sil«. S tem je napravil še eno tranzicijsko preobrazbo: iz reformista se je spremenil v antireformista.

ISKRICA

Heretik

Aleksander Škorc

»Spoštovani veljaki,« je Kacin nagovoril zbor strankarskih veličin, »če se ukvarjam z zvezo borcev, to nikakor ni strateško zgrešena poteza. Prav nasprotno. Kot veste, imajo borci velike dotacije. In kot veste, je borcev vse manj – narava zahteva svoje, kaj hočemo – in zakaj ne bi mi prevzeli njihovega mesta? Nekateri pač mislimo dolgoročno, ne tako kot nekateri krivoverci,« ob teh besedah je strogo pogledal v smeri superdoktorja Gabra. »Ste kdaj pomislili, kaj bi se zgodilo, če nekega lepega dne ne bi prestopili praga parlamenta, kar se pod mojim vodstvom seveda ne more zgoditi, a vendarle? Če prevzamemo mesto borcev in njihove dotacije, smo preskrbljeni za vedno, ker borci so večni. Sicer nam pa podpora raste, kar dokazuje tale kup pisem, iz katerega bom naključno izbral kuverto – glej no, kako lepa rdeča kuverta – na, Matejček, preberi.«

»Spoštovani g. Kacin. Naj vam sporočim, da vas popolnoma podpiram in da bom po dolgoletnem oklevanju vstopil v vašo stranko. Pozdrav, Jelko Kacin. Ste slišali šef, še en Jelko Kacin obstaja,« je navdušeno ugotovil Matejček.

»Daj sem, kaj to bereš, nesrečnik škilasti? Če imaš privide, ostani raje doma,« se je Kacin rahlo ujezil in si z blagim nasiljem pridobil v tistem trenutku že sporno pismo.

Iz dvorane se je zaslišal rahel žvižg, temu je sledil Gabrov medklic: »Sam sebi piše. Hoče nas prodati revoluciji pa še zavaja nas! Sram naj bo predsednika! Predsednik je nag!«

»Molči, heretik krivoverni,« se je Kacin ostro odzval in si ogledal sporno pismo. »Aha. Se že spomnim. Res mi je pisal Jelko Kacin – in res je, da to nisem jaz. Res je tudi, da sem zadnjič govoril z njim po telefonu – izrekel mi je pohvale za moje delo – in res je, da je bil človek v dvomu, ali naj vstopi v stranko ali ne. No, kot vidite, bo vstopil, in to izključno po moji zaslugi. In sedaj te vprašam, krivoverec Gaber, koliko novih članov si ti pridobil. Nobenega seveda, kvečjemu si koga izgubil. In ker so stvari take, kot so, odrejam, da se do rednega kongresa v Dražgošah ne bomo več srečevali, in ko bomo volili novega predsednika – mene torej – bodo tudi borci imeli volilno pravico. Če hočemo kaj od njih, jim moramo tudi kaj dati. Zakaj jim torej ne bi dali nečesa, kar nas nič ne stane, pa še koristno je. Vsaj zame.

H-umor

»Po dveh letih lahko rečemo, da Slovenija služi EU kot pozitiven primer tudi pri odločanju o nadaljnjih širitvah.«

(Premier Janez Janša je prepričan, da se z vključitvijo Slovenije v EU slednja ni širila brez potrebe.)

»Lahko bi se zgodila Lipa 2 in nato bi bil kriv minister.«

(Minister za šolstvo in šport Milan Zver spričo slabih varnostnih razmer na shodu študentov ni želel biti grešni kozel.)

»Mi se s številnimi ravnanji te vlade ne strinjamo in jih tudi odkrito obsojamo, vendar menimo, da je treba pri reformah sodelovati.«

(Predsednik SD Borut Pahor vztraja pri sodelovanju v Partnerstvu za razvoj, čeprav mu vlada ni najbolj všeč. A pomembno je sodelovati.)

»Živel sem v študentu, po bone sem hodil čez cesto, na faks prav tako. Edino sostonovalec je tu in tam preveč smrčal.«

(TV-voditelj Peter Poles je študentska leta preživel brez velikih naporov.)

»Če se zavzemamo za to, da v našem spominu ostane upor naroda proti okupatorju, ne pa kolaboracija, potem lahko zase rečem, da ne bom nikoli nehal 'cuzati'.«

(Nekdanji predsednik Milan Kučan komentira vprašanje direktorja Muzeja novejšje zgodovine, kdaj bodo dediči partizanstva nehali »cuzati« kolaboracijo.)

»Govorim, na primer, o tedniku Demokracija, uradnem glasilu vladajoče SDS, ki ustavno zajamčene pravice do odgovora ne spoštuje.«

(Novinar Lado Ambrožič se pritožuje ministru za kulturo Vasku Simonitiju, ker revija Demokracija ni objavila njegovega žaljivega odgovora. Kot da bi moral minister medijem diktirati, kaj naj objavijo. Hkrati ne ve, da se uradno glasilo SDS imenuje Nova pot.)

»Judež je dobil za Jezusa trideset srebrnikov, trg zasluži na račun človeka neizmerno več ...«

(Teolog dr. Drago K. Ocvirk komentira medijsko propagiranje nedavno odkritega Judovega evangelija, ki očitno prinaša velik zaslužek.)

»Namesto da bi bili samozavestni in šli po posel v tujino, se preveč zapiramo in tako rekoč trgujemo med krajevnimi skupnostmi.«

(Direktor Krke Jože Colarič opozarja, da v Sloveniji še vedno velja Titovo načelo: Tujega nočemo, svojega ne damo.)

»Tem ljudem bi pokazal, kaj dobivamo nazaj, saj česa takega velikrat še revežem ne bi dali.«

(Mariborski nadškof Franc Kramberger ni prepričan, da je mariborska nadškofija z vrnitvijo denacionaliziranega premoženja obogatela.)

»Gospod Vinko Vasle, vam lahko dam en nasvet? Ne izumljajte tople vode na radiu.«

(Novinar Radia Slovenija Marjan Jerman je že na začetku trdo prijel novega direktorja Radia Slovenija.)

»Če upoštevam vsebino študentskih zahtev, se mi prejšnja sreda zdi res črna.«

(Ekonomist Igor Masten se je prijel za glavo, ko je prebral zahteve študentskih organizacij.)

Železarji uspešni

Slovenska industrija jekla (SIJ), v kateri je zaposlenih nekaj več kot tri tisoč ljudi, je v letu 2005 poslovala izredno dobro. Prihodki od prodaje so se v primerjavi z letom prej povečali za 23 odstotkov, na 113 milijard tolarjev, čisti poslovni izid pred davki pa se je več kot potrojil in je znašal 9,4 milijarde tolarjev. Rekordno sta lani poslovali tudi obe jedrni družbi SIJ Acroni Jesenice in Metal Ravne. Tako je lanski dobiček pred davki precej višji od načrtovanega. Večji del povečanja dobička, to je 1,9 milijarde tolarjev, so ugodnosti, ki jih bodo deležni v prihodnosti na račun neplačevanja davkov zaradi izgub v preteklih letih. SIJ je na račun povečanja kapitala, ki predstavlja 50 odstotkov vseh virov financiranja, tudi relativno zmanjšal zadolževanje. Obe metalurški družbi sta v letu 2005 proizvedli 441.193 ton litega jekla, kar je za odstotek več kot leto prej.

Proizvodnja na zaposlenega se je povečala za dva odstotka, dodana vrednost na zaposlenega pa za 30 odstotkov. Za eno odstotno točko se je povečal tudi delež izvoza, ki predstavlja 71 odstotkov celotne prodaje; lanski izvoz je bil vreden slabih 74 milijard tolarjev. Ob tem dodajmo, da je SIJ še vedno v 80-odstotni državni lasti, družbe pa bodo še letos, predvidoma junija ali septembra, objavile razpis za nakup 55-odstotnega državnega deleža. V. K.

SIJ je lani dobro poslovala.

Modrosti tedna

»Pri uvajanju novega plačnega sistema se je prvič v zgodovini Slovenije zgodilo, da je vlada najprej sebi, ministrom, znižala plače, pa poslanca in sorazmerno potem še drugim kategorijam funkcionarjev in javnih uslužbencev.

Temu se je začuda uprlo sodstvo ...«

(Zgodovinar dr. Janko Prunk)

»Spopad na sodišču z odškodninskimi tožbami napoveduje del novinarjev. Dela zaradi objave višine njihovih plač v tedniku Demokracija. Prvovrstni paradoks: novinarji, ki po profesiji razkrivajo višine plač in druga skrita dejstva, so tako prizadeti, da grozijo s sodiščem, ko postanejo sami objekt častniškega poročanja??«

(Sociolog dr. Bernard Nežmah)

Težava cena, ne barva

Taksiji v Ljubljani morajo biti beli.

Ljubljanski mestni svetniki so konec aprila zavrnilo novelo odloka o taksijih, ki bi podaljšala rok za uskladitev barve vozil do 30. junija 2007. Nekateri svetniki so uvodoma nasprotovali spreminjanju odloka po hitrem postopku in pri tem mestni upravi očitali neizvajanje njenih odlokov, saj bi morali taksisti od 1. januarja 2006 že opravljati prevoze v belih vozilih. Kljub vsemu so hitri postopek sprejeli, nato pa po uri razprav novelo odloka zavrnilo. Kot je znano, so se taksisti tik pred iztekom roka v decembru 2005 prek Obrtne in Gospodarske zbornice Slovenije obrnili na mestno občino Ljubljana (MOL), da bi slednja podaljšala rok za prilagoditev barve vozil. Novela poleg tega prinaša še oprostitve plačila takse za uporabo postajališč za

taksije za vozila, prijazna okolju, in uskladitev terminologije v odloku z zakonom o prekrških. Svetniki so mestni upravi očitali neizvajanje njenih odlokov, saj bi morali taksisti od 1. januarja 2006 že voziti v belih vozilih. Ob tem je bila zanimiva razprava Petra Sušnika, ki je polemiziral o tem, kaj je bela barva in kolikšen del avta mora biti bel. Predlagal je izdajo obvezne razlage, kaj je bela barva, da bodo redarji to vedeli. Glavni problem na področju t. i. avto taksi službe ni bela barva ampak cena, je še poudaril in zadel žebljico na glavico. V. K.

Pregledno lastninjenje

Težko pričakovana privatizacija Telekom Slovenije, ki je v večinski državni lasti, se bo začela prihodnje leto. Še pred tem naj bi po načrtih delnice začele kotirati na borzi. To smo izvedeli pred prazniki, ko sta se sešla Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo, in Bojan Dremelj, predsednik uprave Telekoma Slovenije. Dremelj je dejal, da si uprava Telekoma želi čimprejšnje uvrstitve delnic na Ljubljansko borzo, pri čemer velja razmisliti tudi o kotaciji na kateri od večjih evropskih borz. Vizjak pa je dodal, da je kotacija delnic na borzi ena izmed pomembnih faz privatizacije. Zagotovil je, da je prodaja državnega deleža v Telekomu ena prednostnih nalog ministrstva. Vlada naj bi predvidoma še v prvi polovici maja sprejela tudi strateške usmeritve privatizacije, ki pa so za zdaj še skrivnost. To bo pomenilo zeleno luč za nadaljnje postopke privatizacije. Sledilo bo formiranje privatizacijske komisije in vsa nadaljnja pripravljala dejanja, kot so skrbni pregled in cenitve. S privatizacijo, ki bo docela pregledna, bodo vlagatelji dobili povrnjene tudi plačane prispevke za graditev telekomunikacijskega omrežja skladno z zahtevki, ki so jih vložili. V. K.

Lastninjenje Telekoma prihodnje leto?

Kot odnos otroka do staršev

Državni svet je v ponedeljek, 24. aprila, gostil okroglo mizo ob koncu Koroških kulturnih dnevoev z naslovom *Vloga koroških Slovencev v slovensko-avstrijskih odnosih*, ki jo je vodil dr. Peter Vencelj.

Predsednik DZ France Cukjati je za opis odnosov med državama in manjšino uporabil prisposodbo odnosa med starši in otrokom, ki si želi dobrih odnosov med materjo in očetom. Slovenska manjšina lahko tako odigra povezovalno vlogo med državama, je menil Cukjati in hkrati opozoril na zaskrbljiv odnos koroške deželne vlade do naših rojakov. Predsednik DS Janez Sušnik je stigmatiziral uporabo manjšinskega vprašanja za predvolilne igre in poudaril, da je združena Evropa Evropa manjšin. Predsednik komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Janez Kramberger je spomnil, da

so odnosi naše države z Avstrijo dobri, razen ko gre za manjšino. Opozoril je tudi, da slovenski manjšini onstran Karavank manjka predvsem enotnosti. Državni sekretar Zorko

Na okrogli mizi so razpravljavci tehtali obete slovenske manjšine na Koroškem.

Pelikan pa je naglasil potrebo po učinkovitejšem povezovanju slovensko-avstrijskega prostora s pomočjo naših rojakov. Predsednik Koroške kulturne zveze dr. Janko

Zerzer je v razpravi opazal upad kulturne menjave med Ljubljano in Celovcem, Janko Malle, tajnik Slovenske prosvetne zveze, je izpostavil slabo poznavanje koroških rojakov v Sloveniji. Avstrijski veleposlanik in sam koroški Slovenec Valentin Inzko je naglasil intenzivnost dvostranskih odnosov kot sad navzočnosti manjšine, kar se po njegovem opažanju čedalje bolj odraža tudi v avstrijskih medijih. Rudi Merljak z vladnega urada za Slovence v zamejstvu in po svetu je iskreno dejal, da odnosi z Avstrijo po njegovo niso najboljši in da koroške Slovence zaznavajo kot moteč element. Janez Stergar iz Kluba koroških Slovencev pa je poudaril pomen slovenske skupnosti v Avstriji pri naših prizadevanjih za osamosvojitve. M.V.

Ustavno sodišče o Kosu

Ustavno sodišče (US) je sklenilo, da bo do končne odločitve zadržalo novelo zakona, ki so jo februarja sprejeli poslanci in odpravlja t. i. Kosovo komisijo za preprečevanje korupcije. Takšno odločitev je podprlo osem ustavnih sodnikov, nasprotoval ji je le predsednik US Franc Čebulj. Kot je v svojem ločenem mnenju zapisal Čebulj, US v zadnjem času čezmerno uporablja institut začasnega zadržanja, hkrati pa preveč posega v naloge drugih državnih institucij. »Ustavno sodišče mora biti pri uporabi 'orožij', ki mu jih dajeta ustava in zakon, zadržano, v drugi dve veji oblasti pa sme poseči toliko, kolikor je to nujno potrebno, da sta še ohranjena ravnotežje in enakomerna porazdelitev moči. To še toliko bolj velja v primeru odločanja o začasnem zadržanju izvrševanja zakona, za katerega se v trenutku odločanja o začasnem zadržanju še niti ne ve, ali je ali ni v skladu z ustavo,« je zapisal Čebulj. Po njegovem mnenju US ne bi bilo treba zadržati celotnega zakona, ampak bi lahko zadržalo le tiste po-

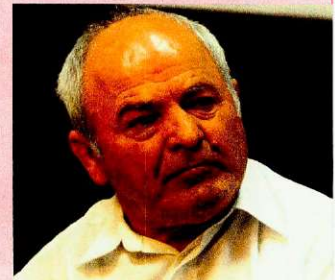

US je Kosu »podaljšalo življenje«.

samezne določbe, na podlagi katerih bi lahko prišlo do škodljivih posledic. Na odločitev US se je odzval minister Gregor Virant in za medije dejal, da US vse bolj kroji politiko v državi. A. K.

Ni čas za sprenevedanje

V drugi polovici aprila je večino slovenske javnosti pretresla tragična zgodba Martina Uhernika z Gabrske Gore pod Gorjanci, ki je v zaporu po nedolžnem prenevedanju dolgih 8 let. Nekdanji pravosodni organi so mu uničili življenje, njegovima otrokoma vzeli mladost, žena je pod težo bolezni umrla v komaj 55. letu starosti. Izkazalo se je, da je bil obsojen po nedolžnem, da so nekateri sodniki novomeškega sodišča »grešili«. Po objavi razkritja je za enega od dnevnikov svojo izjavo podal tudi Janez Smolej, nekdanji preiskovalni sodnik v tem primeru (leta 1974) in zdajšnji predsednik okrožnega sodišča. Med drugim je dejal, »da je bila preiskava korektno izpeljana« in da sodniki niso vedeli, kaj se je dogajalo na relaciji policija – zapor. Smolej bi moral vedeti za izjavo, ki jo je Emil Smrekar, upokojeni kriminalist psiholog, izrekel že poleti 2004 za časnik Večer, ko je dejal naslednje: »Navzoč sem bil tudi, ko je sodišče opravljalo rekonstrukcijo dogodka. Martina Uhernika sploh niso pripeljali na kraj zločina, pripeljali so le njegovo ženo Ano. Ko so jo kriminalisti spraševali, kje sta z možem vlekla Luzarjevo truplo, ni znala nič pokazati, zato ji je preiskovalni sodnik pokazal, po kateri poti so morilci vlekli truplo, in jo skušal prepričati, da sta z možem tam vlekla pokojnega. Tako smo obhodili celotno pot od kraja zločina do najdbe trupla, vedno ko je Ana Uhernik zašla s poti, ki so si jo zamislili preiskovalci, jo je preiskovalni sodnik usmeril na 'pravo' pot. Nisem mogel verjeti, da se to dogaja, ampak se žal je.« Ta preiskovalni sodnik pa je bil prav Smolej. Tovrstne neresnične izjave mu danes res ne bi bilo treba dajati, saj ta čas velja za zelo dobrega in uspešnega predsednika sodišča. Moral bi pač biti tiho ali pa povedati, kaj se je v tistih totalitarnih časih, ko je tudi pravosodje usmerjalo tajna policija, zares dogajalo. V. K.

Usoda Martina Uhernika razburja.

Da bi se izognili novim tožbam

Mitja Volčanšek

O sojenju brez odlašanja Zadnje aprilske dni je zaznamovala seja državnega zbora, na kateri so obravnavali vrsto zakonov. Zaradi tožb na strasbourškem sodišču so poslanci po nujnem postopku sprejeli zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja. Evropsko sodišče za človekove pravice je z ugoditvijo pritožbam slovenskih državljanov zoper domače sodstvo dalo jasno vedeti, da Slovenija ne zagotavlja sojenja v razumnem roku. Nesprejetje zakona bi prineslo nove sodbe v Strasbourgu in posledično nove kazni za našo državo. Za odpravo sodnih zaostankov je vlada pripravila t. i. projekt Lukenda, medtem ko omenjeni zakon prinaša sistem pravnih sredstev za zagotavljanje omenjene pravice. Med ukrepi so predvideni nadzorstvena pritožba, rok za odpravo zamude, rokovni predlog in pravično zadoščenje, ki pa ne bo nujno denarno.

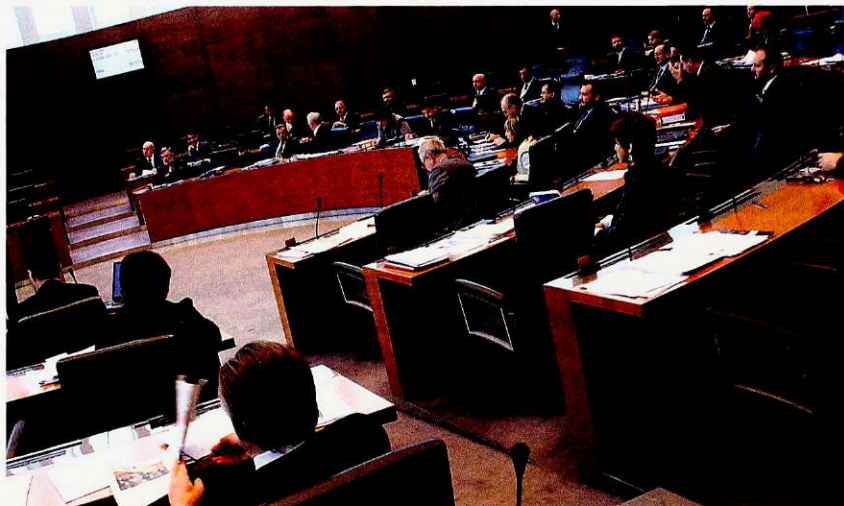
Minister za pravosodje Lovro Šturm je sodne zaostanke označil za Damoklejev meč, za katerega je bila v prvi vrsti kriva vlada LDS iz srede devetdesetih, ko so zaostanki nastali. V postopkih bo potrebno sodelovanje državnega pravobranilstva, na katero se bo morala obrniti stranka, ki se bo čutila prizadeto. Pravobranilstvo bo poskušalo prednostno doseči poravnavo, saj v nasprotnem primeru nadaljnji postopek in tožba ne bosta mogoča, je razložil Šturm.

Ker bi nove naloge utegnile dodatno obremeniti sodišča, bo nujno zagotavljanje dodatnih človeških in finančnih virov. Po ocenah ministrstva za pravosodje bo v letu 2007 potrebnih 813 milijonov tolarjev za odškodnine in nove zaposlitve sodnikov ter podpornega osebja na pravobranilstvu. V razpravi so odnos prejšnjih vlad do sodstva označili kot mačehovskega. Čeprav so v LDS menili, da bi si bilo treba za obravnavo zakona vzeti več časa, je prevladalo mnenje, da je zaradi pritiskov s strani EU njegovo sprejetje nujno.

Le zunaj rednega dela DZ je po skrajšanem postopku sprejel novelo zakona o zdravniški službi, ki bo urejala način plačevanja dežurstva in dodatek za povečan obseg dela zdravstvenih delavcev. Predlagani zakon po mnenju koalicijskih strank ureja vrednotenje dežurstva ne le za zdravnike, ampak tudi za druge zdravstvene delavce in sodelavce, ki so bili doslej večkrat zapostavljeni. Način plačevanja dodatnih obremenitev naj bi deloval stimulatивно na zaposlene, ki jih v zdravstvu primanjkuje.

V LDS so bili mnjenja, da način plačevanja povečanega obsega dela in izplačevanje nadur ne moreta biti predmet zakona, ampak kolektivne pogodbe. Opozorili pa so tudi na nedorečenost obsega sredstev in virov za izplačilo teh postavk.

Predlog opozicijskih SNS in SD, da bi starostno mejo, po kateri zdravnikom ni treba več dežurati, dvignili s 50 na 55 let in s tem zmanjšali čakalne dobe, ni bil sprejet. Precej razburjenja je sprožil člen o dodatku za povečan obseg dela. V skladu z njim mora javni zavod, ki bo prevzel in izpolnjeval dodatni program dela, najprej izpolniti program po temeljni pogodbi z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, poleg tega pa bo treba za dodatek zagotoviti sredstva in pridobiti soglasje ministrstva. Na pomisleke o

Poslanci so na aprilski seji obravnavali številne zakone.

Nesprejetje zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja bi prineslo nove sodbe v Strasbourgu in posledično nove kazni za nas. Zakon prinaša sistem pravnih sredstev za zagotavljanje omenjene pravice.

možnosti opravljanja dodatnega dela v okviru rednega je minister Bručan odgovoril, da gre za posebna sredstva, praviloma za delo prek polnega delovnega časa, ki ga bo treba dodatno obrazložiti in pridobiti soglasje zanj.

Povečati motiviranost Prvo obravnavo je doživel predlog novele zakona o zaposlovanju in zavarovanju v primeru brezposelnosti, katerega prvi namen je po nameri vlade povečati motiviranost za iskanje zaposlitve. Z zakonom naj bi izboljšali delo Zavoda RS za zaposlovanje, status udeležencev javnih del pa bi približali statusu drugih zaposlenih, saj naj bi dobili pravico do regresa za letni dopust, sklenili pogodbo o zaposlitvi, tekla pa bi jim tudi delovna doba. Delodajalcem bi po drugi strani država vrnila prispevke za zaposlovanje posebnih kategorij brezposelnih.

Osrednji poseg pa naj bi zakon opravil na področju nadomestil za brezposelnost. Brezposelni bi namreč ob odklonitvi ponujene zaposlitve, za katero bi bila zahtevana izobrazba do največ dve stopnji nižja od stopnje njegove izobrazbe, izgubil pravico do denarne pomoči. **D**

Ukrivljena pokončnost

Pavel Ferluga

Slovenci so pri državotvorni drži še zelo anemični. To je primanjkljaj, ki nam bo škodil v odnosih s sosedi.

Če človek preučuje vprašanja družbenega odzivanja na politično dogajanje, ki je dnevno navzoče v njegovem okolju, pride do prepričanja, da imamo Slovenci drugačen odnos do sonarodnjakov v primerjavi s tujimi antagonisti drugačnih družbenih navad. Najbolj boleče me je prizadelo spoznanje, da je slovenskim državljanom tistih generacij, ki so po vojni ostale izolirane od drugega slovenskega jezikovno-kulturnega prostora pod tujo oblastjo, zamejsko ozemlje veliko manj znano kot Kamčatka in Vladivostok, če vzamem naključno primerjavo. Pa ne samo ozemlje kot tako, ampak v veliki meri imajo Slovenci v matici zamejce in Slovence po svetu za pripadnike drugega naroda oz. naroda gostitelja v vseh ozirih. Če so le-ti ohranili slovenski jezik in kulturna izročila, povezana z njim, se jim to šteje kot negativno, ker imajo to še za »sovražno delovanje politične emigracije«, ne pa za hvale vredno narodno zavest, ki izpričuje državotvornost in željo po vnovični demokratizaciji domovine. Naši mediji so veliko pripomogli k označevanju takih Slovencev s »tujci«, čeprav imamo v Sloveniji na pretek pravih tujcev, ki pa so nedotakljivi, ker pripadajo določeni ideologiji.

Ker sem po osamosvojitvi prišel iz zamejstva in se ukvarjam s publicistiko, sem imel priložnost te vedenjske anahronizme večkrat srečati v stiku z veliko ljudmi različne izobrazbe in različnih pogledov na današnje slovensko družbeno obnašanje. Tudi ljudje, ki imajo iste poglede na politične spremembe v Sloveniji kot jaz, se do slovenskih nacionalnih problemov v zamejstvu in v svetu vedejo zelo mlačno, nezainteresirano in neinformirano. Če le morejo, se poglobitvi teh vprašanj v pogovorih izogibajo z vljudnim prikimavanjem in pokroviteljsko solidarnostjo, pri čemer pa se takoj začuti mučno ozračje nelagodja. To je v velikem nasprotju z našimi evrososedi, ki ne skoparijo pri nadzoru in obveščanju svojih državljanov o stanju njihovih sonarodnjakov v tujini, ki so vedno medijsko odmevno obravnavani.

Nedvomno je to sad polstoletnega izobraževalnega sistema, ki je večinoma predvideval izenačenje večnacionalnih družb v eno samo nadnacionalno, zaradi česar se ni poudarjala domovinska vzgoja, ki jo nosilci tega izobraževanja istovetijo z internacionalističnim pojmovanjem sožitja brez meja, ne pa s specifično nacionalno identiteto v paritetnih jezikovnih odnosih. Državotvorna drža družbe je v Sloveniji še zelo anemična. To je tudi primanjkljaj, ki nam bo škodil v odnosih s sosedi.

Revizija Mercatorja

Vida Kocjan

Mercator je resnično slovenski nacionalni interes, vendar Milan Kučan o tem ne črhe niti besede več.

Skoraj hkrati, ko so se začele pojavljati informacije, da bodo poslanci vladajoče koalicije predlagali ustanovitev parlamentarne komisije, ki bo preiskovala domnevno sporne prodaje državnih deležev v 83 podjetjih, in to od leta 2000 dalje, so v dveh največjih opozicijskih strankah, nekdanjih vladnih, zagnali vik in krik. Vložili so tožbo zoper predsednika državnega zbora, čeprav so že vnaprej vedeli, da ne more biti uspešna. To je bil za LDS in SD tudi izgovor, da v ustanovljeni komisiji ne sodelujeta. Komisija bo pregledovala prodajo deležev med drugim v kranjski Savi, Tovarni sladkorja Ormož, Gorenju, Delu, Autocommercu, BTC, Colorju, Hotelih Palace, Jati, Pivovarni Union, Radenski, Fructalu, Salonitu, v družbi Termo, SCT, Intereuropi in Termah 3000, prednost pri tem pa ima Mercator. Po dostopnih podatkih komisija svoje delo opravlja kakovostno, četudi predstavniki LDS in SD ne sodelujejo pri njenem delu, kar v interesu preiskave ni dobro znamenje.

Iz dosedanje prakse verjetno lahko napovemo, da se bodo poslanci LDS in SD še naprej izmikali sodelovanju v komisiji, ob končnem poročilu pa bodo zagnali vik in krik, da to ni verodostojno, da je pristransko, enostransko in podobno, s čimer bodo želeli izničiti poročilo v celoti. Potek prodaje državnih deležev sami najbolje poznajo in vedo, kaj vse se je dogajalo pri tem. Vse to, če se bo res zgodilo, pa je mogoče razumeti v kontekstu zanje neprijetnih ugotovitev. Če se vrnemo k Mercatorju, je spodbudno, da sta največja solastnika končno predlagala revizijo poslovanja družbe, v kateri bodo revizorji preverili vodenje poslova v zadnjih petih letih, sklenjenih med Mercatorjem in njegovimi odvisnimi družbami z družbo Electa, in sicer na področju investicijskih gradenj, pri katerih je nastopala Electa kot izvajalec in podizvajalec, pa tudi posle, sklenjene med Mercatorjem in družbo Volos kot njegovim dobaviteljem, nakupe nepremičnin na območju Srbije in Črne gore ter porabo sredstev za reprezentanco s strani članov uprave. Družbi Electa in Volos sta v lasti sinov Zorana Jankovića. Stvari so se torej začele postavljati na svoje mesto. In če sklenemo, je Mercator resnično slovenski nacionalni interes, zanimivo pa je, da o slednjem tisti, ki so ga v preteklosti v povezavi z Mercatorjem najbolj izpostavljali, ne govorijo več.

Plačilo za pisanje

Dr. Peter Starič

Tisti, ki pišemo in objavljamo prispevke v časopisih, revijah in knjigah, dobivamo zanje plačilo, ki se od primera do primera precej razlikuje, večinoma pa je zelo skromno glede na vloženi trud. Zato je razumljivo prizadevanje neodvisnih avtorjev, da bi dobivali takšne honorarje, kot jih priporoča avtorska agencija. A če prideš k založniku s takim predlogom, bodi prepričan, da z objavo ne bo nič. Založniki imajo namreč (kartelni) dogovor, da smejo izplačati le približno polovico tistega zneska, ki ga svetuje agencija.

To sem ugotovil tudi sam, ko sem uglednemu založniku ponudil svojo poljudnoznanstveno knjigo, ki sem jo delal približno sedem let. Ko so jo pregledali, jim je bila zelo všeč. Ko pa smo se začeli pogovarjati o honorarju, so mi za moje večletno delo, ki temelji na 156 virih, večinoma knjigah, ponudili plačilo 50.000 SIT za avtorsko polo. To pa sem odklonil; raje nič, kot da se pustim plačati na uro kot snažilka!

Založniki navajajo razloge za tako »nizk(otn)e« ponudbe: visoke tiskarske stroške in marže knjigarnam, majhno naklado, poslovno tveganje in davke. Vse to je res, zato klestijo stroške pri najšibkejšem členu – avtorju. Čeprav bodo založniki morda dosegli ničelni davek na knjigo, kar v Sloveniji lahko pričakujemo spričo majhnih naklad, ne verjamem, da bomo potem avtorji kaj bolje nagradjeni. Zato lahko na daljši rok pričakujemo drastičen upad izvirnih slovenskih del. Tisti, ki znamo kak tuj jezik, se bomo pod pritiskom razmer postopoma prelevili v prevajalce, ki so pri nas precej bolje plačani kot pisci izvirnikov. Med avtorji pa bodo uspevali le tisti srečneži, ki imajo bogate sponzorje. Na splošno bo izvirna slovenska knjiga sčasoma postala redkost na policah naših knjigarn.

Pa tudi za tekste, ki dočakajo objavo, dobivamo avtorji honorarje z zamudo, ki je včasih prav sramotna. Ko sem še kot študent pisal za Elektrotehniški vestnik, je urednik prof. dr. Roman Poniž nakazoval honorarje takoj po preloemu teksta. Nekaj izkušenj glede tega imam tudi s tujimi revijami, kjer ravnaajo enako. Kako lepa stara navada, pri nas pa v prah poteptana in pozabljena!

Vse, kar dandanes počenjajo domači založniki z našimi pisci, pomeni nespametno dušenje izvirne iniciative, ki bo sčasoma povzročilo težko popravljive posledice. Tisto, kar je napisal Prešeren za pesnike »... on živi, vmrje brez d'narja ...«, velja pri nas bolj ali manj skoraj za vse pisce. No, skoraj za vse, kajti kot so pred kratkim objavili v Demokraciji, prejemaajo nekateri Delovi novinarji in uredniki za svoje pisanje oziroma urejanje tolikšne plače, da

se človeku zavrti v glavi. Seveda to niso neodvisni pisci, saj so pri Delu redno zaposleni in imajo poleg mesečne plače pokrito še zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, počitniški regres, morda tudi prevoz na delo in še kaj. Razburjenje zaradi objave pa ne odmeva zaradi gromozanske višine teh plač, temveč zato, ker je – kakšen škandal – javnost zanje izvedela! Sedaj vemo, naj bi bili nekateri novinarji brez univerzitetne izobrazbe veliko več vredni kot univerzitetni profesorji, ugledni zdravniki, ki rešujejo življenja in dežurajo po cele noči, ter drugi pomembni strokovnjaki, ki imajo za seboj dolgoletni študij na univerzi, asistentski staž, leta strokovnega dela, doktorat, habilitacijsko delo itn.! Pri tem se moramo vprašati, kaj je pri delu teh novinarjev tako zelo pomembnega, da morajo biti plačani nekajkrat bolje kot prej omenjeni strokovnjaki. Morda nam bodo užaljeni novinarji vse to pojasnili kar sami. S tem bodo ovrgli vsakršen sum, ki se širi v javnosti, da tako visokih plač nimajo zaradi nadvse težkega in odgovornega dela, ampak zato, da pišejo tako, kot pišejo. Ali da morda nadzorujejo, usmerjajo in »filtrirajo« tiste, ki pišejo.

Vendar nimajo vsi Delovi novinarji in uredniki tako visokih plač. Če iščemo po seznamu, ki ga je objavila Demokracija, avtorje protivladnih člankov oziroma prispevkov, ki so »na liniji«, lahko najdemo kar precej imen. Ker je Delovih novinarjev veliko več, kot jih navaja Demokracija, domnevamo, da je objava spornega seznama povzročila vrenje tudi znotraj »Črne vdove«. Sedaj precej lažje razumemo,

Sedaj precej lažje razumemo, zakaj visoko plačana Delova novinarska smetana tako srdito nasprotuje kakršni koli spremembi.

zakaj visoko plačana Delova novinarska smetana tako srdito nasprotuje kakršni koli spremembi dosedanje enosmerne uredniške politike. Zakaj protestno ne odpovedo službe in gredo drugam? Če so tako dobro plačani zaradi sposobnosti, ki so primerljive s tisto v zahodnem demokratičnem novinarstvu, potem bodo zlahka dobili enako ali celo boljšo plačo tudi pri kakem drugem časopisu.

Če ne bo tako, pa je stvar jasna. **D**

Manifest novega razdora

Aleš Kocjan, foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

Največja opozicijska stranka LDS je predpretekli konec tedna izpeljala programsko konferenco, na kateri je sprejela osnutek dokumenta, s katerim naj bi stranka na novo oblikovala svojo politiko.

Na konferenci, ki se je je po podatkih LDS udeležilo okoli 250 delegatov, so se posvetili predvsem eni točki, to je obravnavi osnutka manifesta z naslovom Za ljudi pred profitom. Manifest, ki naj bi bil nastal pod peresom nekdanjega strankinega ministra Dušana Kebr in deloma Mateja Lahovnika in sta ga že pred tem kot primerno podlago za nadaljnjo obravnavo potrdila izvršni odbor in svet stranke, bi lahko označili za nekakšno vsebinsko nadaljevanje razmišljanja predsednika stranke Jelka Kacina na strankinem kongresu decembra 2004 na Bledu. Takrat je Kacin, ki je tedaj veljal za ostrega nasprotnika Antona Ropa, kritiziral dotedanjo strankino politiko, češ naj bi se bila preveč oddaljila od ljudi in povzročila, da stranka čedalje bolj postaja sama sebi na-

men. Manifest naj bi to spremenil. Dokument tako v nasprotju z nekaterimi dozdajšnjimi dokumenti, predvsem pa s statutom stranke, daje večji poudarek vrednotam. »Naše temeljne vrednote so svoboda, enakopravnost, solidarnost, pravičnost, zakonitost, odgovornost in strpnost. Prizadevamo si za pravično, demokratično, solidarno, gospodarsko učinkovito in na znanju temelječo družbo ter pravno državo. Taka država dosledno ščiti pravice in svoboščine posameznika, avtonomijo javnih ustanov in svobodo gospodarstva ter podjetniških pobud, hkrati pa je neomajna pri svoji temeljni nalogi, da vsakomur ne glede na začetni ekonomski in socialni položaj zagotavlja enake možnosti za izrabo vseh njegovih potencialov,« je zapisano v dokumentu. »Neodvisnost vseh treh

vej oblasti, svoboda govora in neodvisnost medijev so predpogoj, da se državljani in državljanke sploh lahko odločajo o tem,

Predsednik LDS Jelko Kacin

v kakšni državi želijo živeti in koga bodo izbrali, da bo v okviru parlamentarne demokracije zastopal njihove interese. Borili se bomo proti vsakemu poskusu kršitve teh načel, avtoritarnim načinom vladanja, zlorabi javnih pooblastil za interese politične stranke in posameznikov ter korupciji,« je med drugim zapisano v dokumentu.

Kot je na konferenci dejal Dušan Keber, glavni pisec manifesta, ki so ga delegati na konferenci potrdili skoraj brez resne razprave, manifest ne predstavlja dokončnega teksta, saj naj bi stranka o njem razpravljala še vsaj dva meseca, nato pa naj bi na kongresu stranke, ki naj bi bil kmalu po jesenskih lokalnih volitvah, sprejeli dokončno besedilo.

Preusmeritev pozornosti? Na konferenci je veliko več zanimalo

Na konferenci so manjkali pomembni člani poslanske skupine.

Milan Cvikl ni sodeloval pri manifestu.

Anton Rop je raje odšel na proslavo.

nja kot manifest vzbudil govor predsednika Jelka Kacin. V njem je ostro napadel politiko aktualne vlade. Kot je dejal, se predsednik vlade zaveda, da s svojo ministrsko ekipo ni kos izzivom, ki ga čakajo v prihodnosti, zato v okviru Partnerstva za razvoj potrebuje politično pokritje, alibi, če reforme ne bi uspele. »S partnerstvom so dobili dodatno rezervno moštvo za solidarnostno prevzemanje odgovornosti za naprej in za nazaj, pa tudi rezervo poslanskih glasov, če bi se ladijska posadka kapitanu pogosto upirala. Partnerstvo za razvoj vidimo kot dokaz, da je kakršna koli opozicija za sedanjo oblast očitno nadležna in moteča, zato je treba v naslednjem poglavju nevtralizirati tudi študente in osramotiti sindikate,« je dejal Kacin. Po njegovih besedah je Partnerstvo za razvoj »scenarij B«, ki je bil uresničen, potem ko ni uspel »scenarij A«. Slednji naj bi bil po Kacinovih besedah takšen, naj bi bil nekdo poskušal najprej preoblikovati strankino poslansko skupino, nato pa stranko spraviti v koalicijo. »LDS je zdržala preizkus, do preoblikovanja koalicije ni prišlo in generalni sekretar vlade ni postal nekdo iz LDS.«

Ker Kacin ne v svojem nastopu ne v poznejšem pogovoru z novinarji tega, kdo naj bi bil želel razbiti poslansko skupino LDS in stranko spraviti v koalicijo, ni izdal, so se nekateri v zadnjih dneh spraševali, ali si Kacin takšnih navedb ni preprosto izmislil, da bi odvrnil pozornost z

novih razdorov, ki jih je bilo mogoče opaziti na konferenci. Dejstvo je, da se je velik del strankine poslanske skupine sploh ni udeležil. Tako na njej ni bilo vodje poslanske skupine Antona Ropa, Majde Širca, Marka Pavlihe, Milana M. Cvikla in Slavka Gabra. Ko smo nekatere med njimi pretekli teden vprašali, zakaj se konference niso udeležili, Marko Pavliha na naše vprašanje ni želel odgovoriti, drugi pa so svojo odsotnost opravičevali s tem, da so se morali udeležiti dogodkov, za katere naj bi bili organizatorjem obljubili, da se jih bodo udeležili, še preden je bil znan datum konference. Tako

nam je Majda Širca dejala, da se je v času konference udeležila ustanovnega sestanka Društva kinoteke v Novi Gorici, Tone Rop pa naj bi se bil neuradno udeležil neke partizanske proslave, na kateri naj bi govoril. Zanimivo pri tem je, da tisti dan, ko je potekala konferenca, nikjer v medijih ni bilo mogoče zaslediti, da bi kje v državi potekala kakšna partizanska proslava, če je ta bila, pa je najverjetneje šlo za manj pomemben dogodek.

Pomik skrajno levo? Kaj si o tem, da se njegovi poslanci raje kot programske konference, na kateri naj bi se oblikovala nova

politika stranke, udeležujejo nepomembnih dogodkov (slišati je, naj bi se bil Rop namenoma dogovoril, da bo govoril na proslavi, brž ko je izvedel, kdaj bo konferenca), misli Jelko Kacin, ni znano, iz LDS pa je mogoče slišati, naj bi bil za zadnji zaplet v LDS kriv Kacin sam. Tako naj bi bil za pripravo manifesta sprva zadolžil le Dušana Kebra, menda zato, ker naj bi bil najbolj kompetenten, pri tem pa naj bi bil možnost sodelovanja odrekel vsem drugim, zlasti Milanu M. Cviklu. Zaradi tega je Cvikl (ki naj bi bil celo zagrozil z izstopom iz odbora za pripravo programa), potem ko je bil program že pripravljen, na Kacina in nekatere druge člane stranke naslovil pismo, v katerem je ostro kritiziral vsebino manifesta. Zapisal je, da je v manifestu zapisani program predvsem socialno-ljudski, ne pa liberalno-demokratski, kakšna bi morala biti po njegovo politika stranke, kot je zapisana v Strategiji razvoja Slovenije in programu stranke, ki ga je stranka sprejela leta 2004. Po njegovo se tako stranka z manifestom pomika preveč na levo, pri tem pa SDS in SD pušča preveč prostora na sredini.

Očitno je, da je Kacin, ki se je po konferenci hvalil, da ima za vsako stvar pripravljenih več načrtov, precej nerealen, saj se mu glede na dogajanje na konferenci in odsotnost številnih pomembnih članov LDS načrt poenotenja stranke ni posrečil, ampak jo je še dodatno razklal. **D**

Poskus obračuna znotraj stranke

Na konferenci so se pojavila ugibanja o imenih, ki naj bi po »scenariju A«, kot ga imenuje Kacin, poskušala preoblikovati poslansko skupino LDS in zasedsti mesto generalnega sekretarja vlade. Prvo ime je Drnovškov svetovalec Maksimiljan Lavrinc, drugo pa strankin poslanec in župan Matjaž Švagan. Medtem ko Lavrinc takšnih navedb še ni komentiral, jih je Švagan pretekli teden odločno zavrnil. Kot je dejal, se s premierjem Janezom Janšo nikoli ni pogovarjal o tem, da bi prevzel mesto generalnega sekretarja vlade, namigovanja pa so po njegovo poskus obračuna z ljudmi znotraj stranke, ki so blizu predsedniku države.

Poslanec Matjaž Švagan

Sestop z okopov preteklosti

Gašper Blažič, foto: arhiv Demokracije

Politični diskurz o medvojnem dogajanju ob dnevu upora proti okupatorju dobiva nove obrise, hkrati pa nakazuje nekatere novosti v slovenskem političnem prostoru.

Najnovejše dogajanje je tako nedavno pretresla zahteva za preiskavo proti Mitji Ribičiču, ki jo je 21. aprila vložilo vrhovno državno tožilstvo, in sicer v zvezi s kaznivim dejanjem hudodelstva nad civilnim prebivalstvom, medtem ko se lanska ovadba nanaša na genocid in bo najverjetneje glede na dosedanje dogajanje običajna v predalu. Od ovadbe zaradi zločina proti človečnosti je minilo že leto dni, v tem času pa je preiskovalna sodnica kar nekajkrat zavrnila preiskavo v zvezi z Ribičičem. Vse to kaže, da je primer Ribičič slaba vest slovenskega sodstva in zato še toliko bolj zlizan s politiko. Tako je nekdanji predsednik države,

še prej pa partije Milan Kučan na poslanskem večeru s poslancom SD Bojanom Kontičem vzel v bran sodnike, češ da je pravne države konec, ko sodnikom vzamemo avtoriteto. »Sodniki sodijo po pravici, ne po normativih,« je Kučan zavrnil kritike v zvezi s storilnostjo sodnikov. Pomembno pa je, da se je prav Milan Kučan v zadnjem času znašel v precepu afere Holmec, saj so nekatere nevladne organizacije z območja nekdanje Jugoslavije (med njimi Helsinški monitor) nedavno poskušale spodbijati verodostojnost njegovega pričanja proti Slobodanu Miloševiću v Haagu. S tem postaja Kučan nekakšna žrtev novodobnega kvislinštva, ki ga

v praksi najbolj ponazarja razvpita Neva Miklavčič Predan.

Izenačitev veteranov V zvezi s tako imenovanimi vojnimi zakoni je državni zbor v zadnjem času potegnil dve pomembni potezi: najprej je med seboj izenačil veteranske organizacije, saj je imela Zveza druženj borcev NOB doslej poseben (privilegiran) položaj, število njenih članov pa je celo naraslo, saj naj bi bilo članstvo odprto vsem in ne samo veteranom. Drugič je državni zbor sprejel zakon o žrtvah vojnega nasilja. Obe potezi sta sprožili močan protest opozicije, češ da gre za poskus reinterpretacije in prevrednotenja zgodovine. Kljub temu pa so se pokazale razlike

Znova aktualni Mitja Ribičič

znotraj opozicije, saj je SD vsaj pogojno privolila v zakon o žrtvah vojnega nasilja, medtem ko mu je LDS močno nasprotovala,

LDS na zadnji konferenci

češ da bi moral zakon jasno opredeliti, da sodelavci okupatorja ne bi dobili odškodnin. Največji problem pa je seveda v tem, da ni mogoče enoumno opredeliti instituta sodelavca okupatorja (za okupatorjeve sodelavce so tedaj veljali vsi morebitni nasprotniki komunističnega režima), poleg tega se lahko tranzicijska levica »pohvali« z nič kaj zavidljivo politično dediščino, saj je leta 2003, ko je imela večino v državnem zboru, sprejela sporni zakon o vojnih grobiščih in povsem zamolčala revolucijo kot ključ za razlago povojnega nasilja, ki ga je poimenovala s sporno besedno zvezo »povojne usmrtnice«, s tem pa pravzaprav zatajila srčiko vsega medvojne in povojnega dogajanja na slovenskih tleh. Z zadnjimi spremembami se vsaj delno odpravlja na novo povzročena krivica. Kot ugotavlja sociolog in publicist dr. Bernard Nežmah v zadnji številki mesečnika Ampak, je s stališča države smotno, da »podpira veteransko organizacijo v njeni veteranski funkciji, ne pa kot interpretira ali celo propagandista posamezne ideologije«. Sprememba statusa ZZB je torej predvsem v tem, da dobi status, kakršen pripada drugim veteranskim organizacijam, s čimer bi se veteranske organizacije otresle ideologije.

Izolirana LDS Postavlja pa se vprašanje, ali je nedavni razkol med LDS in SD samo posledica političnega pragmatizma oziroma nastopa v javnosti ali pa ima tudi močnejše ozadje. V prid prvi tezi govori zlasti dejstvo, da se je LDS po vstopu vseh parlamentarnih strank v partnerstvo tako

rekoč osamila in si s tem prislužila nevhvaležen naziv »nasprotnika za vsako ceno«, hkrati pa je v javnosti skoraj nemogoče opaziti nekatere njene funkcionarje in poslance, kot sta na primer Tone Anderlič in Matjaž Švagan. Namesto njih so glavne položaje skupaj s Kacinom zavzeli zlasti mlajši »jurišniki«, kot sta Matej Lahovnik in Marko Pavliha – slednji je v javnosti izrekel več hudih kritik na račun predsednika državnega zbora Franceta Cukjatića. Vse to kaže, da si je LDS v zadnjem času nadela masko radikalne in populistične opozicije, s čimer je celo posegla v tradicionalno volilno bazo Jelinčičevih nacionalistov. Nedavni manifest LDS je tako videti le še kot gašenje požara znotraj stranke, naperjen pa je bil znova predvsem proti sedanjemu vladi, kar kaže, da se stranka očitno lahko konsolidira le v boju proti skupnemu sovražniku, ki ga simbolizira Janez Janša. Pri tem bode v oči dejstvo, da se nedavne konference LDS niso udeležili nekateri vidnejši člani stranke, to

Milan Kučan brani sodnike.

Iz Resolucije parlamentarne skupščine Sveta Evrope (št. 1481):

5. Padcu totalitarnih režimov v srednji in vzhodni Evropi ni v vseh primerih sledila mednarodna preiskava zločinov, ki so jih ti zagrešili. Poleg tega mednarodna skupnost storilcem teh zločinov ni sodila, kot je to storila v primeru grozljivih zločinov, ki jih je zagrešil nacionalni socializem (nazizem).
6. Zaradi tega je javna ozaveščenost o zločinih, ki so jih zagrešili totalitarni komunistični režimi, zelo majhna. Komunistične stranke so v nekaterih državah legalne in dejavne, četudi se v nekaterih primerih niso distancirale od zločinov, ki so jih v preteklosti zagrešili totalitarni komunistični režimi.
7. Skupščina je prepričana, da je zavedanje zgodovine eden izmed pogojev za to, da se v prihodnosti izognemo podobnim zločinom. Poleg tega imata moralno ovrednotenje in obsodba zločinov pomembno vlogo pri vzgoji mladih generacij. Jasno stališče mednarodne skupnosti o preteklosti bo lahko jasen napotek za njihovo prihodnje ravnanje. /.../
13. Nadalje poziva vse komunistične in postkomunistične stranke v svojih državah članicah, ki tega še niso storile, naj znova ocenijo zgodovino komunizma in svojo lastno preteklost ter se jasno distancirajo od zločinov, ki so jih zagrešili totalitarni komunistični režimi, in jih povsem nedvoumno obsodijo.

pa je pravzaprav znamenje za poplah, čeprav za zdaj javnomnenjske ankete stranki ne kažejo bistvenega padca podpore.

SD v koalicijo? Nekoliko drugačno vlogo pri tem prevzemajo Socialni demokrati, kjer se zdi, da ima Borut Pahor vsaj v zadnjem času več vpliva kot prej, saj mu je ne nazadnje uspelo prepričati mnoge strankarske dogmatike, da je vredno sodelovati pri reformah v okviru Partnerstva za razvoj. Nekateri vidijo to potezo kot skorajšnjo pridružitve SD sedanji vladni koaliciji, v kateri se kot najšibkejši člen kaže DeSUS, poleg tega je bil za državnega sekretarja na ministrstvu za razvoj določen Andrej Horvat, ki je bil prej svetovalec v Pahorjevemu strokovnemu sve-

tu. Vendar pa velja spomniti, da so mnogi poslanci SD možnost vstopa v koalicijo že lani zavrnil in zagrozili celo z izstopom iz stranke, če bi utegnili priti do kakšne koalicijske povezave med SD in SDS. Zato je težko reči, ali so možnosti za morebitno koalicijsko sodelovanje med sedanjo koalicijo in SD kaj večje. Kljub temu pristop Socialnih demokratov k sporazumu vzbuja nekaj upanja v primerjavi z LDS, ki zadnje čase dosledno zavrača vsakršno sodelovanje. Zelo verjetno pa je, da poskuša SD v zadnjem času z nekoliko bolj pragmatično politiko zasesti prazen prostor, ki ga je pustila LDS, potem ko je že leta 2004 »izstopila« iz politične sredine.

Upoštevanje priporočil EU Seveda pa zadnji politični pragmatizem najverjetneje ni napoved bolj odprte politike do vprašani preteklosti, ki še vedno deli slovenski politični in družbeni prostor. Signali, ki prihajajo iz Sveta Evrope, kažejo, da bodo morale postkomunistične države čim prej narediti obračun z lastno preteklostjo. Vprašanje je, do katere stopnje bo Sloveniji to uspelo. Za zdaj ji kaže dobro. ■

Borut Pahor vztraja pri sodelovanju.

Novi izzivi in nasprotovanja

Mitja Volčanšek, foto: arhiv Demokracije

Šolsko ministrstvo ter Sindikat delavcev vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture (SVIZ) sta spet na bojni nogi. Osrednje vprašanje je napovedana sprememba zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZoFVI).

Zoper spremembo 46. člena zakona, po kateri bi zmanjšali število predstavnikov zaposlenih v šolskih svetih in bi po njihovo pomenila lažjo uveljavitev političnih interesov, so na SVIZ v začetku meseca začeli zbirati podpise zaposlenih v vrtcih ter osnovnih in srednjih šolah. V prvih dveh tednih so jih zbrali skoraj pet tisoč. SVIZ nasprotuje tudi napovedani spremembi, po kateri bi ravnatelje imenoval minister oziroma bi dal poprejšnje soglasje na predlog sveta šole, medtem ko je do sedaj potrjeval odločitve sveta. Ta novost bi zmanjšala vpliv sveta in učiteljev, ki najbolj poznajo problematiko zavodov, na katerih delajo, so prepričani v sindikatu.

Enakopravna zastopanost Gre za zmanjšanje števila zaposlenih v svetu zavoda s 5 na 3, pri čemer bi

število drugih članov ostalo enako; skupaj bi se torej število članov sveta zmanjšalo z 11 na 9, v njem pa bi sedeli po trije predstavniki lokalne skupnosti, staršev in učiteljev.

V SVIZ ministrovo namero razumejo kot potrditev njihove ocene, »da ne zaupa učiteljem« oziroma »da ne zaupa strokovni presoji zaposlenih, njihovi sposobnosti in pripravljenosti sprejemati odločitve v dobro šole ali vrtca«. Spremenjeno razmerje v svetu zavoda z dvetretjinsko večino predstavnikov lokalne skupnosti in staršev naj bi avtomatično povzročilo večji vpliv »političnih interesov, zlasti lokalnih«. V SVIZ prav tako ne vidijo razlogov za spremembo postopka imenovanja ravnateljev, ki po njihovo razen v zelo redkih primerih ni povzročal zapletov.

Na ministrstvu za šolstvo in šport (MŠŠ) po besedah ministra Zvera

želijo, da »vsi ključni dejavniki, od lokalne skupnosti do staršev in zaposlenih, enakovredno in enakopravno soodločajo in oblikujejo šolsko politiko«. Očitke o povečanem vplivu ministra na imenovanje ravnateljev Zver zavrača. Kot pravi, ni praktičnega povečanja njegovih pristojnosti, saj minister ostaja »samo eden od vmesnih členov« v verigi odločanja.

V polemiko se je vključil tudi nekdanji šolski minister in poslanec LDS Slavko Gaber, za katerega predlog ZoFVI kaže na prepad med obljubami MŠŠ o povečanju avtonomije šol in avtoritete učiteljev ter dejanskimi ukrepi, iz katerih veje nezaupanje v šolske delavce. Sprememba postopka imenovanja ravnateljev za Gabra pomeni »prikrito zmanjševanje transparentnosti postopka«, saj bi minister tako svojo odločilno vlogo pri izbiri ravnote-

lja skril za odločitev sveta zavoda. Nekdanji minister nasprotuje tudi umiku predstavnikov dijakov in vajencev iz svetov srednjih šol, kar je po njegovo v 21. stoletju nerazumno in kaže na napačno razumevanje stika generacij.

Zver pojasnjuje, da gre za izključitev dijakov v primerih kolizije interesov, da pa ti drugače

Šolski minister Milan Zver

Branimir Štrukelj, SVIZ

MŠŠ je demantiral očitke, da so v OŠ Bršljin uvedli segregacijo.

Nekdanji minister Slavko Gaber

niso izključeni iz odločanja, "tudi pri imenovanju ravnateljev so pozvani za mnenje". Dijaki so se po njegovo z odločitvijo MŠŠ strinjali, dokler ni z njimi in s študenti začela koketirati politika.

Šolam proste roke Drugo občutljivo vprašanje je povezano s predlogom novega zakona o osnovni šoli. Spremenil naj bi se način diferenciacije učencev v 8. in 9. razredu, saj bi zunanjo diferenciacijo (nivojski pouk) dopolnili z drugimi oblikami diferenciacije: oblikovanjem heterogenih ali homogenih skupin, vključevanjem drugega učitelja v skupine. Odločitev bo prepuščena svetom šol, ki bodo lahko teoretično na predlog ravnatelja vsako leto posebej določili obliko diferenciacije.

Kot je dejal minister na srečanju ravnateljev OŠ na Bledu, je naloga ministrstva, da pripravi koncept fleksibilne organizacije pouka, zlasti fleksibilen urnik, ki ga bodo predvidoma poskusno uvedli v enajstih šolah že v prihodnjem šolskem letu. »Šole bi morale biti zadovoljne s tem, da jim dajemo možnost v prilagajanju urnika in pri odločitvi za nivojski pouk ali za kakšne druge oblike izobraževanja,« je dejal minister, »saj se jim s tem omogoča, da po drugačni poti dosežejo iste cilje.« To pa po drugi strani od javnih zavodov zahteva, da sami prevzamejo »odgovornost za svojo uspešnost«.

Predlagana novela daje šolam po ministrovih besedah možnost, da same določijo najustreznejšo obliko diferenciacije, pač v skladu s prostorskimi zmogljivostmi in človeškim potencialom, hkrati pa se povečuje odgovornost šol, ki se bodo same odločale za ohranitev

zunanje diferenciacije oziroma za uvedbo dveh učiteljev v razred ali za manjše učne skupine. Minister se na nujnost diferenciacije sklicuje tudi zaradi uvedbe modelov, ki jih povzemajo po skandinavskih državah, kjer so z njimi nadomestili zunanjo diferenciacijo in nivojski pouk. Pri tem je Zver spomnil, da so tisti, ki so v Sloveniji pred leti uvedli nivojski pouk, že tedaj vedeli za druge oblike organizacije pouka, pa so ga vseeno sprejeli, morda zaradi pritiskov po povečanju zaposlovanja.

Gaber je nasprotno predlog označil za »nedomišljeno lomastenje po sistemu«. Prepričan je, da napovedane spremembe pomenijo sistematičen poskus razpustitve sistema, ki je bil kot celota skrbno grajen, zato ga je treba »dograjevati, ne razpuščati«. Pri tem je Gaber omenil možnost, da minister osnovnošolski sistem minira z namenom, da skozi stranska vrata pripelje »potrebo po polzasebni šoli. Seveda pretežno cerkveni«. Gaber poleg tega ocenjuje, da sedanji ukrepi ne vodijo k finančni racionalizaciji, hkrati pa opozarja, da bodo s spremembo nivojskega pouka v fakultativnega starši in otroci postavljeni v neenak položaj, saj »bodo vsako leto znova obveščeni o načinu pouka, česar ne poznajo nikjer v Evropi«.

Povodi za kritiko Gabrove trditve niso novost, saj SVIZ že dolgo sva-

ri pred privatizacijo šolstva, češ da bi to pokopalo naše javno šolstvo. Take pavšalne ocene Zver označuje kot politične. Po njegovo bi morale biti zasebne šole nujno dopolnilo javnim, sploh na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja, saj so »take šole bolj povezane z okoljem in njegovimi potrebami«. Ob tem se Zver sicer zaveda, da bo treba ob vpeljavi zasebnih šol z nekaterimi ukrepi, denimo plačnim sistemom, paziti, da najboljši kader zaradi materialnih ugodnosti ne bo prehajal v zasebno sfero. Manipulacija s šolsko mladino sicer ni tuja vodstvu SVIZ, ki je nedavno ne le podprlo študentske protivladne demonstracije, ampak je celo pozivalo vse člane sindikata, če utegnejo in nimajo službenih obveznosti, da se udeležijo protestnega shoda.

»Ker SVIZ ta hip nima velikih tem za spopad z oblastjo, v dokaj obrobni stvari dela velike teme,« ocenjuje Zver in poudarja spremembe v prid avtonomije šol in učiteljev ter boljše pogoje – plače, višje od stopnje inflacije, kot edine v javnem sektorju v tem letu.

Segregacija v preteklosti MŠŠ se je moralo v zadnjih dneh znova ukvarjati z vprašanjem pouka romskih otrok na novomeški OŠ Bršljin, ki se je kuhala dolgo časa, izbruhnila pa je v času Zverovega ministrovanja. V svojem poročilu je komisar Sveta Evrope Alvaro

Gil-Robles ločevanje otrok označil kot zgrešeno in ga ocenil kot odmik od evropskih standardov in pravice do enakopravnega šolanja. Navedbe iz poročila so zgrabili v opoziciji, v prvi vrsti Gaber, in ponovili očitke o segregaciji. MŠŠ je komisarjeve očitke zavrnilo, saj se njegovo poročilo nanaša na stanje leta 2003, ko so tamkajšnji model vzgoje in izobraževanja še snovali. Kot je ob tem dejal Zver, bi bil model segregacijski, če bi Rome dali v posebne oddelke, kar pa se ne dogaja. »Segregacijski model je bil v času nekdanjega ministra Slavka Gabra, ko smo imeli vrsto posebnih oddelkov in tudi politika ni bila inkluzivna ali integracijska.« Bršljinški model po Zverovih besedah upošteva leta 2004 sprejeto Strategijo vzgoje in izobraževanja Romov v Sloveniji.

Čedalje pogostejše kritike tako ne pomagajo ministrstvu, ki je ta čas zelo aktivno in se sooča z mnogimi izzivi. Tako so v pripravi spremembe zakonodaje na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja, usmerjanja otrok s posebnimi potrebami, na področju glasbenih šol in napovedana uvedba možnosti jesenskega opravljanja mature. Čeprav gre za številne spremembe, pa Zver razen pri poklicnem in strokovnem izobraževanju ne napoveduje velikih reform. Kar se tiče posegov v področje slednjih, je minister že na aprilskem posvetu na Brdu pri Kranju poudaril pomen odzivnosti šole na trg dela v smislu ponujanja širokega kroga kompetenc in zanimivih programov. MŠŠ se bo trudilo za čim večjo deregulacijo izobraževalnega sistema in večjo avtonomijo šol, slednjim pa bo prepuščena vsebinska razsežnost reform. **D**

Predlagana novela zakona o osnovni šoli daje šolam po ministrovih besedah možnost, da same določijo najustreznejšo obliko diferenciacije.

Gabrom stopili na prste?

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Zdaj ko hoče šolski minister Milan Zver pretrgati sporne posle pri izdajanju učbenikov in delovnih zvezkov, šolarjem olajšati življenje, staršem pa znižati stroške, je deležen očitkov s strani tistih, ki so bili vpleteni v sporno izdajo učbenikov.

Dvolično je, da Marija Grginić, še pred nekaj leti predmetna učiteljica, danes pa docentka na pedagoški fakulteti, razlaga, kako »je odločitev ministrstva za šolstvo o tem, da bodo pristojni sveti odslej potrdjevali samo učbenike, napaka in

da se učitelji o (ne)uporabi delovnih zvezkov ne bodo odločali po svoji avtonomni presoji«, pa tudi, da so delovni zvezki za šolarje obvezni. Vse to in še marsikaj na to temo je Grginićeva pred prazniki izjavila za osrednji slovenski dnevnik, čeprav ni po-

klicana za tovrstne sodbe. Zakaj? Zato, ker sama s nekaterimi člani oddelka za razredni pouk na Pedagoški fakulteti v Ljubljani pripravlja delovne zvezke in nekatere učbenike, izdaja pa jih Založba Izolit, ki je v (uradni) lasti njenega moža Zdravka Grginića, ki se je pred uvedbo devetletke ukvarjal z gradbeništvom oziroma s svetovanjem.

Popolna anarhija Že avgusta leta 2004 so nas nekateri učitelji in bralci obvestili, da na področju šolskih knjig vlada popolna anarhija, pri njihovem izdajanju pa naj bi šlo za prave mafijske posle. Takrat smo v Demokraciji objavili članek z naslovom Korupcija pri šolskih knjigah in uvodoma zapisali, da v zadnjih letih blesti Založba Izolit, ki izdaja knjige za devetletko, pripravljajo pa jih avtorji, ki sodijo v ozek

krog prijateljev zakoncev Gaber. Po nekaterih podatkih naj bi bila solastnica založbe Milica Antić Gaber, žena takratnega šolskega ministra Slavka Gabra. Informacije, ki smo jih pridobili, smo preverjali tudi pri založbi, vendar so se v njej zavili v molk in na naša vprašanja niso odgovorili. Molčali so tudi po objavi članka, Zdravko Grginić pa je poklical našega urednika in ga povabil na kavo, vendar je ta odklonil. Zanimivo pri tem je, da je Grginić našemu bralcu, ki ga je po elektronski pošti vprašal, ali je solastnica založbe tudi žena Slavka Gabra, nemudoma odgovoril, naj mu sporoči telefonsko številko, da se bosta o tem pogovorila po telefonu. Bralec tega seveda ni storil. Dodajmo, da smo želeli o tem pridobiti tudi mnenje takratnega ministrstva za šolstvo, a se je prav tako zavilo v molk.

Gabrova devetletka prinaša denar.

Igor Saksida, Gabrov prijatelj

Milijonski dobički V uredništvu smo šli po sledi opozoril in prišli do zanimivih ugotovitev. Medtem ko je večina manjših založb v čedalje večji poslovni stiski, saj so naklade knjig čedalje manjše, njihova prodaja pa se znižuje, smo ugotovili, da gre Založbi Izolit vse od ustanovitve dalje zelo dobro. Zdravko Grginić je do leta 1996 ali 1997 delal v zasebni družbi (dva solastnika) Izolit, dejavnost pa je bilo projektiranje, inženiring in tehnično svetovanje. Leta 1997 je žena Marija, predmetna učiteljica, diplomirala na pedagoški fakulteti, mož pa je ustanovil novo družbo z imenom Založba Izolit, ki se je s Špruše 32 v Trzinu preselila na Ljubljansko cesto 1 v Domžalah. Prvotna družba Izolit je v tem času nehala poslovati, založba pa je vzcvetela, kar dokazujejo podatki o poslovanju, ki jih objavljamo posebej. Takrat smo v tedniku zapisali, da se Založbi Izolit za prihodnost ni treba bati, saj je prevzela založništva za večino knjig za devetletko. V Demokraciji smo leta 2004 zapisali: »Kot vemo, je uvedba devetletnega osnovnega šolanja v letošnjem šolskem letu obvezna za vse osnovne šole. Za prihajajoče šolsko leto (2004/2005, op. av.) so tako natisnili 36 naslovov učbenikov in drugih pripomočkov, večinoma za slovenski jezik (Moja slovenščina – v več delih, ABC-Poslušamo, govorimo in pišemo, prav tako v več delih, Moje branje – svet in sanje, več nadaljevanj). Avtorji navedenih knjig so: M. Grginić, V. Medved Udovič, M. Urbančič Jelovšek in Igor Saksida ter S. Kranjc, T. Kokalj, S. Pečjak, A. Kozinc, R.

Justin (imena navajamo, kot so to navedena v katalogu šolskih knjig, op. av.).«

Liberalizem Ko smo raziskovali, kako se šole odločajo za posamezne knjige, smo izvedeli, da na tem področju vlada popoln liberalizem. Učbenike za posamezni razred potrdi strokovni svet pri ministrstvu za šolstvo, za posamezni predmet tudi po več hkrati. Nato se vsak učitelj na osnovni šoli samostojno odloči, katerega bo uporabljal pri svojem učnem načrtu. Učiteljev predlog potrdi ravnatelj osnovne šole, skupaj se nato odločijo, ali bodo knjige kupili prek knjigarn ali pri založnikih. Po naših podatkih se večina osnovnih šol odloča za nakup knjig neposredno pri založbi, kar je še posebno pomembno zato, ker osnovne šole knjige kupujejo za svoj t. i. knjižni sklad, katerega namen je izposoja učbenikov. Za slednje se je po podatkih iz leta 2004 na primer odločila večina staršev šolarjev (skoraj 9 desetih vseh). Nekdanji ravnatelji in učitelji v osnovnih šolah, s katerimi smo se pogovarjali, so nam tudi dejali, da je prav škandalozno, da imajo lahko na osnovnih šolah učenci obvezne šolske knjige različne. Tako se je dogajalo, da imajo na primer v 1. a razredu en učbenik, v paralelki pa drugega. Poznavalci razmer so dejali, da na tem področju vlada katastro-

Kdo je Grginićeva?

Dr. Marija Grginić je docentka na Pedagoški fakulteti v Ljubljani za razredni pouk. Diplomirala je leta 1997, pred tem je bila učiteljica razrednega pouka (ima 30 let delovne dobe). Magisterij je opravila leta 2003, njen mentor je bil Igor Saksida (komentor Sonja Pečjak), doktorirala pa je leta 2005; mentor je bil (spet) Igor Saksida (komentor Simona Kranjc). Kranjčeva in Saksida sta avtorja ali soavtorja učbenikov in delovnih zvezkov, ki jih izdaja Založba Izolit, ki je v lasti Grginićev (po neuradnih podatkih tudi Gabrov).

Marija Grginić

falna anarhija, da so učbeniki predragi in da se prevečkrat menjajo. Nasploh je prevladovalo prepričanje, da se na področju založništva (tiskanja učbenikov) dogajajo pravi „mafijски posli“. Ko smo nekatere ravnatelje, med njimi tudi upokojene, vprašali, ali poznajo Založbo Izolit, je večina odgovorila, da je ne poznajo. Izvedeli pa smo, da so pritiski posameznih založb na učitelje veliki in podobni tistim, ki jih doživljajo zdravniki in farmacevti pri izbiri zdravil. Glede na to, da Založba Izolit izdaja učbenike le nekaterih „novopečenih“ avtorjev šolskih knjig, in še to le za devetletko, smo se pozanimali, kako je s tem. Izvedeli smo, da gre (veči-

noma) za osebne prijatelje Milice Antić Gaber, žene šolskega ministra Slavka Gabra. M. Grginić, ki je soavtorica nekaterih učbenikov, je žena lastnika in direktorja Založbe Izolit, v družbi pa je zaposlen tudi njun sin.

Vzpostaviti red Zdaj ko želi ministrstvo za šolstvo z ministrom Milanom Zverom na tem področju narediti red, je vse narobe. Minister je deležen diskvalifikacij, nekateri se „bojijo“ za otroke (v resnici pa za svoj žep), njihovo znanje in podobno. Delovni zvezki, ki jih pišejo, so nujno potrebni in podobno. Vse to je z njihovega stališča razumljivo, ni pa razumljivo vsem drugim, saj ne vedo ali nočejo vedeti, da so za vsem „dušebrižništvom“ posameznikov, kot so Gaber, Antićeva, Gržinić, Saksida, le njihovi osebni interesi oziroma interesi kapitala – tako kot se za prave eldesovce spodobi! **D**

Večina piscev novih učbenikov za devetletko prijateljuje z Milico Antić Gaber.

Poslovanje Založbe Izolit - v tisoč SIT

Leto	Celoten prihodek	Dobiček	Zaposleni
1997	7.198	107	1
1998	85.223	2.390	1
1999	129.551	15.127	1
2000	48.850	4.627	3
2001	182.917	33.522	5
2002	155.289	2.952	5
2003	262.647	1.190	5
2004	383.077	99.784	6
2005	ni še podatka		

Ustanovitev: oktober 1997

V družbi sta zaposlena mož Zdravko in sin Mitja Grginić.

Cukjatijeva zmaga

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Sodišče je potrdilo pravilnost odločitve Franceta Cukjatija, predsednika DZ, ker ni dovolil ustanovitve dveh komisij, ki bi preiskovali dogajanje, povezano s trgovsko družbo Mercator.

Vrhovno sodišče je potrdilo odločitev upravnega sodišča, s katero je to zavrnilo tožbo LDS in SD zoper Franceta Cukjatija, predsednika državnega zbora. Opozicijski stranki sta tožbo vložili, potem ko Cukjati ni odredil ustanovitve še druge parlamentarne komisije, v kateri bi poslanci preiskovali samo primer prodaje državnega deleža v Mercatorju. Spomnimo, da je bila pred tem že ustanovljena komisija, ki se ukvarja z domnevno spornimi prodajami državnih deležev v več podjetjih od leta 2000 dalje, med drugim tudi v Mercatorju, ki je celo med prvimi na dnevnem redu komisije. Tožbo zoper Cukjatija je upravno sodišče zavrnilo. Poslanci LDS in

SD z Darjo Lavtižar Bebler in Miranom Potrčem na čelu so se pritožili na vrhovno sodišče, a tudi slednje je pritožbo zavrnilo.

Očitki zavrnjeni Predsednik državnega zbora je takšno odločitev sodišča pričakoval. Spomnimo, da je že ob vložitvi tožbe dejal, da dve preiskovalni komisiji za isto področje nista utemeljeni, in to pojasnil s tem, da tudi v sodnem postopku ne moreta biti vloženi dve tožbi za eno in isto dejanje. Cukjati je odlo-

čitev sodišča komentiral z besedami: »S tem menim, da so zavrnjeni vsi očitki tožnikov o kršitvi ustavne pravice kot človekove pravice poslancev.« Izrazil je pričakovanje, da bo odločitev vrhovnega sodišča spodbudila predstavnike obeh poslanskih skupin, da se vendarle udeležijo sej preiskovalne komisije. LDS in SD imata v skladu s poslovnikom v komisiji mesto ne glede na to, kdo je pobudnik za ustanovitev komisije. Dodajmo, da so ti doslej seje komisije »bojkotirali« z

izgovorom, da njeno delo ni legitimno, četudi je komisija že začela raziskovati primer Mercatorja.

Pričakovana odločitev Poslanec SDS Dimitrij Kovačič je po odločitvi sodišča dejal, da »tovrstna pravna vprašanja ne morejo biti predmet sodne presoje. Sicer pa je že odločitev prvostopenjskega sodišča nakazala, kaj kaže pričakovati od vložitve tožbe«. Ob tem je opozoril, da je upravno sodišče tožbo zavrnilo kot neprimerno, ni pa se spustilo v njenovsebino. Zato bi Kovačič želel, da bi sodišče poleg formalne ugotovitve, da predmet tožbe ne sodi v sodno presojo, vendarle presodilo tudi vsebino. »V tem primeru bi moralo odločiti, da je tožbeni zahtevek tudi po vsebini neutemeljen.« Parlament mora po Kovačičevih besedah slediti prvi vloženi zahtevi po ustanovitvi parlamentarne komisije. Če se pozneje pojavi še druga zahteva, ki je vsebinsko zajeta že v prvi, pa je jasno, da ni mogoče ustanoviti še ene komisije, ki bi preiskovala isto vsebino.

V LDS še razmišljajo V imenu LDS je odločitev komentirala prva podpisana pod tožbo (podpisalo jo je 31 poslancev) Darja Lavtižar Bebler. Še vedno je prepričana, da sta bili tožba in pritožba neutemeljeno zavrnjeni. Ni ji všeč niti mnenje vrhovnega sodišča, da gre za spor, za katerega ni mogoče doseči odločitve znotraj sodstva, ampak ga je treba reševati znotraj DZ. S takšno razlago se v LDS težko sprijazni. Dejala je, da

Lastniki Mercatorja se želijo zavarovati pred morebitnimi prevzemniki z dvomljivim kapitalom, zahtevajo tudi revizijo Jankovičevega poslovanja in pregled stroškov za reprezentanco.

nameravajo razmisliti o ustavni pritožbi, za kar imajo 60 dni časa.

Za Potrča sporočilo Nekoliko drugače je odločitev sodišča komentiral Miran Potrč (SD). Mnenje sodišča, da mora o različnih pogledih na vprašanja pravic in urejanja postopkov v parlamentu odločati parlament, ne pa sodišče, je razumel kot pomembno sporočilo, ki samo še krepi odgovornost večine v DZ in tudi predsednika državnega zbora za položaj manjšine, tudi v takšnih primerih, kot je ustanovitev preiskovalnih komisij. Sicer pa bodo v SD zadevo najprej temeljito preučili in o njej razmislili. »Vemo, kakšne poti so mogoče, vendar se za nobeno od teh ne bi želeli niti ogrevati niti o njej govoriti kot o možnosti,« je dejal Potrč.

Korektno opravljeno V SD se za zdaj niso odločili za ustavno pritožbo. Koliko možnosti bi ta imela, je pojasnil Dimitrij Kovačič, ko je dejal, da »niti ustavno sodišče ne bo moglo odločiti drugače, kot sta presodila že predsednik DZ France Cukjati in sodišče«. Odločitev predsednika DZ, da ne ustanovi dveh komisij, ki bi preiskovali isto vsebino, je bila po Kovačičevih besedah popolnoma korektna. »Izpodbijanje te odločitve s strani opozicijskih poslanskih skupin pred sodiščem pa je bilo neutemeljeno in nekorektno,« je še poudaril. Jasno je torej, da se je Cukjati na podlagi pravnega mnenja parlamentarnih služb pravilno odločil, poslanci iz vrst opozicijskih strank pa tudi nimajo več razloga, da se ne bi udeleževali sej parlamentarne preiskovalne komisije, ki jo vodi Polonca Dobrajc. Vprašanje je, ali so razloge za to sploh imeli ali pa je bil to le izgovor, saj navsezadnje poslanci raziskujejo prodajo državnih deležev v času, ko so državo oziroma vlado vodili predstavniki zdajšnjih opozicijskih strank LDS in SD.

Prva pojasnila Sredi aprila sta bila pred preiskovalno komisijo v primeru Mercator že zaslišana Jože Lenič, nekdanji predsednik uprave Kapitalske družbe (KAD), in Tomaž Toplak, zdajšnji predsednik uprave. Lenič je dejal, da v času njegovega mandata ni prišlo do kršenja zakonodaje pri tran-

Darja Lavtižar Bebler, LDS

Miran Potrč, SD

France Cukjati, predsednik DZ

Polonca Dobrajc, SDS

Dimitrij Kovačič, SDS

sakcijah, ki jih je s svojim portfeljem opravljala KAD, zavrnil je tudi vsakršna politična dogovarjanja. Toplak je pojasnil, da so se za prodajo deleža v Mercatorju družbi Istrabenz odločili zaradi nižjega dividendnega donosa, ki so ga v primerjavi s povprečno donosnostjo portfelja KAD takrat prinašale delnice Mercatorja, in prečenosti delnice Mercatorja v primerjavi s svetovnimi indeksi. Dejal je, da povprečje dividend naložb KAD znaša na letni ravni med pet in sedem odstotkov, Mercator pa je takrat izplačeval precej nižje dividende. Dejal je še, da so se za prodajo delnic pogovarjali z več slovenskimi kupci, na koncu pa so se odločili za Istrabenz.

Mercator V vsem tem času pa Mercator ne miruje, čeprav je Altima, družba s Kajmanskih otokov s sumljivim izvorom kapitala, umaknila ponudbo za prevzem 24,99-odstotnega lastniškega deleža. Za 17. maj je tako sklical skupščino delničarjev, na katerem bodo potrdili med drugim dokapitalizacijo družbe. Hkrati dva delničarja Mercatorja, Pivovarna Laško in Pivovarna Union, predlagata raz-

širitev dnevnega reda skupščine z imenovanjem posebnega revizorja za pregled vodenja posameznih poslov družbe. K predlaganim sklepom Mercatorjeve skupščine sta poleg tega vložena tudi dva nasprotna predloga, s katerima naj bi domnevno zavarovali interese malih delničarjev. Prvi se nanaša na načrtovano dokapitalizacijo z izdajo novih delnic do višine 50 odstotkov kapitala s prednostno pravico nakupa dosedanjih strateških lastnikov (s tem bi preprečili morebitni nenadzorovan prevzem Mercatorja s strani dvoimljivih vlagateljev), drugi pa na sestavo nadzornega sveta.

Konsolidacija Tudi sicer v Mercatorju prihaja do lastniških sprememb. Novosadska družba TUP Rodić M & B je potrdila podpis protokola z Mercatorjem o strateški povezavi, katere namen je oblikovanje skupne trgovske verige. Po teh podatkih naj bi Mercator prevzel vseh 49 prodajnih objektov TUP Rodić M & B v Srbiji, slednji pa bo v zameno postal pomemben solastnik slovenskega partnerja. Nova družba, ki bo imela skupno vodstvo in sedež,

naj bi se v SČG imenovala Rodić MB-Mercator, v Sloveniji pa Mercator-Rodić MB. Poleg tega je kranjska Sava 25. 4. svoj 2,8-odstotni lastniški delež (kar je 90.321 delnic) za 3,975 milijarde tolarjev prodala finančni družbi Zvon ena holding, slednja pa je istega dne kupila deleže še od drugih (skupaj kar 216.833 delnic) in si s tem pridobila 7,6-odstotni lastniški delež poslovnega sistema Mercator. Finančna družba Zvon ena holding je tako samo nadaljevala nakup, ki ga je nekaj dni prej začel mariborski Infond holding, ko je kupil 3,5 odstotka delnic največjega slovenskega trgovca in tako postal njegov 13,5-odstotni lastnik. S tem se slovensko lastništvo v Mercatorju krepi. Po doslej znanih podatkih Pivovarna Laško obvladuje že dobro tretjino Mercatorja, pri tem pa ne izključuje nadaljnjih nakupov, vse to seveda z namenom, da bi se zavarovali pred presenečenji v slogu Altima. Za konec lahko zapišemo, da Jankoviću in drugim članom nekdanje uprave ter njihovim »pomočnikom« namere niso uspeli, vsekakor pa je treba biti še naprej previden. ▮

Kako do razmaha podjetništva

Denis Vengust, foto: arhiv Demokracije

Vlada se je odločila, da temeljito izboljša dostopnost javnih storitev. To naj bi prineslo velik prihranek časa in stroškov posameznikom in podjetjem. Spremembe dela državne uprave bodo pripomogle k pospeševanju podjetništva.

Ko nam danes nekdo omeni, da je za neko vlogo treba pridobiti kup dokazil in potrdil, nas oblije pot, saj imamo vsi v podzvesti preteklo izkušnjo, ko se je delo javne uprave merilo skozi dolžino čakalne vrste. Čim daljše so bile vrste in čim dlje si čakal na neki dokument, tem pomembnejši je bil ta dokument. Prav tako so pomen pridobivali javni uslužbenci in referenti pri okencih, saj so pomembno odločali o dolžini posameznikovega čakanja. Vendar se tem izkušnjam izteka čas. Reforme so začrtane tako, da se povečuje učinkovitost državnega aparata, znižujejo stroški in odpravljajo birokratska ponavljanja.

Ustanavljanje podjetij Izjemno pomembna sestavina prihodnjega

razvoja gospodarstva in konkurenčnosti je tudi okolje in možnost za podjetništvo. Poglejmo najprej, kako sploh poteka ustanovitev podjetja. Z notarskim zapisom je treba oditi na banko in ta odpre račun podjetja. Na račun je treba nakazati sredstva osnovnega kapitala, banka pa jih deponira na posebnem računu pri Banki Sloveniji. Notarski zapis ustanovitve s priloženim potrdilom o vplačilu osnovnega kapitala se predloži na okrožno sodišče, to pa v roku štirinajstih dni izda sklep o registraciji. V sklepu je navedena matična številka podjetja. S sklepom o registraciji se moramo zglasiti na enoti Agencije RS za javnopravne evidence in storitve (AJPE), kjer določijo glavno dejavnost podjetja in vpišejo podjetje v po-

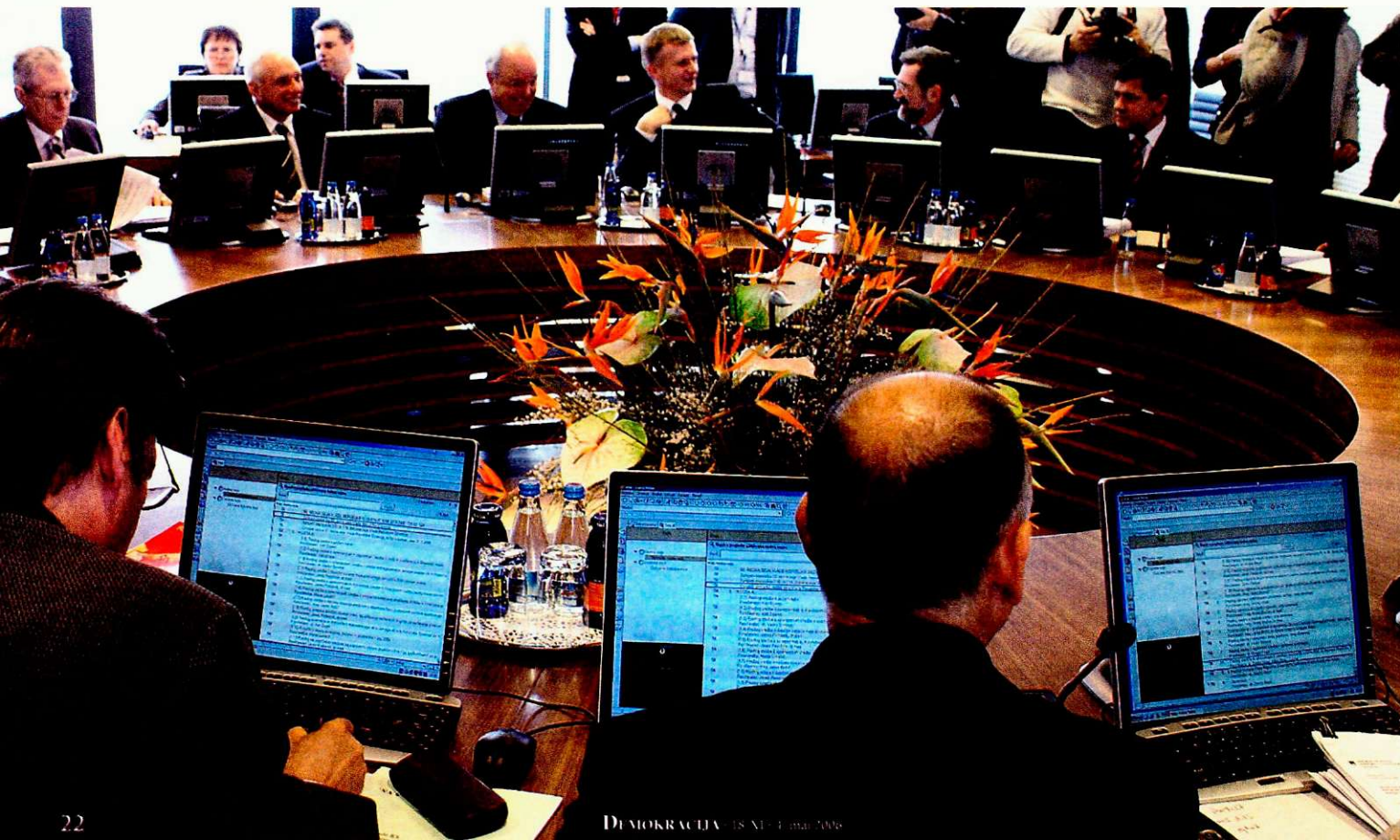

Banke z oderuskimi provizijami

slovni register. S tem potrdilom in sklepom o ustanovitvi je nato treba oditi na davčni urad, ki izda davčno številko. Z davčno in matično številko moramo znova oditi na banko, da nam prekvalificira naš ustanovitveni račun in omogoči razpolaganje s sredstvi. Mimogrede, za pridobitev statusa zavezanca za DDV je treba na davčni urad oddati še posebno

vlogo, rešena je v približno štirinajstih dneh, na podlagi katere podjetje dobi zahtevani status. Če želimo danes ustanoviti podjetje in začeti z njim poslovati kot zavezanec za DDV, je treba računati, da bomo za to potrebovali vsaj šest tednov, kar je v informacijski družbi nerazumljivo dolgo. Pri vsem tem pa je treba tudi poudariti, da moramo vse aktivnosti opraviti v času uradnih ur, kar je za nekatere skoraj nepremostljiva okoliščina, ki še dodatno podaljšuje čas za ustanovitev podjetja.

Vlada se je v luči prepotrebnih reform odločila, da poseže tudi v segment podjetništva. Glede na prihodnje predsedovanje naše države Evropski uniji je premier že nakazal, da bo treba postopke skrajšati z zdajšnjih dolgih rokov

Ustanavljanje podjetja bo krajše.

Vrste pred zavodi za zaposlovanje se bodo skrajšale.

Visoki stroški dela slabijo podjetja.

na vsega teden dni. Ker se bo podjetje lahko ustanovljalo na samouporabniških terminalih ali kar od doma, obisk javnih ustanov ne bo potreben in postopek ne bo odvisen od njihovih uradnih ur. Ker bomo povezani s centralnimi bazami podatkov, nam bo prihranjeno izpolnjevanje marsikaterega obrazca, spremljali pa bomo tudi potek postopka registracije v realnem času. Danes je taka registracija že mogoča za samostojne podjetnike v okviru projekta Vse na enem mestu (VEM). Treba je le imeti voljo in znati izkoristiti razmere, ki omogočajo zniževanje stroškov in povečevanje konkurenčnosti.

Visoka obremenitev plač Nova podjetja se danes poleg dolgega registracijskega časa srečujejo še z marsikaterim balastom, ki ne sodi v razumno okolje. Poglejmo plače. Vlada se je sicer zavezala k postopnemu odpravljanju prispevka na izplačane plače, vendar obdavčitve plač še vedno presega okvire za večje odločanje posameznikov za odpiranje podjetij. Mlada podjetja potrebujejo več pozornosti v svojem razvojnem delu, na kar se je v preteklosti preveč pozabljalo. Samozaposleni v družbi z omejeno odgovornostjo (d. o. o.), ki je hkrati tudi poslovođa, se mora obvezno registrirati pod podlago zavarovanja 040 (poslovodne osebe). Tako zahteva ZPIZ, čeprav si njegova tolmačenja velikokrat nasprotujejo, nad čimer se jezijo tako svetovalci na Zavodu RS za zaposlovanje kot tudi referenti na zdravstveni zavarovalnici. Podlaga zavarovanja 040 zahteva v na-

sprotju s podlago 001 (navadna zaposlitev) izplačevanje višje plače in plačevanje višjih prispevkov. Minimalna netoplača na podlagi 001 znaša slabih 90 tisoč tolarjev (375 EUR), celotni strošek, ki ob izplačilu plače bremeni delodajalca (t. i. bruto brutoplača), pa znaša 142 tisoč tolarjev (592 EUR). Ker si mora omenjeni samozaposleni izplačevati plačo na podlagi 040, se poveča strošek za plačo, in sicer znaša minimalna netoplača okoli 135 tisoč tolarjev (563 EUR), strošek delodajalca pa kar 232 tisoč tolarjev (967 EUR). Navedene plače ne zajemajo niti potnih stroškov in prehrane. Podjetje ima zaradi tega kar za 90 tisoč tolarjev (375 EUR) višje mesečne stroške. Izplačila plač mlademu podjetniku, ki se je zavestno podal v posel in tudi računal na krajše obdobje bridkejšega življenja, črpajo vitalno potrebna začetna sredstva. Nižje plače bi pocenile tudi marsikatero storitev, v kateri mora biti sedaj vračunan visok strošek dela, to pa bi dodatno povečevalo konkurenč-

Namesto vrst terminali in internet

nost mladih podjetij. Minimalni osnovni kapital – 2,1 milijona tolarjev (8.750 EUR) zadostuje, če bi upoštevali le izplačila plač namesto za 14 mesecev le za 7. Težak vstop na trg zahteva določeno prilagoditveno obdobje, zato ni čudno, da tudi višina plače pripomore k temu, da veliko podjetij ugasne prav v drugem letu svojega poslovanja.

Ti ukrepi izvirajo predvsem iz dejstva, da so si nekateri podjetniki v preteklosti izplačevali minimalne plače, hkrati pa so se vozili v razkošnih avtomobilih in uživali na prestižnih jahtah. Razumljivo je, da država poseže v to anomalijo, a se mora zavedati, da taka ureditev vsekakor škoduje poštenim podjetniškim upom, ki si želijo s trdim delom odtrgati del pogače. Nadzor je potreben na ravni strogih davčnih revizij in ne na ravni preventivnega dušenja gospodarstva.

Birokracija in oderuške banke

Poglejmo še birokratski del plač. Plačo mora delodajalec nakazovati prek 14 različnih virmanov na različne račune. Ob tem je zanimivo tudi to, da so nekateri prispevki nižji od plačanih provizij, ki jih za izvedbo nakazila zaračuna banka. Pri tem velja omeniti še čas in strošek, da podjetnik vseh 14 virmanov tudi izpolni. Postopek bi lahko poenostavili s skupno dvema do tremi nakazili, ki bi se prek razdelilnikov znotraj davčnega sistema prerazporejali po posameznih kontih. To bi znižalo tudi bančne provizije, ki s plačilom pri okencu nanesejo kar 7.000 tolarjev (29 EUR). Tudi zato se večina podjetnikov odloča za elektronsko poslovanje, saj

plačevanje čedalje dražjih bančnih provizij podjetjem vzame veliko denarja. V primeru elektronskega poslovanja je strošek okoli 2.200 tolarjev (9 EUR), kar je vedno izjemno visoko.

Navedeni primer registracije podjetja in izplačila plač le dokazuje pomen potrebnih reform. Potrebna bo temeljita analiza poslovanja mikropodjetij, ki mora biti eden ključnih dejavnikov pri izpeljavi prihodnje gospodarske reforme. Cilj je povečanje konkurenčnosti kot ključnega dela slovenskega gospodarstva. Podjetja je treba razbremeniti nepotrebnih stroškov in birokratskega poročanja ter jim tako omogočiti razumne poslovne okvire. Ob tem se je treba tudi zavedati, da prav podjetništvo odpira številne priložnosti za zmanjševanje brezposelnosti, ki velja za eno večjih težav družbe. **D**

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Cestni križi in težave

Gregor Drnovšek, foto: DARS, arhiv Demokracije

Družba za avtoceste Republike Slovenije (DARS, d.d.) je pred kratkim podpisala pogodbe za graditev avtocest v skupni vrednosti 31,8 milijarde tolarjev. S tem je DARS sklenil pogodbe za graditev novih odsekov v Prekmurju in na Gorenjskem.

Vzvezi s tem, ko v Sloveniji hitijo z graditvijo avtocestnega križa, se postavlja vprašanje, ali ni zaradi tega zapostavljena graditev in obnova drugih cest v državi. Na to problematiko so na zadnjem vladnem obisku na severnem Primorskem opozorili tudi ministri in predsednik vlade, saj je denimo neustrezno cestno omrežje prav v Posočju največja rana tega območja. Za izboljšanje lokalnih in regionalnih cest na bolj oddaljenih območjih so se tako zavzeli tudi ministri na omenjenem obisku.

Prekmursko gradbišče V prihodnjih dveh letih bo največje avto-

cestno gradbišče v Prekmurju, saj je rok za dokončanje prekmurskega avtocestnega kraka do konca leta 2008. S podpisom pogodbe so določili izvajalce za zgraditev 11,6 kilometra dolgega odseka med Cogetinci in Vučjo vasjo, ki je vreden 6,174 milijarde tolarjev. Rok za njegovo dokončanje je 23 mesecev od uvedbe izvajalcev v delo. Soinvestitor tega odseka je tudi ministrstvo za okolje in prostor, ki bo sofinanciralo sanacijo in postavitev visokovodnih nasipov na obeh bregovih reke Mure v vrednosti 342 milijonov tolarjev. Drugi odsek, ki je predviden v pogodbi, je 16,7-kilometrski odsek med Lendavo

in Pincami, njegova vrednost pa je ocenjena na 7,584 milijarde tolarjev. Poleg tega je bila pogodba podpisana tudi za graditev gorenjskega odseka Vrba–Peračica v dolžini 9,8 kilometra, vrednost del pa znaša 14,44 milijarde tolarjev. Rok za dokončanje tega odseka je 32 mesecev od uvedbe izvajalcev v delo.

Na avtocestnem področju se torej stvari premikajo z veliko hitrostjo, lokalne in regionalne ceste pa so v preteklih mandatih precej zapostavljali. Tako meni tudi član odbora za promet v državnem zboru in poslanec SDS Srečko Hvauc, ki pravi, da sedanja vlada in pristojno ministrstvo prometni problemati-

ki posvečata veliko pozornost. »V preteklem mandatu so bile prav lokalne in regionalne ceste močno zapostavljene, sedanja vlada pa je že v proračunu za letošnje leto znatno povečala obseg sredstev za rekonstrukcijo teh cest. Tudi v prihodnje bodo tem cestam, kot vse kaže, posvečali več pozornosti.«

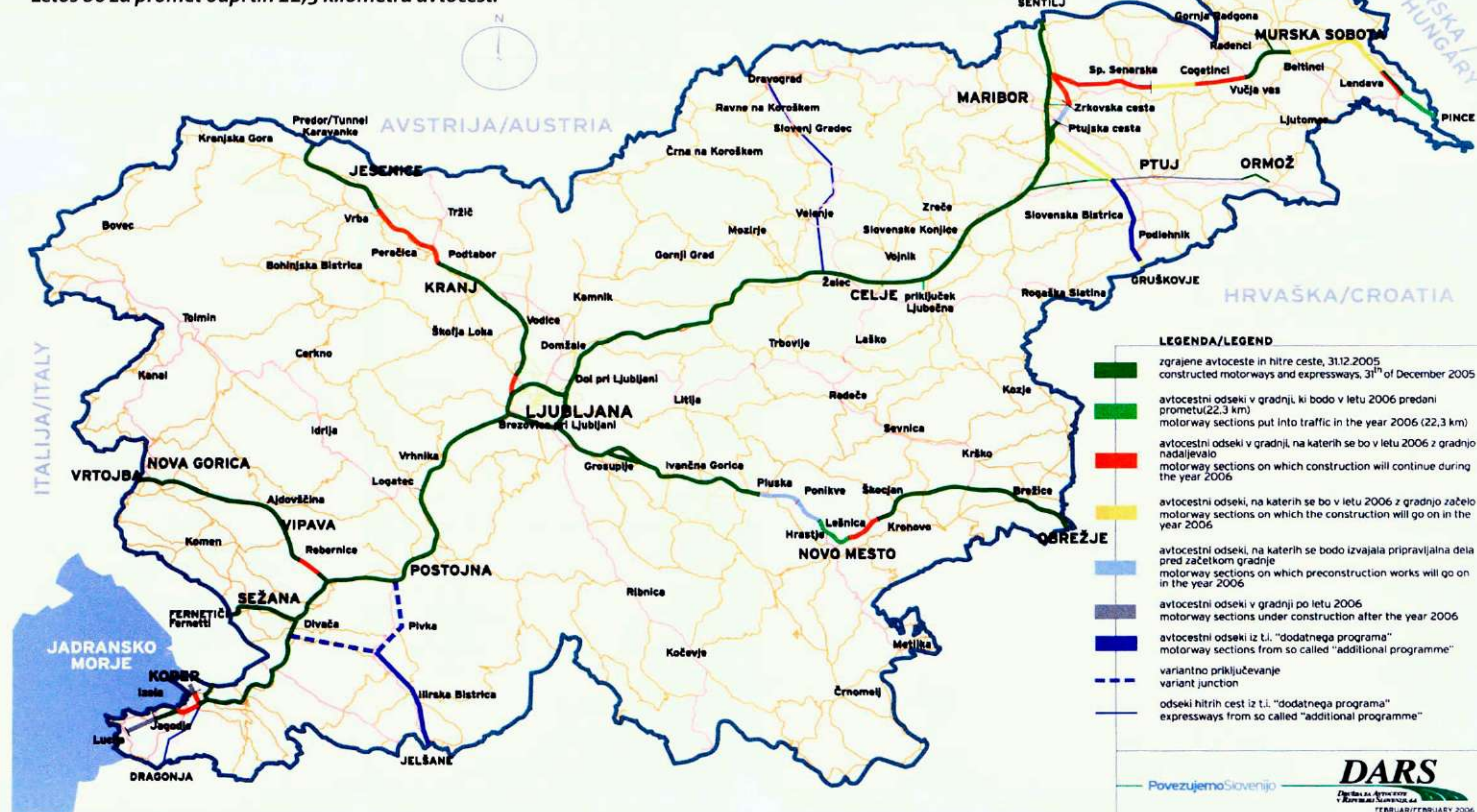
Tempo vliva optimizem Hvauc je glede reševanja cestne problematike optimist. Pomembno se mu zdi, da se stvari premikajo, in to ne samo pri avtocestnem križu, ampak tudi pri tretji razvojni osi. Hkrati opozarja, da se čez noč ne da veliko narediti. »Vendar je glav-

AVTOCESTNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Motorway System in the Republic of Slovenia

situacija/situation 2006

Letos bo za promet odprtih 22,3 kilometra avtocest.

Lokalne in regionalne ceste so v zelo slabem stanju.

Prometno ministrstvo se posveča razvoju državnih cest.

no, da vlada zaznava te probleme in se pripravljajo ustrezne rešitve za njihovo odpravo,« dodaja Hvauc. V pogovoru smo se dotaknili tudi vprašanja cestninjenja na slovenskih avtocestah. O cestninjenju z vinjetami je Hvauc dejal, da so »glede vinjet raziskave pokazale, da njihova uvedba pri nas ne bi bila upravičena, četudi je morda videti najbolj preprosta. Bolj se zanašamo na to, da bo v Evropi, kar se tiče osebnih vozil, prišlo do elektronskega cestninjenja oz. cestni-

omrežju državnih cest, ki obsega 5.900 kilometrov glavnih in regionalnih cest, kar polovica cest z neustreznim voziščem. Zaradi premajhnih vlaganj v preteklih obdobjih kakovost in obseg ponudbe infrastrukturnih storitev že dolgo ne ustrezata več današnjim potrebam. Še huje, kaže se kot omejitveni dejavnik skladnega regionalnega razvoja.« Tudi zato je ministrstvo pripravilo resolucijo o nacionalnem programu razvoja in vzdrževanja državnih cest, s katero

resoluciji je največja intenziteta vlaganj predvidena do leta 2016. Pričakujemo, da bo v tem obdobju državno omrežje v celoti obnovljeno, posodobljeno in dograjeno, raven kakovosti pa ustrezna.«

Da se je ministrstvo resnično posvetilo tudi področju državnih cest, dokazuje podatek, da so v letošnjem proračunu za ukrepe na državnih cestah namenili kar 41 odstotkov proračuna ministrstva ali 42,8 milijarde tolarjev. Za naslednja leta so predvideni še višji zneski. S tem po besedah ministrstva že izvajajo program resolucije, čeprav ta še ni sprejeta.

cestah, ki ga opravlja Direkcija RS za ceste, je bilo v letu 2004 na slovenskih avtocestah dejansko prevoženih 3,311 milijarde kilometrov. Na podlagi podatkov o pobrani cestnini po posameznih cestninskih razredih v letu 2004 pa smo ugotovili, da smo v letu 2004 lahko zaračunali le 2,113 milijarde kilometrov, kar pomeni, da smo ocestnili samo 64 odstotkov dejansko opravljenih kilometrov. To pomeni, da se 36 odstotkov prevoženih kilometrov na slovenskih avtocestah opravi brez plačila cestnine bodisi zato, ker so nekateri avtocestni odseki necestninski (npr. Hrušica-Vrba, ljubljanski cestni obroč, pomurska avtocesta Vučja vas-Beltinci, del primorske avtoceste), bodisi zato, ker je na odsekih z odprtim cestninskim sistemom promet med posameznimi priključki necestninski, saj na avtocestah z odprtim cestninskim sistemom uporabnik plača cestnino le, če prevozi čelno cestninsko postajo. Z uvedbo elektronskega cestninskega sistema na celotnem omrežju avtocest pa lahko pričakujemo, da bo mogoče ocestniti ves promet po avtocestah.«

Sistem cestninjenja je torej potreben spremembe, saj je izpad cestnin zaradi zdajšnjega neustreznega sistema ogromen. Če bi se cestnine pobirale ustrezno, bi lahko avtoceste zgradili z večjim deležem tega denarja, kar bi pomenilo, da bi se država oz. vlada res lahko posvetila močno zastavljenim regionalnim in lokalnim cestem. Njihov razvoj bi namreč pomenil tudi razvoj odročnejših regij, kjer so cestne povezave praviloma najslabše. **D**

Sistem cestninjenja je treba spremeniti, saj je izpad cestnin zaradi neustreznega sistema ogromen.

njenja v prostem toku. To je predvideno do leta 2008, mogoče pa je, da bo pri nas prišlo do manjšega zamika, vendar bomo v Sloveniji po vsej verjetnosti sledili evropskim trendom. Tako bi cestnino plačevali po dejanski uporabi avtocest. Naj navedem le en podatek. V Sloveniji plačujemo samo 60 odstotkov cestnin. Če bi naš avtocestni sistem zaprli in bi cestnine plačevali vsi, ki se vozijo po avtocestah, bi pobrali za 40 odstotkov več cestnin kot sedaj. Tako pa plačujemo samo nekateri, mnogi se plačilu cestnin izogibajo in s tem se upočasnjuje tudi graditev avtocest, saj so cestnine pomemben vir za njeno financiranje.«

si bo prizadevalo za boljšo dostopnost do posameznih regij, boljšo medregijsko povezavo ter ustrezno navezavo posameznih območij na glavne evropske cestne koridorje. Po podatkih ministrstva so med letoma 2006 in 2020 za potrebe državnih cest evidentirali dobre 4 milijarde evrov. V to oceno je vključenih tudi 730 milijonov evrov za njihovo redno vzdrževanje. »V

Sprememba cestninjenja Na DARS smo se pozanimali tudi o problematiki cestninjenja na naših avtocestah. Ta čas imamo v Sloveniji kombinacijo zaprtega in odprtega cestninskega sistema. »V zaprtem cestninskem sistemu uporabniki plačujejo cestnino po prevoženih razdalji, v odprtem pa le, če prevozijo cestninsko postajo.« Na vprašanje o dejanskih plačilih cestnin na naših avtocestah nam je Marjan Koler odgovoril, »da v obstoječi kombinaciji zaprtega in odprtega cestninskega sistema in z zdajšnjo tehnologijo ni mogoče ocestniti vseh vozil, ki vozijo po avtocestah. Po številu prometa na

Poslanec Srečko Hvauc

Ugodnejše elektronsko cestninjenje

Polovica neustreznih Na naše izhodiščno vprašanje o zastavljanju glavnih in regionalnih cest v prejšnjih obdobjih so nam odgovorili tudi na ministrstvu za promet. »Ko smo prevzeli resor, smo ugotovili, da je na

Svetlejša prihodnost zadrug?

Peter Avsenik, foto: STO, arhiv Demokracije

Druga obravnava predloga novele zakona o zadrugah, ki jo je pred tednom in pol opravil državni zbor, še ni prinesla sprememb na tem področju. Dokončno bodo poslanci o tem odločali na majskem zasedanju.

Novela zakona o zadrugah naj bi uredila statusno preoblikovanje zadrug in revizije. Statusno se bo zadruga po novem zakonu lahko preoblikovala z združitvijo (pripojitvijo ali spojitvijo) ali pa z delitvijo (razdelitvijo, oddelitvijo ali izčlenitvijo). Mogoči bosta tudi združitev in delitev z udeležbo drugih pravnih oseb. Revizija zadrug se bo po besedah državnega sekretarja na ministrstvu za kmetijstvo Francija Buta še naprej opravljala najmanj na dve leti, le na področju vpisov in izpisov iz zadrug bo prišlo do manjših sprememb. Največ pozornosti so poslanci pri drugi obravnavi namenili določbi prvega člena predlaganega zakona, po katerem naj bi bile zadruge prav tako kot gospodarske družbe upravičene do državne pomoči. Do glasovanja o tem predlogu pa zaradi dopolnila, ki ga je sprva predlagala največja vladna stranka SDS, nato pa so ga sprejele še preostale koalicijske stranke, ni prišlo.

Državna pomoč zadrugam? »Dilema, kako pomagati zadrugam, ki zaidejo v težave, ni nova,« je dejal

vodja poslanske skupine NSi Alojz Sok, predsednik odbora DZ za kmetijstvo. Ta je nedavno pod njegovim vodstvom sprejel stališče, da je treba to področje urediti in v zakon o zadrugah zapisati, da so pod določenimi pogoji do državne pomoči upravičene tudi zadruge. S tem so se strinjale vse stranke. »Zadruge, med katerimi je večina kmetijskih, so zelo pomemben gospodarski subjekt. Zato je tudi zelo pomembno podpreti določbo o upravičenosti do državne pomoči. S tem se zadrugam omogoča lažje delo in večja možnost

Poslanec SDS Bojan Rugelj

preživetja,« je dejal poslanec LDS Borut Sajovic. Janez Kramberger iz SLS pa je spomnil, da je odbor v osnutek novele zakona zapisal, naj bi država spodbujala okolje za prilagajanje zadrugištva načelom delovanja skupnega trga. Tudi v opozicijski SD so napovedali podporo predlagani noveli zakona. »V SD smo sledili želji Zadrugne zveze Slovenije po ohranitvi besedila, vnesenega na seji odbora za kmetijstvo,« je dejal njihov poslanec Janko Veber. Boštjan Zagorac iz SNS je napovedal podporo obravnavani noveli zakona vključno z določbo o državni pomoči: »Vendar pa to še zdaleč ne pomeni, da bodo zadruge dejansko konkurenčne,« je še opozoril. Oglasila se je tudi poslanka madžarske naro-

dne skupnosti Maria Pozsonc in dejala, da bi bila izključitev zadrug iz shem državne pomoči v nasprotju z ustavno pogodbo Evropske skupnosti. »Enak dostop gospodarskih družb in zadrug do državnih pomoči je v skladu z varstvom konkurence in logično izhaja iz prizadevanj za povečanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva,« je dodala Pozsoncova.

Do sprejetja novele zakona pa pretekli ponedeljek še ni prišlo, čeprav so ji podporo sprva napovedale vse stranke razen SDS.

Previdnost SDS V največji vladni stranki so prepričani, da bi bilo treba v zvezi s problematiko zadrug, predvsem kmečkih, poiskati celovitejšo rešitev. »Zadrug

Zakon bo spodbudil preoblikovanje zadrug v gospodarske družbe, to pa bo omogočilo jasnejšo opredelitev upravičenosti različnih zadrug do državne pomoči.

Iz razprave v državnem zboru

je veliko in so različnih oblik. Glede na to bi bilo treba oblikovati primeren zakon,« je dejal poslanec SDS Bojan Rugelj in zatrdil, da bo predlagani člen do tretje obravnave dokončno oblikovan. Po njegovem mnenju bi bilo treba dodeljevanje državne pomoči usklajevati na podlagi zakona o državnih pomočeh gospodarskim družbam v težavah. Ker bodo imele zadrage možnost preoblikovanja v gospodarske družbe, bo to seveda izvedljivo. »Zakon o gospodarskih družbah v težavah pa je pod okriljem ministrstva za gospodarstvo, zato ni tako preprosto, da bi

denimo odbor ali ministrstvo za kmetijstvo naložilo ministrstvu za gospodarstvo, naj financira zadrage. Če že govorimo o kmečkih zadrugah, zakaj ne bi šel denar za to denimo z ministrstva za kmetijstvo? A zadrug je veliko vrst in zato se ne da kar ad hoc v petih minutah reči, da je bila predlagana novela dobra, ne na bi se prej zavedali njenih posledic,« dodaja Rugelj.

Čeprav je največ kmečkih zadrug, pa do državne pomoči ne bodo upravičene le te. Treba bi bilo oblikovati primeren zakon oziroma ga uskladiti tudi z zakonom o državnih pomočeh gospo-

darskim družbam v težavah, saj bodo tudi zadrage odslej imele možnost preoblikovanja v gospodarske družbe. Poleg tega ga je treba uskladiti še z raznolikostjo zadrug; različne zadrage pač ne morejo pod enakimi pogoji prejemati državnih sredstev.

Na pobudo SDS so tudi preostale koalicijske stranke sprejele dopolnilo, ki je sprejetje zakona sicer za nekaj tednov prestavilo, a bo omogočilo tudi njegovo natlačnejšo opredelitev.

Vodja PS NSi Alojz Sok

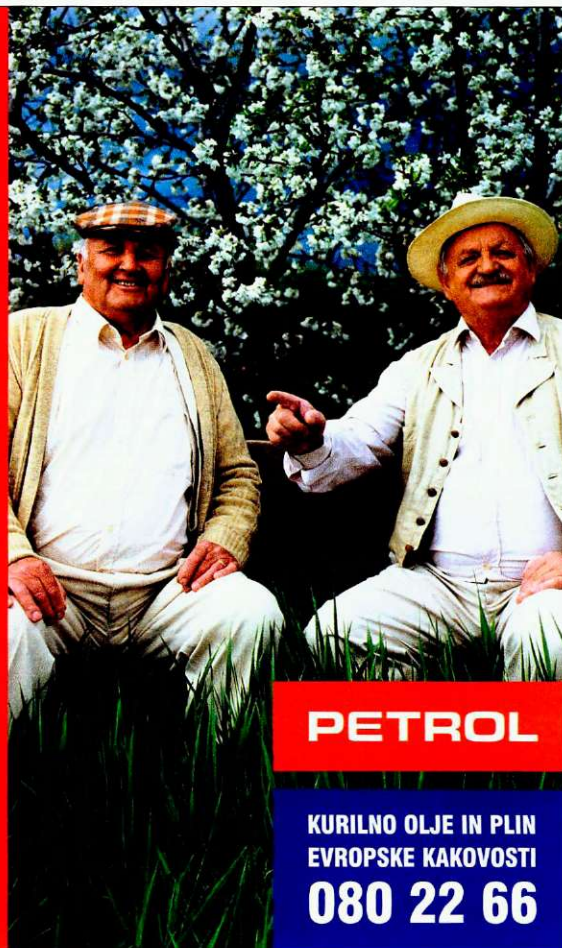
Problem v tradiciji V Sloveniji je 46 zadrug, od tega se jih 22 ukvarja z mesnopredelovalno in perutninsko industrijo, 9 z vinogradništvom, 8 z mlekarstvom, 7 pa z drugimi dejavnostmi. Nastale so kot interesna združenja in v preteklosti bile s strani države kar spodobno financirane. Tudi sicer so bili pogoji za ustanovitev in vodenje zadrug ugodnejši kot za gospodarske družbe. Danes je jasno, da zadrage ustvarjajo dobiček in od njega plačujejo tudi davek, le organizacijsko še niso primerljive z družbami. Nov zakon bi torej

spodbudil preoblikovanje zadrug v gospodarske družbe, to pa bi omogočilo tudi jasnejše opredeljevanje upravičenosti različnih zadrug do državne pomoči, seveda na podlagi že omenjenega zakona o državnih pomočeh gospodarskim družbam v težavah.

Edini razlog, zaradi katerega naj se zadrage ne bi odločale za preoblikovanje v gospodarske družbe, torej ni v sredstvih. Po mnenju poslanca SDS Bojana Ruglja s preoblikovanjem ne bi smelo biti prevelikih težav: »Morda pa je problem v tradiciji, saj se nekateri nočejo preoblikovati.«

Pohitite, olje naročite in naslednjič ga zastonj dobite!

Vsak mesec bomo med vsemi, ki bodo naročili kurilno olje, izžrebali 10 kupcev, ki bodo ob naslednjem naročilu dobili enako količino olja brezplačno! Vse podrobnosti na www.petrol.si in na 080 22 66!

PETROL

**KURILNO OLJE IN PLIN
EVROPSKE KAKOVOSTI**

080 22 66

Zmerni optimizem za Slovence

Mitja Volčanšek, foto: Gregor Pohleven

Minule državnozborske in upravne volitve v Italiji so poleg zmage Prodijske levosredinske koalicije na državni ravni prinesle pomemben uspeh tudi političnemu predstavništvu slovenske skupnosti v Furlaniji – Julijski krajini.

Tržaški mestni svet bo po novem nekoliko bolj slovenski.

Stranka Slovenska skupnost (SSk) je na volitvah nastopila kot del zmagovite koalicije v navezi z Marjetico oziroma Oljko, na lokalni ravni pa je marsikateri Slovenec nastopil še v drugih strankah levega političnega spektra. Pri tem je treba opozoriti na sorazmerno nazadovanje leve sredine v FJK, saj je na volitvah v obe zbornici zbrala le okoli 44 odstotkov glasov. Posledično je levosredinska koalicija zbrala tri senatorje od sedmih in šest predstavnikov v poslanski zbornici od trinajstih. Med poslance se je uvrstil tudi Slovenec Miloš Budin, dosednji senator v vrstah Levih demokratov, ki je kandidiral na listi Oljke in bil celo njen nosilec. Njegova izvolitev je bila tako že pred odhodom na volišča v bistvu zagotovljena.

Napredek v Gorici Precej bolj izenačeno je bilo na upravnih vo-

litvah za nekatere pokrajinske in občinske svete, kjer je do končnih odločitev prišlo dva tedna po parlamentarnih volitvah, saj je bil potreben drugi krog. Ta je potekal 23. in 24. aprila, za slovenske kandidate pa je bil dokaj uspešen.

V Trstu je županstvo sicer ohranil desnosredinski kandidat Giuseppe Dipiazza, ki se je v drugem krogu spopadel s kandidatom leve sredine Ettorejem Rosatom in zbral 51 odstotkov glasov proti 49 (v prvem krogu so razliko med njima šteli v desetinkah odstotka). V 40-članskem občinskem svetu pa bodo sedeli trije Slovenci, ki so kandidirali na listah Slovenske skupnosti, Levih demokratov in Komunistične prenove. Nezamisljivo pomoč pri zmagi desnice v deželni glavni mestu je prispeval dosednji predsednik vlade Silvio Berlusconi, ki je le nekaj dni pred vnovičnim odhodom na vo-

lišča v Trstu imel svoj prvi javni nastop po porazu 10. aprila.

V tržaški in goriški pokrajini pa sta v drugem krogu zmagala kandidata leve sredine. V Trstu je Maria Teresa Bassa Poropat s slabimi 51 odstotki prehitela desnega kandidata Fabia Scoccimarra, kar je bilo manjše presenečenje. Levosredinski Enrico Gherghetta pa je v Gorici še povečal prednost iz prvega kroga pred Leonardom

Miloš Budin, Oljka

Zappala`jem in dosegel dobrih 58 odstotkov. Pomemben preboj so Slovenci, čeprav pod okriljem različnih strank, dosegli v tržaškem pokrajinskem svetu. Izmed 24 članov bo osem slovenskih svetnikov: štirje iz Levih demokratov, dva iz stranke Komunistična prenova, eden iz Stranke italijanskih komunistov in eden iz SSk. Med 24 goriškimi pokrajinskimi svetniki pa bosta le dva Slovenci s skupne liste Oljke in SSk oziroma iz Zelenih.

Razpolovljena zmaga S tem izrazom je Igor Gabrovec, tržaški pokrajinski predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zbornice, komentiral volilni izid, pri tem pa v skladu s stališčem večine slovenskih združenj kot pravilno označil izbiro levosredinske koalicije kot strateške partnerice slovenske skupnosti. Vsaj do neke mere so slovenski volivci ravnali disciplinirano in glasovali za levo sredino, ki sta jo podprli tudi manjšinski listi na Južnem Tirolskem in v Dolini Aoste.

Po eni strani lahko razumemo skepsa Slovencev do desnosredinske opcije. Pod njeno vladavino je bilo namreč udejanjanje leta 2001 sprejetega globalnega zaščitnega zakona dvakrat ustavljeno, nazadnje letos marca. To se je zgodilo, ker je Rim paritetnemu odboru vrnil v vnovično presojo seznam 32 občin, kjer naj bi se zakon izvajal, z obrazložitvijo, da je treba znova preveriti tradicionalno navzočnost slovenske manjšine v nekaterih občinah.

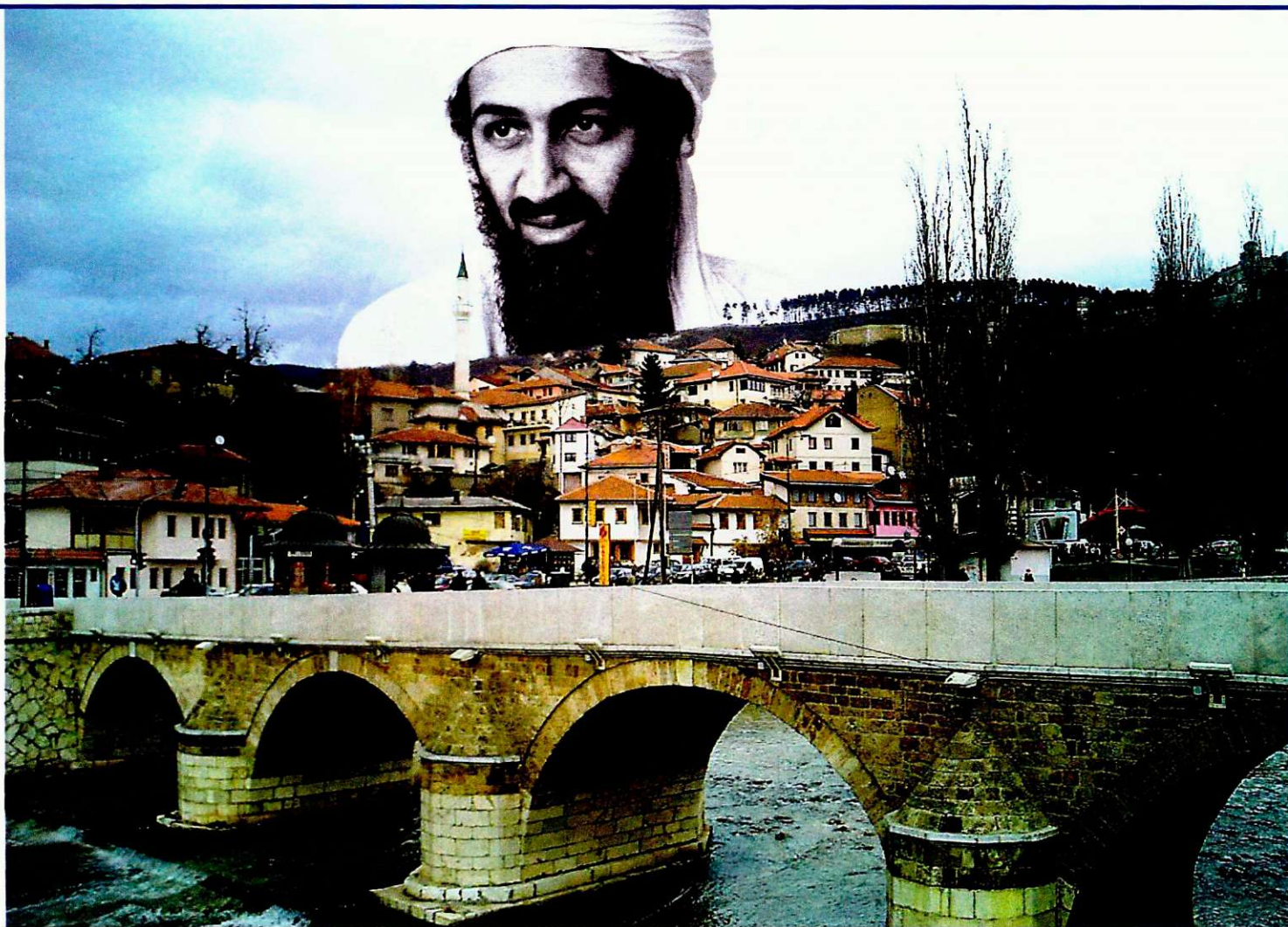
Velja pa opozoriti, da zmaga levosredinske koalicije še ne pomeni, da se bo stanje čez noč spremenilo, saj se to ni zgodilo niti v času petletne vladavine levosredinske koalicije med letoma 1996 in 2001. Danih je bilo veliko obljub, zdaj pa lahko le upamo, da ni šlo za kupovanje slovenskih glasov v zameno za lepote, a nevspešne popravke. **D**

Cena paketa:
1 SIT*
0.0042 EUR

povezavo zagotavlja
Telekom Slovenije

Vse cene vsebujejo DDV. * Cena velja ob vezavi naročniškega razmerja za 24 mesecev. * Cena velja za prvih 120 minut pogovorov mesečno.

Al Kaidine balkanske povezave

Ana Müllner, foto: arhiv Demokracije, Reuters

Terorizem še naprej ostaja svetovni problem številka ena in največja grožnja demokratičnemu Zahodu. Največje žarišče islamskega terorizma v Evropi pa je bliže, kot bi si mislili – v Bosni in Hercegovini.

Danes za glavne »izvoznike« islamskega terorizma veljajo azijske države, med katerimi so Irak, Iran, Afganistan in Savdska Arabija. Nihče pa ne omenja več vloge, ki so jo te države odigrale v času vojne v BiH, pozabljeno je tudi dejstvo, da je slednja sama dolga leta podpirala islamske skrajneže. Kljub temu pa bosenski muslimani veljajo za najmanj konservativne in najbolj demokratične v Evropi. Kakšna je danes povezava med islamskimi skrajnimi organizacijami, kot je npr. Al Kaida, in BiH? Pojdimo pri vrsti in si

oglejmo vlogo Al Kaide, ki jo je odigrala v Bosni v devetdesetih letih prejšnjega stoletja.

Sposojeni bojovníki Vloga Al Kaide v času vojne v nekdanji Jugoslaviji je bila dolgo časa zamegljena, vendar se po mnogih letih počasi začneja jasni. Leta 1992 so na območje BiH prispeli prvi pripadniki Al Kaide, ki so predvsem na območju osrednje Bosne postavili temelje t. i. mudžahidske enote. Levji delež jih je prispel iz Savdske Arabije in so bili večinoma že dobro izurjeni veterani, ki so se urili v taborih Osame bin

Ladna in se bojevali proti ruski nadvladi v Afganistanu in Čečeniji. Mesto poveljnika mudžahidov je prevzel Abu Abdel Aziz »Barbaros«, ki je veljal za enega tesnejših bin Ladnovih sodelavcev. Za svoj glavni štab si je izbral okolico Travnika v osrednji Bosni. Natančno število »uvoženih« mudžahidov še danes ni znano, saj se številke precej razlikujejo, vendar naj bi jih bilo okoli šest tisoč. Ve pa se, da so bili prav islamski fundamentalisti z Bližnjega vzhoda odgovorni za najokrutnejše zločine, ki so jih Bošnjaki izvedli tako nad srbskimi kot

hrvaškimi posamezniki. Njihovi cilji pa niso bili le civilisti, temveč tudi vojaki in predstavniki Združenih narodov na območju. Poročila Mednarodnega sodišča za zločine na območju nekdanje Jugoslavije v Haagu pričajo o okrutnosti mudžahidov; zajete nasprotnike naj bi bili uporabljali za živi ščit, jih obredno obglavljali in mučili. Omenja pa se tudi, da bi zagrešili še veliko več zločinov, če jim tega ne bi bili preprečili pripadniki bosenske vojske.

Z blagoslovom oblasti V BiH pa niso pripotovali samo iz-

urjeni teroristi, temveč so se na obisku večkrat mudili tudi najvišji predstavniki Al Kaide, celo Osama bin Laden. Slednji naj bi bil med letoma 1992 in 1994 Bosno obiskal kar trikrat, preverjeno pa jo je obiskal leta 1993, ko mu je bosenska vlada pod vodstvom Alije Izetbegovića na bosenskam veleposlaništvu na Dunaju izdala vizum. Vendar se Al Kaidino zanimanje za BiH zdi zanimivo le na prvi pogled. Kot je znano, organizacija zagovarja širjenje islama s t. i. sveto vojno (džihad), naperjeno predvsem proti ZDA in sionističnemu svetu. Glavni cilj naj bi bila ustanovitev islamske države svetovnih razsežnosti. BiH je zaradi svoje lege most k Zahodni Evropi, ki bi ob morebitni osvojitvi Al Kaidi prišel zelo prav. Vse, kar

V času vojne so BiH večkrat obiskali najvidnejši člani Al Kaide.

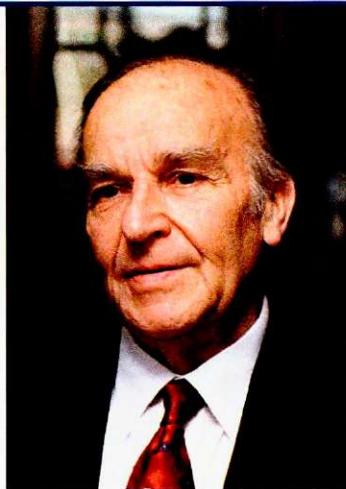
se je med vojno dogajalo v BiH v povezavi z islamskimi skrajneži, se je vsekakor dogajalo z blagoslovom takratne oblasti, še posebej premierja Alije Izetbegovića. Vendar slednjemu ni bilo treba nikoli odgovarjati za njegova dejanja. Sodišče v Haagu je namreč na dan njegove smrti, aprila 2003, izjavilo, da preiskujejo njegove povezave z arabskimi mudžahidi.

Med New Yorkom in Madridom

Kot kaže, pa vezi med BiH in Al Kaido še zdaleč niso pretrgane, čeprav se BiH kot tudi druge države nekdane Jugoslavije prizadevajo vključiti v evroatlantske povezave, kar jim po malem tudi uspeva. Mnogi mudžahidi, ki so se bojevali na strani bosenske vojske, so po vojni in že med njo dobili bosenske potne listine in državljanstvo. To ponudbo naj bi bilo sprejelo nekaj sto islamskih teroristov večinoma egip-

tovskega in alžirskega rodu. Kljub koncu vojne se mnogi izmed njih niso »upokojili«, temveč so se še vedno na tak ali drugačen način bojevali za svoje ideje. A velika večina se jih je, predvsem zaradi pritiska zahodnih držav, morala vrniti v svojo domovino. Tisti, ki so ostali, so v BiH ustvarili družine, danes pa veljajo za jedro Al Kaidine celice v državi. Kot se je izkazalo, je bil v napadih na Svetovni trgovinski center v New Yorku eden od ugrabiteljev letala državljan BiH alžirskega rodu. Tri leta kasneje, v bombnih napadih na madridskem vlakcu, je sodeloval terorist, rojen v BiH. Morebitne povezave med teroristi iz BiH in napadi v Londonu julija lani še niso znane. A če bi jih našli, bi jih bilo zelo nespametno prezreti kot v primeru New Yorka in Madrida. V razvpitem ameriškem zaporu Guantanamo na Kubi pa je že od leta 2002 pridržanih 12 državljanov BiH alžirskega rodu, ki naj bi bili v tesni povezavi z Al Kaido.

Tovrstnih povezav nikakor ne bi smeli jemati zlahka ob čedalje večji grožnji, ki jo islamski terorizem predstavlja za svet, ampak bi jih morali obravnavati na globalni in ne le na lokalni ravni. Po terorističnih napadih lani v Londonu je Evropska unija sprejela več ukrepov, ki želijo zavezati val organiziranega terorizma. Vendar pa omenjeni okrepi ne veljajo za države zunaj EU, kot je BiH. Kot smo že omenili, je BiH zaradi strateške lege zelo pomembna za skupine, kot je

Alija Izetbegović

Al Kaida, v zadnjem času pa je postal pomemben še en dejavnik. Predstavniki Al Kaide naj bi namreč v svoje vrste želeli rekrutirati čim več Bošnjakov tudi zaradi videza. Od terorističnih napadov v ZDA in EU je namreč teroristom arabskega rodu delovanje oteženo tudi zato, ker so oblasti veliko pozornost namenile na moške arabskega izvora. Če pa se terorist ne razlikuje od drugih prebivalcev, veliko lažje deluje.

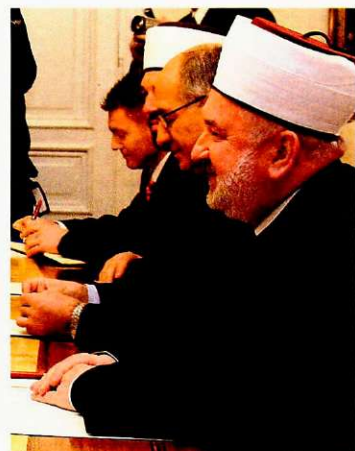
Še zmerni? Kljub vsem opisanim dejstvom pa ne smemo pozabiti, da je BiH že od nekdaj veljala za najbolj zmerno muslimansko državo. Razlog za to ni le v nekdanjem komunističnem režimu, temveč tudi v zmernosti njihovih verskih voditeljev. Aktualni verski voditelj v BiH Mustafa Cerić velja za zmerne, kar se v zadnjem času čedalje bolj potrjuje. Pred tremi leti je dobil Unescovo nagrado za mir, pomembno vlogo pa je odigral tudi pred

kratkim, ko je zaradi karikatur v danskih časopisih izbruhnil pravi trk civilizacij. Takrat je bil eden redkejših muslimanskih voditeljev, ki je svoje vernike pozval k ustavitvi nasilja in nakazal pot, ki bi jo morali ubrati tudi drugi muslimanski voditelji, če ne drugje, vsaj v Evropi. Pred bosenskimi muslimani je torej naloga, da ohranijo status zmerne države, kjer je vera ločena od političnega življenja. Glede na zdajšnje stanje med islamskim in zahodnim svetom, ki ga mnogi že vidijo kot trk civilizacij, igrajo pomembno vlogo posrednikov. Čeprav je po svetu več muslimanov, ki zavračajo nasilje in si prizadevajo za dialog med različnimi kulturami, slednje mnogokrat preglasijo skrajne islamske skupine.

Predvsem v času, ko EU začena pristopna pogajanja s še eno veliko muslimansko državo, Turčijo, mnogi veliko bolj zaupajo BiH glede na njeno bolj evropsko lego, ki posledično pomeni tudi bolj zakoreninjene evropske vrednote. Vendar se zdi javna debata o vlogi BiH kot muslimanske države, ki je imela v preteklosti nedvomne povezave s terorizmom, po drugi strani pa velja za eno najbolj zmernih, dostikrat drugotnega pomena. Glavni problemi BiH se skrivajo drugje; v ustavnih spremembah, ki se državi obetajo v kratkem, in v nerazčiščenem odnosu do polpretekle zgodovine. A glede na globalizacijo terorizma bomo o vlogi slednjega v povezavi z BiH nedvomno še govorili. **D**

V času vojne je prišlo v BiH precej mudžahidov.

Mustafa Cerić

Oblast ljudstvu

Nepalski kralj Džinendra je obljubil, da bo izvršno oblast vrnil ljudstvu, ob tem pa sedem glavnih opozicijskih strank pozval, naj čim prej imenujejo novega premierja. Džinendra, ki je februarja lani prevzel absolutno oblast, je to obljubil po dolgotrajnih množičnih prodemokratskih protestih v tej himalajski kraljevini. V nagovoru narodu je 59-letni monarh še rekel, da je njegova dinastija neomajno zavezana ustavni monarhiji in večstrankarski demokraciji. Džinendra je že ob prevzemu absolutne oblasti zaprosil za tri leta časa, v katerem bi nepalsko demokracijo vrnil na normalno pot.

Nevarna gondola Newyorškim reševalcem je šele po 12 urah uspelo rešiti kakih 70 ljudi, ki so obtičali v dveh gondolah, ki v New Yorku povezujejo Manhattan z otokom Roosevelt. Vzrok, da so gondole nehale delovati, je bil izpad električne energije, odpovedal pa je tudi rezervni generator. Reševalci so prestrašene potnike vozili na varno s pomočjo gradbenega žerjava in poseb-

ne košare za 12 ljudi. Vožnja z gondolo, ki navadno traja le štiri minute, se je tako za 70 ljudi, med katerimi so bili tudi otroci, spremenila v pravo pustolovščino, saj so več ur viseli kakih 100 metrov nad Vzhodno reko brez uradnih komunikacij. Reševanje se je začelo šele šest ur po okvari in ujeti so si pomagali do informacij z mobilnimi telefoni. Newyorška gondola, ki se hvali, da je edina takšna v ZDA, je nazadnje za dve uri odpovedala septembra lani.

Nov vlak Japonski železniški koncern naj bi razvijal prvi prototip vlaka s pogonom na gorivne celice na svetu, ki naj bi ga dokončali že v juliju. Medtem ko železniški promet običajno poganja elektri-

ka, pa naj bi energijo za ta alternativni pogon sprožila kemična reakcija med vodikom in kisikom, kar naj bi po zagotovilih družbe manj obremenjevalo okolje.

Hkrati bi se s tako vrsto hibridnega vlaka izognili vplivom pogostih izpadov električne energije, omenjena vrsta vlakov pa naj bi ohranjala hitrost 100 kilometrov na uro. Za zdaj pa si v družbi še prizadevajo usposobiti sistem za potovanje na daljših razdaljah.

Nezanesljivi Mednarodna agencija za energijo (IEA) je opozorila Evropo pred preveliko odvisnostjo od ruskih energetskih virov, zato mora ta spremeniti svojo energetska politiko. V ruskem energetskega gigantu Gazprom namreč pravijo, da bodo začel prodajati plin na druge trge, če bi Evropska unija poskušala omejiti poslovne aktivnosti tega državnega

TUJI TISK

Der Tagesspiegel

Grožnja demokraciji

Prejšnji teden je v Rusiji začel veljati zakon, ki postavlja nevladne organizacije pod vladni nadzor. Fondu Odrprta Rusije, ki mu je načeloval zaprti Mihail Hodorkovski in prek njega organiziral izobraževalne programe, grozi prepoved. Enaka

usoda grozi tujim človekoljubnim organizacijam, ki se v tej državi intenzivno bojujejo proti aidsu. Strokovnjaki predvidevajo, da v Rusiji živi do tri milijone okuženih s HIV. Zahod in ruski demokrati pravijo, da je omenjeni zakon nedemokratski. Vsebuje tudi člen, ki pravi, da dejavnost nevladnih organizacij ne sme priti v nasprotje z zgodovinskimi vrednotami in tradicijo. Prav na ta člen se sklicujejo tisti, ki bi radi preprečili sodelovanje mednarodnih organizacij v boju proti aidsu, saj trdijo, da njihov program sistematično krši pravila nepopolnletnih do normalnega duhovno-nravnega in psihičnega razvoja ter naj bi propagiranje kondomov in enkratnih injekcij botrovalo naraščanju prostitucije in narkomanije.

La Liberation

Lov na nezemljane

Do sedaj so imeli tako imenovani lovci na nezemljane samo ušesa, torej so lahko samo prisluškovali vesoljskim zvokom, zdaj pa so dobili tudi oči. Planetarno društvo, mednarodna neekonomska organizacija ljudi, ki jih zanimajo kozmične

raziskave, je aktiviralo prvi teleskop, namenjen iskanju nezemeljskih optičnih signalov. V primerjavi s pošastmi, ki jih imajo astronomi, je to majhen teleskop, ki ima posebno zrcalo s premerom 183 centimetrov. V začetku leta so ga opremili še z 75-kilogramsko kamero, ki je bila narejena prav za te namene. Opremljena je z detektorji, ki so sposobni uloviti najšibkejši bliske, ki trajajo samo milijardinko sekunde. Naprava naredi sliko z razširitvijo 1024 pikslov, deluje pa na podlagi elektronskih mikroschem, ki so sposobne na dan obdelati orjaške količine informacij. Vodje projekta upajo, da jim bo uspelo uloviti bliske hipotetičnih laserskih naprav. Trdijo, da so ultrakratki bliski lahko bolj živi in močni kot zvezde.

nadzorovanega ruskega monopolista na evropskih trgih. V zadnjem času so se namreč pojavili namigi, da želi britanska vlada Gazpromu s spremembo nekih določil svoje prevzemne zakonodaje preprečiti prevzem največjega britanskega ponudnika zemeljskega plina Centrica.

Kamen darilo Neil Armstrong, danes 75-letni ameriški astronaut in prvi človek, ki je stopil na Luno, je dobil del luninega kamna, ki ga je pred več kot 36 leti v

je nagrado prejel v muzeju v Cincinnatiju, v ameriški zvezni državi Ohio, kjer bo del stalne razstave.

Lenonov zvezek V zvezku zbrane risbe iz šolskih dni Johna Lenona so bile na dražbi v Londonu prodane za 226.000 dolarjev. Gre za barvne risbe, ki jih spremljajo verzije. Verze je nekdanji član legendarne zasedbe The Beatles prepisal pred več kot petdesetimi leti. Lennonu je bilo namreč 12 let, ko je začel v zvezek risati s svinčnikom, črnilom in barvami ter vanj prepisovati verzije iz zbirk klasične angleške poezije. Naslov zvezka je Moja antologija, iz nje pa se že da razbrati talent, ki se je prebujal v šolarju iz Liverpoola. Ime kupca ni znano.

S tečaja na tečaj Monaški princ Albert II., ki je nedavno obiskal severni tečaj, si želi obiskati tudi

južnega. Po vrnitvi s štiridnevnega 150 kilometrov dolgega potovanja, ki ga je začel iz ruske arktične baze, je dejal, da bo še naprej opozarjal na okoljske probleme, zato bo obiskal še južni pol. Cilj potovanja je opozoriti svet na čedalje

bolj zaskrbljivo globalno segrevanje in okoljske probleme tega polarnega območja. Princ je še dejal, da je potovanje delno posvetil prapradedu princu Albertu I., ki je pred kakimi sto leti organiziral več ekspedicij na Arktiko.

svojem vesoljskem plovilu Apollo 11 prinesel na Zemljo. Svetlosivi kamen, ki tehtja dva grama, je ovit v prozorno plastično kocko in je del priznanja agencije NASA raziskovalni ambasador. Armstrong je priznanje dobil ob 35. obletnici zgodovinskega dogodka, ko sta se on in njegov kolega Buzz Aldrin sprehodila po Luni. Armstrong

Kraljevsko

Britanska kraljica Elizabeta II. je ob 80. rojstnem dnevu prejela kar 20 tisoč voščilnic, 17 tisoč voščil pa je dobila po elektronski pošti. Sicer pa si kraljica za svoj praznik ni zaželela nič posebnega, le lepo vreme. Rojstni dan je praznovala v ožjem krogu družine, sin in prestolonaslednik Charles je v palači Kew pogostil 25 najožjih članov družine, imel pa je tudi televizijski nagovor. Pred tem se je kraljica s soprogom Phillipom sprehodila blizu gradu Windsor zahodno od Londona in se srečala z javnostjo. Uradne slovesnosti ob kraljičinem rojstnem dnevu bodo junija, ko bodo med drugim v Londonu pripravili tradicionalno parado.

Vir: STA

TUJI TISK

Mignews

Tisočletno jajce

Kaj bi dejali, če bi vam prinesli na mizo pirh, star tisoč let? Najverjetneje bi bili vsaj začudeni. Pirh, ki so ga našli na Poljskem, je lahko bolje kljuboval času zato, ker je bil narejen iz gline. V poljskem regionalnem muzeju v Čulhovem so

na predvečer katoliške velike noči radovednežem na ogled postavili domnevno tisočletno velikonočno pisanko. Unikatni eksponat so odkrili pred nekaj leti med izkopavanji v okolici Čulhovega. Poljski arheologi trdijo, da je to velikonočno jajce najstarejše na Poljskem. Narejeno je bilo iz gline in pokrito s poslikavo, na kateri so bile rože. Po ocenah znanstvenikov je bila glinena pisanka izdelana nekako v 10. ali 11. stoletju. Kot sporoča ukrajinski spletni časopis, v muzeju v Čulhovem sklepajo, da je bilo velikonočno jajce pripeljano na Poljsko iz Kijevske Rusije, saj pred tisoč leti na Poljskem še ni bilo tradicije izdelovanja pisank in poslikav na velikonočnih jajcih.

Corriere della Sera

Odperti arhivi

Šestdeset let po koncu druge svetovne vojne se je Nemčija končno odločila odpreti vrata arhiva v Bad Arnoldsenu. Gre za največji in najbolj tajni arhiv holokavstva, ki je še vedno zaprt za javnost in v katerem hranijo dokumente, ki so jih sestavili

nacisti v srednji in vzhodni Evropi in so jih zaplenili zavezniki med osvoboditvijo koncentracijskih taborišč. Nemška stran je nepričakovano popustila v diplomatskih pogajanjih, ki so se jih udeležile ZDA, Francija in Nizozemska ter številne judovske organizacije, velike in majhne. V tem arhivu je shranjenih več kot 50 milijonov dokumentov in osebnih podatkov o 17 in pol milijona Judih in drugih odvedenih na prisilno delo, žrtev tretjega rajha. Od konca vojne je Mednarodni rdeči križ uporabljal informacije iz tega arhiva izključno za iskanje oseb, za katerimi se je izgubila vsaka sled, arhiv pa je ostajal zaprt za zgodovinarje in javnost. Arhiv še vedno vsako leto dobiva 150 tisoč prošenj od sorodnikov izginulih za vpogled.

Dr. Danilo Türk

Kandidatura za generalnega sekretarja bi mi bila v čast

Vida Kocjan, foto: Bor Slana

Dr. Danilo Türk je predstojnik katedre za mednarodno pravo na Pravni fakulteti v Ljubljani in nosilec predmetov: mednarodno pravo, diplomatsko in konzularno pravo, mednarodne organizacije ter mednarodno sosedsko pravo. Slovenska javnost ga pozna kot nekdanjega pomočnika generalnega sekretarja Združenih narodov, pristojnega za politične zadeve. S tega položaja je lani odstopil in se avgusta vrnil v Slovenijo. V ZDA je preživel 13 let.

Bova začela kar z letom 1990, ko vas je takratna vlada 30. junija pooblastila za vzpostavljajanje stikov s predstavniki mednarodnih organizacij v Ženevi. Takrat Slovenija kot država še ni bila priznana.

Takrat sem bil udeleženec ene izmed konferenc o humanitarnem pravu, kamor sem bil povabljen že veliko prej. Pred odhodom sem se oglasil pri Jelku Kacinu, takratnem ministru za informiranje, da bi vzel nekaj kaset iz osamosvojitvene vojne, ki je prav tedaj potekala. Dogovorila sva se, da bi bilo dobro, če bi v tistih razmerah tej skupnosti in tudi ljudem, ki se zbirajo v Ženevi, povedal nekaj o tem, kaj se v resnici dogaja v Sloveniji. Takrat je v Ženevo prišel tudi Perez de Cuellar, generalni sekretar OZN. Poznal sem precej ljudi na vodilnih položajih v OZN v Ženevi, šel sem tudi na srečanje KVSE, ki je imel v tistem času nekaj sestankov, in se srečal z generalno sekretarko Sveta Evrope Catherine Lallumière. To je bilo dogajanje, kjer je bila moja navzočnost po eni strani že napovedana, po drugi pa se je povsem spontano nadaljevala v predstavljanje Slovenije. S pomočjo Delovega dopisnika v Ženevi Boža Mašanoviča sem priredil tiskovno konferenco, nekatere stvari o dogajanju v Sloveniji sem predstavil tudi na švicarski televiziji. Narediti je bilo mogoče precej koristnih stvari. Tisto poletje je bilo pomembno, ker je zelo malo ljudi razumelo, kaj se dejansko dogaja v Sloveniji. Mislili so, da gre za lokalni incident zoper zvezno oblast. Tako so to gledali mnogi ljudje. Sploh niso razumeli, kam to pelje in zakaj je do tega prišlo.

Kdaj pa ste šli potem v OZN?

To je bilo konec avgusta oziroma v začet-

ku septembra 1992. Vmes sem bil eden od zastopnikov Slovenije na pogajanjih v t. i. Carringtonovi fazi Konference o nekdanji Jugoslaviji (od septembra leta 1991 do avgusta 1992), nato pa sem bil imenovan za veleposlanika OZN v New Yorku, kamor sem odšel v začetku septembra. Dobro se spomnim, da sem odložil odhod, ker sem se pred tem hotel srečati s takratnim obrambnim ministrom Janezom Janšo, ki me je sprejel prve dni septembra. Šele po tem sprejemu sem odpotoval v New York. Tako se je začelo moje resno delo v New Yorku, ki je trajalo 13 let.

Najprej ste bili veleposlanik, potem ste napredovali ...

Veleposlanik sem bil osem let, od tega sem prva štiri leta vzpostavljajal status Slovenije v OZN, naslednja štiri pa pripravo na varnostni svet in delo v tem pomembnem mednarodnem organu. Po tistem me je generalni sekretar povabil v svojo skupino, kjer sem bil zadnjih pet let in pol njegov pomočnik za politične zadeve.

Potem ste odstopili s tega položaja, mediji v Sloveniji so poročali da zato, ker je Kofi Anan za novega generalnega podsekretarja ZN za politične zadeve imenoval Nigerijca Gambarija in ne vas. Nekateri so pisali, da ste bili užaljeni, drugi so menili, da je bila za to, da niste bili imenovani na to mesto, kriva tudi nezainteresiranost Slovenije, da je bilo premalo lobiranja in podobno. Kaj lahko danes, leto pozneje, rečete o tem?

Ne skrivam dejstva, da sem odstopil zato, ker nisem bil imenovan na tisti položaj, vendar to ni bila užaljenost, to je bila realna politična ocena. Treba je vedeti, da se je ob koncu leta 2004 začela sprememba v vodstvu OZN, nastalo je prerazporejanje, ki se je končalo pravzaprav šele letos aprila, in tisti, ki smo bili tam, smo to videli. Veste, pri tem gre za politični realizem, ne za užaljenost. Jaz bi lahko brez težav tam ostal, ne bi mi bilo nič hudega, saj sem imel lep položaj, vendar pa v novih okoliščinah ne bi mogel delati na način, kot se je meni zdel pravilen. Šlo je za oceno. Res pa je, da Slovenija ni bila kaj prida zainteresirana za moje delo, ko sem bil pomočnik general-

nega sekretarja. To so bila tudi leta, ko se je naša država skoraj izključno skoncentrirala na evroatlantske organizacije, EU in Nato, tako pa tudi preostala srednja in vzhodna Evropa, kar pomeni, da so bili horizonti takrat pravzaprav precej omejeni. To je bil verjetno tudi sestavni del celotne slike, vendar ne posebno pomemben.

Delovanje OZN dobro poznate, veliko se je govorilo o korupciji vodilnih. Kako je s tem?

Korupcija je precej velik mit. O tem se govori, kadar se hoče OZN osramotiti. Mislim, da je korupcije v OZN razmeroma malo glede na to, kako velika in raznovrstna je ta organizacija. Bili so primeri, kakršnih ne bi smelo biti, vendar sta bila dva ali trije in iz tega se je potem delala cela teorija. Mislim, da je treba marsikaj izboljšati in da so nekatere izboljšave v teku, tudi nadzor je treba izpopolniti, moramo pa vedeti, da OZN postaja čedalje bolj operativna organizacija, vanjo se vlaga čedalje več denarja, ki gre za operativne dejavnosti. Redni letni proračun je danes 1,8 milijarde dolarjev, proračun za mirovne operacije pa znaša kar 5,5 milijarde; prostovoljni, zunajproračunski fondi, večinoma za humanitarne zadeve, pa znašajo 2,7 milijarde dolarjev. In seveda, ko se formirajo nove mirovne operacije, lahko pride do kakšnega nerazumnega trošenja sredstev, morda tudi do koruptivnih dejanj, zato je treba to bolj resno nadzirati. Nadzorne sisteme je vsekakor treba okrepiti. Menim, da je to problem, ne bi pa ga naredil za enega od osrednjih problemov OZN.

Kako pa je s financiranjem OZN? Vemo, da ZDA niso nakazovale svojega deleža.

ZDA zadnja leta plačujejo svoj prispevek, dosegle pa so znižanje prispevka na 22 odstotkov; Japonska plačuje nekaj več kot 19 odstotkov. Države plačujejo članarino, nekatere sicer z zamudo, vendar članarino v glavnem plačujejo. Treba pa je vedeti, da je ta del, o katerem govoriva, manjši del proračuna OZN. Večji so proračuni za mirovne operacije, kjer je posebna lestvica in kjer stalne članice Varnostnega sveta OZN ▶

► plačujejo znatno več. Poleg tega so v OZN ustanovljeni mnogi prostovoljni skladi, v katere države dajejo denar prostovoljno. Seveda na ta način tudi povečajo svoj vpliv. Če gledamo celoto, lahko rečemo, da vsi proračuni skupaj predstavljajo blizu 10 milijard dolarjev letno, ampak gre od tega samo 1,8 milijarde dolarjev v redni proračun. To pa je tisto, o čemer se pogovarjamo, ko govorimo, da Američani ustavljajo plačila. Sicer pa tega ustavljanja plačil ni bilo že nekaj časa.

Še vedno je zaslediti mnenja, da je OZN mogoče nekoliko okostenela organizacija, ki morda zdaj ni več toliko potrebna kot na primer pred desetletjem.

Če gledamo kvantitativne pokazatelje, vidimo, da je slika prav obratna. ZN so v zadnjih petnajstih letih razvili mirovne operacije v znatno večjem obsegu kot prej. V tem času jih je bilo 42, nekatere so bile med tem že ukinjene. Vse to je bilo v zadnjih petnajstih letih, pred tem jih je bilo v petinštiridesetih letih približno 15. Če pogledamo, koliko nalog ima danes generalni sekretar, vidimo, da mu države članice letno naložijo, da napiše 1.200 poročil in ima po statistiki 9 tisoč mandatov. Obseg humanitarne dejavnosti se nenehno povečuje. Vse to se dela v koordinaciji OZN. Po mojem mnenju ni vprašanje pomanjkanje pomena, ampak bolj to, ali ZN igrajo svojo funkcijo foruma, kjer se dovolj poglobljeno razpravlja in zares odloča o pomembnih političnih stvareh, ali pa se večinoma omejujejo na izvajalsko funkcijo, na operativno funkcijo in na dejavnosti, ki se zgodijo, potem ko so vojne končane. O tem bi lahko tekla razprava. Mislim, da bi morali ZN bolj razviti funkcijo foruma resne razprave in odločanja, operativno funkcijo so že zelo razvili.

Kako je pa s kadrovanjem v OZN? V drugi polovici letošnjega leta bodo volitve generalnega sekretarja, ponekod se je slišalo, da bi tudi vi lahko kandidirali za to mesto?

Postopek imenovanja generalnega sekretarja je vedno zelo nepredvidljiv. Pri tem se pojavljajo interesi velikih sil, interesi regionalnih skupin, pojavljajo se tudi osebne kvalitete in osebni profili kandidatov. Veliko je dejavnikov, ki se pojavljajo pri tem, proces pa ni posebno dobro organiziran zato, ker ga hočejo države čim bolj zadržati v svoji diskreciji. Zaradi tega je seveda negotov in se v resnici odvijte nekako v končnici, v drugi polovici leta, v katerem so volitve. To pomeni, da bo to aktualno julija, avgusta in zlasti potem od septembra do novembra letos. Moje ime je bilo omenjeno v raznih neformalnih stikih, seveda pa je odločitev o tem, ali naj kandidiram ali ne, stvar slovenske države. To ni moja osebna odločitev. Jaz sem seveda za kaj takšnega pripravljen, odločitev o tem pa mora sprejeti slovenska država.

Korupcija je precej velik mit. O tem se govori, kadar se hoče OZN osramotiti.

Imate kakšne informacije, da Slovenija deluje v to smer?

Nobenih informacij o tem nimam. Verjetno bo najpomembnejši del procesa potekal po dopustih, verjetno se bodo posvetovanja začela nekako čez poletje. Saj stvari potekajo, samo vprašanje je, kdaj je treba nastopiti zares. Nekateri tuji kandidati so znani že dve leti, eden med njimi je medtem že precej izrabil svoj potencial. Vprašanje, v katerem trenutku naj se neka kandidatura pojavi, je seveda zelo zanimivo in nikoli ni prav jasno, kdaj je najprimernejši trenutek za vložitev kandidature. Vsekakor to ne sme biti storjeno prepozno, a tudi ne prezgodaj.

V zadnjem času se pojavlja precej zapisov o domnevno političnih imenovanjih nekaterih diplomatov. Kakšno je vaše mnenje o tem?

Menim, da je prav, da je diplomacija strokovna, resna in sistematična in da velja sistem napredovanja. Skratka, sem za urejen sistem. Mislim pa, da bo do posameznih političnih imenovanj v diplomaciji vedno prihajalo. Ne predstavljam si, da bo ta vidik popolnoma opuščen, kajti diplomacija ni nepolitična dejavnost. V bistvu gre bolj za vprašanje prave mere. Če so politični ljudje sposobni, primerni za določeno funkcijo, zakaj bi jih diskriminirali? Ne vidim razloga za to. Mislim, da je diplomacija takšna dejavnost, v kateri se lahko dobro obnesejo ljudje različnih profilov, različnih strokovnosti, zaradi tega je treba k temu pristopiti z odprto glavo. Slovenija ni zelo velika, in če imamo kakšne diplomatsko talentirane ljudi v politiki, naj delajo tudi v diplomaciji. Ne pretiravam niti z ideologijo pro-

fesionalnosti. Včasih se to razvija v neke primerjave z medicino, vendar so med medicino in diplomacijo velike razlike. Medicina kot znanost zahteva resen, discipliniran študij in vemo, kaj je. Diplomacija ima v sebi elemente večšine in je bolj praktična dejavnost, zato je povsem mogoče, da se ljudje, ki niso bili diplomati po formaciji, v njej dobro znajdejo.

To pomeni, da niste zagovornik samo poklicnih, to je kariernih diplomatov?

Sem zagovornik tega, vendar z izjemami. Če se pojavi na primer primeren veleposlanik za neko njemu primerno mesto, ker je pač delal v tisti državi, ker pozna ljudi, ker lahko veliko naredi, ne vem, zakaj ne bi bil enako dober kandidat kot nekdo od kariernih diplomatov. Menim, da je treba oboje upoštevati in da je treba najti pravo ravnotežje.

Koliko po vašem mnenju pri izbiri kandidata vplivajo na tujo državo razni negativni komentarji, dezinformacije?

Na diplomatsko skupnost v Ljubljani to zagotovo vpliva. Zagotovo diplomati, ki so v Ljubljani, to bolj opazijo in zagotovo nekaj o tem poročajo. Ne verjamem pa, da imajo te zgodbe zelo velik pomen oziroma zelo velik učinek na javno mnenje in politična stališča tujih držav. Oni to gledajo, verjamem, z rezerviranostjo, s skepto, navsezadnje to tudi niso njihovi problemi. Ne verjamem, da ima to zelo velik vpliv.

Kakšno je vaše mnenje o odnosih Slovenije s Hrvaško? Dr. Miha Brejc je v enem od intervjujev dejal, da bi morala slovenska stran, ko gre za politiko izvršenega dejstva, nasto-

piti zelo odločno. Se strinjate s tem, da bi morala biti Slovenija odločnejša pri tem?

Strinjam se, da mora biti Slovenija odločna, rad bi pa slišal, kaj konkretno to pomeni. Menim, da je Slovenija, če gledam razvoj v zadnjih nekaj mesecih, odkar sem se avgusta lani vrnil v Slovenijo, tu izkazala postopno rast odločnosti. Tudi v tem smislu, da ne pretirava z iniciativami za dvostranska srečanja, ki, če niso dobro pripravljena, ne morejo dati rezultatov in je potem včasih bolje, da jih ni. Tudi zato, ker je pojasnila, da si je treba vzeti čas. Mislim, da je to blagodejno. Pojasnila je tudi, da je približevanje Hrvaške Evropski uniji dober politični kontekst za reševanje problemov. Mislim, da so to dobre odločitve in da izkazujejo slovensko stabilnost. Slovenci nimamo razloga, da bi bili nervozni zaradi odnosov s Hrvaško. Na ta način se kaže povečana odločnost. Rad pa bi vedel, na kaj se misli, kadar se hoče več odločnosti. Ta čas ne vidim razlogov niti za posebno kritiko niti za to, da bi branil sedanjo slovensko politiko do Hrvaške. Zdi se mi le, da je evolucija zadnjih mesecev v bistvu pozitivna, in želel bi, da bi bilo presenečenje čim manj oziroma da bi se jim naša diplomacija znala izogniti ali pa jih preprečiti. Upam, da bo sedanji razvoj pripomogel k temu, da se glave malo ohladijo in da se, ko bo čas za to, začnejo resna pogajanja.

V ZDA ste bili 13 let. Če primerjate Slovenijo v času, ko ste odšli, in zdaj, ko ste se vrnili, tudi z drugimi, kaj vidite? Vaš pogled je zagotovo drugačen od našega, ki živimo tukaj.

V nekaterih pogledih je Slovenija prav takšna, kot so ZDA. V Ljubljani imamo prometno gnečo, nakupovalna središča so zunaj mestnega središča, kjer ljudje čedalje bolj nakupujejo tudi ob koncu tedna. Neke vrste amerikanizacija, če temu lahko tako rečem ironično, se dogaja tudi tukaj. Kar se mene tiče, sem nekako najbolj opazil številne subtilne spremembe v Sloveniji v času, ko nisem živel tukaj. Saj sem prihajal na dopust, vendar to ni isto. Tako opažam subtilne spremembe v tem smislu, da se odnos ljudi do raznih stvari spreminja. Mislim, da se je povečalo tržno gospodarstvo pa tudi delavnost, učinkovitost. Opazil sem recimo, da se z obrtniki danes lahko pogovarjam veliko bolj poslovno in da pri mnogih od njih opažam tudi zanimanje za to, da svoje storitve izpopolnjujejo. Tega včasih ni bilo. To je zelo površen vtis, ki ga človek dobi, potem ko nekaj časa živi zunaj Slovenije. Tudi politična scena je postala bolj intenzivna, bolj agresivna, če hočete. To je tudi rezultat tržno-pluralistične orientacije Slovenije, ki s seboj prinaša večjo stopnjo pluralizacije, odločno soočanje mnenj, tudi večjo agresivnost. Tudi v senatu pravne fakultete vidim, da mlajša generacija nastopa odločneje, bolj agresivno, ne v negativnem

smislu, ampak svoje stvari preprosto povedo bolj jasno. Včasih, ko smo bili asistenti, je vladala nekakšna kultura konsenza. Danes vlada kultura razprave. Slovenija se je na ravni politične kulture, na ravni poslovne kulture v tem času precej spremenila, poleg tega se je precej polepšala. To velja zlasti za podeželje. Za Ljubljano pa se mi zdi, da ni v najboljšem stanju, a če gledamo Slovenijo v celoti, vidimo zelo očitno izboljšanje.

Omenili ste Ljubljano. Kako se je spremenila, navsezadnje je slovenska prestolnica?

V nekaterih aspektih se je. To, da ima na primer cestni obroč okrog mesta, da je sistem avtocest tako povezan, da ni več tistih nemogočih zastojev, ki so bili včasih v središču mesta. To je zagotovo dobro. Razvile so se tudi nekatere nove dejavnosti, zlasti poslovne in kulturne, čeprav je bila Ljubljana vedno pomembno kulturno središče. Je kulturna prestolnica Slovencev z vsega sveta. V tem pogledu se ni bilo treba veliko spremenjati. Mislim pa, da bi Ljubljana morala dobiti boljše urbanistično podobo prestolnice in tukaj ji še nekaj manjka. Človek ne ve čisto dobro, kje je središče Ljubljane. Tudi nekateri deli središča niso dovolj razviti, če gledamo recimo Slovensko cesto od križišča pri železnici pa do Aškerčeve ceste. Ta del je treba bolj razviti, tako da se vidi, da

je to osrednji del mesta. Miklošičeva cesta je kar v redu, Slovenski cesti pa nekatere stvari manjkajo. To se mi zdi pomembno: bolj sistematična skrb za urejanje pročelij in za naložbe v razvoj središča mesta, za kar mislim, da je lahko tudi ekonomsko zanimiva stvar. Tudi za takšne stvari bi se moral najti denar. Jaz seveda ne vem, kakšne so bile prioritete in kaj je bilo mogoče narediti v preteklih letih, vendar se mi zdi, da je na splošno Ljubljana napredovala manj, kot so napredovala manjša mesta, manjši kraji in podeželje v Sloveniji.

Po nekaterih informacijah, pa tudi ankete tako kažejo, bi vas Ljubljančani zelo radi videli kot župana. Boste jeseni kandidirali?

O Ljubljani imam zelo površne vtise, v njej nisem delal in o njej ne vem prav veliko, zato nisem razpoložen za takšno kandidaturo. Za upravljanje mesta je treba poznati vse notranje strukture mesta. Zelo dobro je treba vedeti, kako se bodo uredile finance, da bo učinek največji in najhitrejši. To pa je seveda bistveno za upravljanje mesta in stvar, na katero se je treba spoznati. Jaz se na to ne spoznam, saj se s tem nisem ukvarjal.

Kakšne so vaše politične ambicije? Bili ste na visokih položajih, neke sem prebrala, da ste izredno sposoben in zmeren človek, da bi bilo lepo, če bi se vključili tudi v po-

Mislim, da je moja formacija, moja neposredna izkušnja v OZN za Slovenijo kapital, ki ga je vredno izkoristiti. Temu bi se zelo rad posvetil.

litično življenje, ker takšnih ljudi manjka. Kakšne načrte imate?

Če bi me Slovenija kandidirala za generalnega sekretarja OZN, bi se z velikim veseljem posvetil tej kandidaturi. Mislim, da bi bilo to za Slovenijo koristno, iz same kandidature bi se dalo kaj koristnega narediti za Slovenijo. Mislim, da je moja formacija, moja neposredna izkušnja v OZN kapital Slovenije, ki ga je vredno izkoristiti. Seveda bi mi bila kandidatura za položaj generalnega sekretarja OZN v veliko čast. Imam torej ambicije in te niso pretirano skromne. Morate pa vedeti, da sem tudi profesor in z veseljem delam kot profesor in sprejemam vse iz tega izhajajoče obveznosti. OZN pa me seveda zanima. Tam sem delal zadnjih 13 let, več kot 30 let pa sem deloval v raznih organih te organizacije. S tega stališča se mi zdi pametno razmišljati o tej prioriteti. O kakšnih drugih političnih možnostih pa ta čas ne razmišljam. Sem profesor, imam kaj početi, o drugem pa lahko razmišljam tudi kdaj pozneje, če bi bilo to resnično dobro. **D**

Delovna brigada Bohinj septembra 1945

Gozd v socializmu

V. M.

Gozdovi prekrivajo 57 odstotkov površine Slovenije, s čimer smo četrta najbolj gozdната država v Evropi. Tako kot ljudje je v preteklosti trpel tudi gozd.

Minister za gozdarstvo in lesno industrijo Tone Fajfar je leta 1948 takole dramatično nagovoril poslance Ljudske skupščine LR Slovenije: »Tovariši poslanci. Gozdarstvo in lesna industrija pomenita v naši republiki v neki meri najvažnejšo panogo našega gospodarstva. Pretežni del slovenske zemlje je pokrit z gozdovi. Od tega je danes 28 odstotkov v državni, 72 odstotkov v zasebni in deloma v združeni lasti. Les zavzema v celotnem izvozu Slovenije okrog 80 odstotkov ... Obseg naše eksploatacije je prilagojen potrebam izvoza in notranje potrošnje. Poskusi držav ljudske demokracije, da nam spodnesejo izgradnjo

petletke, nas silijo k povečanju deviznih sredstev posebno za intenzivnejšo izgradnjo naše težke industrije. Zaradi tega leži na gozdarstvu in lesni industriji posebna in izredna odgovornost za zagotovitev sredstev v petletki.«

Nesposobnost in izgovori Pisatelj Anton Ingolič se je v svojem romanu z naslovom *Šumijo gozdovi domači*, ki je izšel leta 1969, dotaknil povojnega dogajanja na našem podeželju, med drugim razmer na področju gozdarstva: »Razumljivo je torej, da sem v tistih povojnih letih, ko so nas gozdovi reševali iz gospodarske stiske, v katero so nas pahnila informbirojevske države, vzne-

mirjen prisluškoval sekiram in žagam, ki so neusmiljeno mesarile po naših gozdovih, in seveda tudi

ljudem, ki jih je bolj kot pretirana sečnja prizadevalo dejstvo, da so gozdne brigade to delo opravljale tako nestrokovno, negospodarno in brezdušno. To je bil čas mnogih tragedij kmečkega človeka, posebno tistega, ki je imel ko-

Delovna brigada Bohinj septembra 1945

šček svojega gozda ali je bil s svojo živino poklican na spravilo sena.«

Oba citata, Fajfarjev iz leta 1948 in Ingoličev, ki je bil zapisan trideset let po vojni in zmagi revolucije, zgovorno predstavljata razmere v našem povojnem socialističnem gospodarstvu. Morda k citiranemu velja samo pripomba k Ingoličevi navedbi razlogov za težko stanje, ki jih pripisuje »informbirojevskim državam«, ki naj bi bile pahnille takratno Jugoslavijo v »gospodarsko stisko«. Informbirojevski pritisk je bil takrat le izgovor za nesposobnost in neučinkovitost novih (komunističnih) oblastnikov. Malali so zunanjega sovražnika, češ da nam nagaja, in s tem opravičevali svojo nesposobnost. Kot je znano, so tega zunanjega sovražnika (informbiro) takrat izrabljali tudi za represijo oziroma obračun z notranjimi političnimi nasprotniki oziroma za zastraševanje prebivalstva. Ob tem se lahko samo čudimo, kako silno moč ima indoktrinacija, saj nekateri naši zgodovinarji, ki pišejo o povojnem obdobju, še zdaj – po zgodovinskih »virih« seveda – prikazujejo takratni komunistično-udbovski prikaz razmer kot resničnega. Sploh se ne poglobijo v celoto problematiko, da bi tako sprevideli veliko igro s pošastjo tnformbiroja.

Pritisk na gozd Vrnimo se h gozdovom. Začrtana petletka je bila ogrožena, oblastniki pa so kot vzroke za neuspeh prikazovali »resolucijo informbiroja«, ki ji je sledila »ekonomska blokada Jugoslavije«. S temi izgovori so potem novačili delovno silo, predvsem mladino v obliki delovnih brigad, za poceni delovno silo. Bila je tako poceni, da bi ji lahko rekli kar suženjska, vendar bi bil ta izraz neustrezen, saj so bili takratni brigadirji s propagando indoktrinirani prostovoljci, ki še danes, verjetno celo brez izjeme, ne vedo, v kakšnem projektu so sodelovali. »Gradili so porušeno domovino,« pravijo.

Gozd je bil torej za ekonomsko nesposobne komuniste edina stvar, ki so jo lahko izrabljali. Pritisk na gozd je bil strašen. Vse v gozdarstvu je bilo podrejeno pridobivanju lesa. Da je bil leta 1949 les pomembnejši

Zaloge lesa, pripravljene za plavljenje, marca 1947 na Pohorju

kot gozd, kaže tudi »ukinitev« slovenske strokovne gozdarske revije *Gozdarski vestnik*, ki je začela izhajati leta 1938, in odprava novega mesečnega lista *Les*. Namesto strokovnosti je prevladala propaganda. Ta je bila uspešnejša, če je bilo strokovnosti čim manj oziroma celo nič. V prizadevanju za »uresničitev petletnega plana« so bili napisani številni propagandni prispevki. Takole so takrat razmišljali: »Les ima važno vlogo pri izvršitvi našega 5-letnega gospodarskega plana. Posebno važno mesto zavzema kot izvozni artikel. Za industrializacijo naše domovine so nam danes potrebni stroji in drug material, ki ga moramo uvažati. Da bomo lahko nabavili stroje v inozemstvu, si moramo pravočasno preskrbeti tuje devize; naša konkretna naloga je torej pravočasna izvršitev plana eksporta lesa.«

»Mobiliziranje« delavcev V kampanji je sodeloval tudi najvišji partijski organ. Iz CK KPS so po večkrat na dan prihajale depeše in opozorila, ki so prigajali k izpolnjevanju planov. Ministrstvo za gospodarstvo je imelo na terenu svoje kontrolne komisije. Izvrševanje planov so posebni kurirji dnevno posredovali z najbolj oddaljenih sečišč prek gozdnih uprav vse do Ljubljane. Pomembno je bilo samo količinsko izpolnjevanje obvez, ekonomika in strokovnost sta bili postranskega pomena.

Že za obveznosti v prvem letu petletke, ki so bile precej manjše od obveznosti v letih 1948–1950, je primanjkovalo gozdnih delavcev. Poleg delovnih brigad so »mobilizirali« tudi voznike, in to iz vse Slovenije, celo iz Prekmurja, čeprav so bili nevešči gozdnega dela. Znan je primer, ko je veliko število mobiliziranih prekmur-

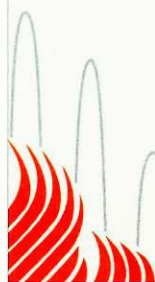
skih kmetov, nevajenih dela v gozdu, po sedmih dneh dela pobegnili iz Krakovskega gozda nazaj v Prekmurje. To je bil udbovski čas, čas nasilja. Oktobra 1950 je bil posestnik Franc B., kmet iz S. (območje Medvod), »kaznovan« z zaplenbo konja, voza in opreme, ker se ni odzval »obveznim prevoznim storitvam«. Andrej B., kmet ▶

Dolenjska, prihajamo!

Novo mesto, nedelja, 28. maja, ob 15h.

600. oddaja PRO in 26. srečanje PRO.

Poslušalci, prijatelji,
ljudje dobre volje in
ljubitelji domače glasbe,
pridite še vi!

RADIO OGNJIŠČE

»Stenčas« za spremljavo izpolnjevanja načrta na Državni gozdni upravi Tržič, julij 1947

► iz S. (območje Banje Loke), je bil najprej »kaznovan« z zaplembo vola, ker se 4. septembra 1949 ni odzval prevozu 30 m³ lesa za Gozdno gospodarstvo Kočevje, kasneje pa so kazen spremenili v denarno. V resnici je bil vol za težje vožnje telesno nesposoben, kar so ugotovili kasneje.

Gozd in zadruga Kakšna bo usmeritev na področju gozdarstva v socializmu, je že med vojno v Bazi 80 v Kočevskem rogu, kjer je bil »gozdarski odsek pri SNOS«, nakazal voditelj revolucije Edvard Kardelj: »Gozdovi veleposestev bodo domala vsi podržavljeni. Malo gozdno posest pa bomo

privedli v socialistično gospodarstvo prek zadrug, zasnovanih na prostovoljni podlagi, nikakor pa ne s podržavljenjem.« Ker je bilo prostovoljno vstopanje v zadruge premalo uspešno, se je ob koncu štiridesetih let in v začetku petdesetih začelo vključevanje v zadruge pod pritiski. To je bilo obdobje

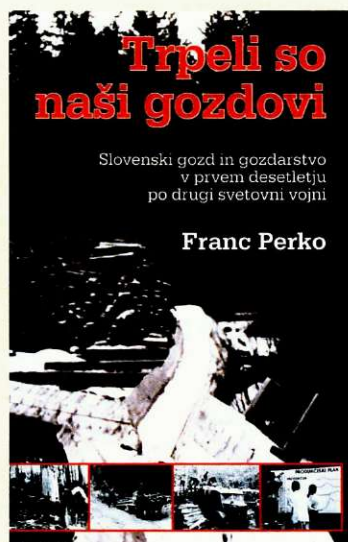
kolektivizacije, eno najtemnejših obdobj naše kmečke zgodovine, ki ni obrodilo sadov, bilo pa je obdobje številnih tragičnih usod.

To je le nekaj drobcev o povojnem »gospodarjenju« z gozdovi na Slovenskem. Obširno je problematiko zdaj prikazal Franc Perko v knjigi *Trpeli so naši gozdovi* (založba Jutro), v kateri prikazuje slovenski gozd in gozdarstvo v prvem desetletju po drugi svetovni vojni. Poglejmo si še en odlomek iz Ingoličeve knjige *Šumijo gozdovi domači*, v kateri omenja usodo naših gozdov po vojni: »Iz vaških čenč se je pogovor kmalu spet povrnil k resnim zadevam, dokler ni slednjič prišel na brigade, ki so že sedmi dan neusmiljeno pustošile po bivših grofovskih gozdovih. Niso in niso mogli razumeti, kako je mogoče poslati v gozdove ljudi, ki še niso imeli v rokah ne sekire ne žage, in kako je mogoče dopustiti, da ti ljudje uničujejo gozdove, ki so zdaj, kakor pravijo, last vseh.« [D]

Trpeli so naši gozdovi

V založništvu Jutra je izšla knjiga *Trpeli so naši gozdovi*, v kateri Franc Perko obširno prikazuje odnos komunističnih oblastnikov do slovenskih gozdov v prvem desetletju po drugi svetovni vojni. V prvem poglavju na kratko predstavi gozdarstvo in gozdove v Sloveniji pred drugo svetovno vojno in nato posebej še med vojno. Potem si sledijo poglavja »gozd in gozdarstvo«, v katerih je problematika prikazana za vsako leto posebej. V zadnjem delu piše o gozdarskem združništvu in o tem, kako so gozdove dobila kmetijska posestva. Avtor ves čas obširno citira takratne dokumente, kar bralcu omogoča neposreden vpogled v takratno problematiko in način razmišljanja.

Mag. Franc Perko je eden vodilnih gozdarskih strokovnjakov. Ureja strokovno revijo *Gozdarski vestnik*, ki ima za sabo že 63 letnikov. Leta 1996 je s soavtorjem Janezom Pogačnikom napisal obsežen in informacijsko zelo bogat priročnik *Kaj ogroža slovenske gozdove?* Je tudi avtor priročnika *Nega in varstvo mladega gozda* (1994).

Vrhunci slovenske drame

V. M.

Založba Litera iz Maribora je v zbirki *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev* izdala prvo knjigo dramatika Primoža Kozaka. Primož Kozak (1929–1981) je najmlajši klasik, uvrščen v nacionalno znanstvenokritično zbirko *Zbrana dela*.

Zapustil nam je raznovrsten in tehten opus, ki zasluži pozornost tako slovenske literarne vede kot širšega kroga bralcev. Ustvarjal je v vseh literarnih zvrsteh, v poeziji, pripovedni prozi, dramatiki, esejistiki, kritiki in publicistiki. Uveljavil se je tudi v filmski in televizijski scenaristiki.

Na začetku Kozakovih literarnih prizadevanj imamo pesmi, vendar poezija ni bila njegova literarna zvrst. Bližnja njegovi ustvarjalni nadarjenosti in ambiciji je bila pripovedna proza. Črtice, reportažni zapisi, feljtoni, zgodbe ali novele so prevladovali do sredine petdesetih let, vendar tudi proza ni bila njegova zvrst, preoblikovala se je v esejistiko in članke. Zvrst, v kateri se je najbolj izrazila Kozakova osebnost, njegova človeška in umetniško ustvarjalna identiteta, je bila dramatika. Kako privržen je bil tej obliki besedne umetnosti, kažejo njegove izvirne drame in številni osnutki dram.

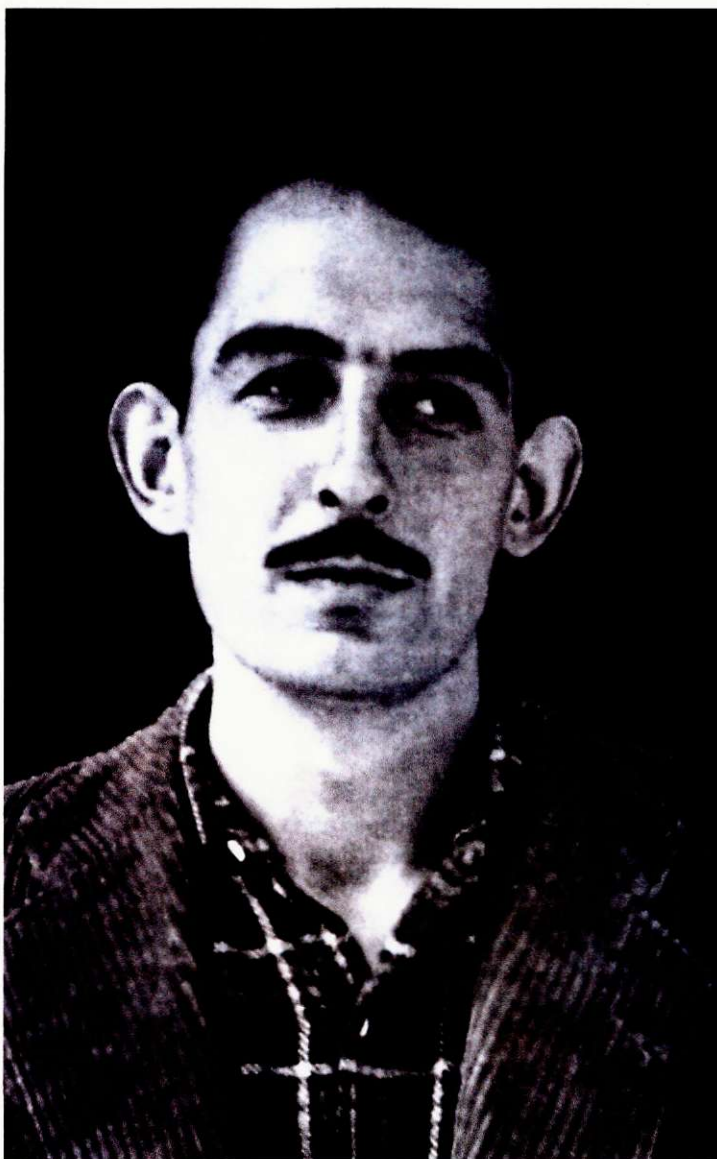
V idejnovsebinskem in estetskem pogledu je Kozakov opus zanimiv zaradi posebnega položaja avtorja v svojem času. V letih po drugi svetovni vojni in po svojem pogledu na svet bi Kozak mogel, morda celo moral sprejeti, piše glavni urednik ZD akademik dr. France Bernik, uradni socialni oz. socialistični realizem kot okvir svoje umetnosti. Po družinskih privilegijih – njegov oče Ferdo Kozak je bil visok medvojni partijsko-partizanski funkcionar, minister za prosveto, predsednik in podpredsednik ljudske skupščine – bi socialistično umetniško usmeritev pri njem celo pričakovali. Zgodilo se je nasprotno: Kozak se je svetovnonazorsko sicer v marsičem ujema z ideologijo oblasti in takega se je tudi

kazal v javnosti, vendar je v svoji umetnosti in publicistiki kljub članstvu v komunistični stranki izstopil iz dogmatičnega marksističnega konteksta in se pod vplivom francoskega eksistencializma razvil v idejnega oporečnika socialistične družbe. Kozak dokazuje, kako pomemben je začetek ustvarjalne poti, njeno miselno in nazorsko izhodišče,

iz katerega se razvije kasnejša ustvarjalna dejavnost.

Afera, Dialogi ... Kozakove drame odlikuje zaostren, dramaturško premišljen dialog. Tematsko se usmerjajo k revoluciji v njenih različnih pojavnih podobah. V drami *Afera* prikazuje različno, kar izključujoče se poglede na revolucijo med it. partizani med

drugo svetovno vojno, v drami *Dialogi* ilustrira razpoloženje in ustroj stalinističnih procesov proti razumnikom v »neki vzhodnoevropski državi«, v drami *Kongres* obravnava idejne spopade na sodobni univerzi, v drami *Legenda o svetem Che* pa se loteva značilnega sodobnega političnega mita (Che Guevara) z namenom razkriti paradoksnost situacijo

Primož Kozak

revolucije v boju in na oblasti. Kozakovo zbrano delo bo izšlo predvidoma v šestih knjigah. Razvrščeno bo po kronološkem načelu znotraj posameznih zvrsti, zaporedje zvrsti pa bo ponazarjalo rast in razvoj umetnikove osebnosti s poudarki na težiščnih postajah njegovega ustvarjanja. V prvi knjigi so pesmi in pripovedna proza, v drugi bo dramski opus, posebej bo zbrana filmska in televizijska scenaristika, sledila bo kulturna publicistika – eseji, razprave in članki, zanimiva bodo razmišljanja o gledališču in dramatiki. Zadnja knjiga s pismi bo zaokrožila organsko celoto. Kozakova *Zbrana dela* ureja Dušan Voglar, prva knjiga pa obsega 966 strani. **D**

Šoštanj

Petra Janša, foto: O. Hrašnik/P. Janša

Šoštanj je mestno naselje v zahodnem delu Šaleške doline, ki se je razvilo na rečni naplavinini med reko Pako in do 600 m visokimi vzpetinami proti jugu, torej na izhodišču poti v srednji del Savinjske doline in na Koroško. V bližini mesta regulirana Paka zapušča Šaleško dolino skozi sotesko Penk, pred tem pa sprejme še štiri nekoliko večje pritoke: Velunjo, Bečovnico, Toplico in Šentflorjanščico. Nekoč zanimivo in bogato trgovsko mesto je danes žal znano le še po največji termoelektrarni v Sloveniji.

Schönstein ali lepi kamni na vzpetini Območje okoli Šoštanja je bilo naseljeno že v prazgodovini, saj se v neposredni bližini, ob Hudem potoku v Šentflorijanu pod Belimi Vodami nahaja znano arheološko najdišče **Mornova zijalka**. Njen vhod meri 10 krat 8 metrov in se nadaljuje v 43 metrov dolgo jamo z 8 metrov visokim stropom. Tu so našli koščeno in kamnito orodje iz kamene dobe, poleg tega pa tudi bronaste predmete, ostanke jamskega bivališča na kolih in antične lonce.

Izmed treh šoštanjskih gradov leži najstarejši v razvalinah nad mestom, imenovanih **Pusti grad**. Delno ohranjen je le stolp iz 12. stoletja. Sledovi kažejo značilno romansko zasnovo pravilnih oblik. Grad so verjetno leta 1473 porušili Turki.

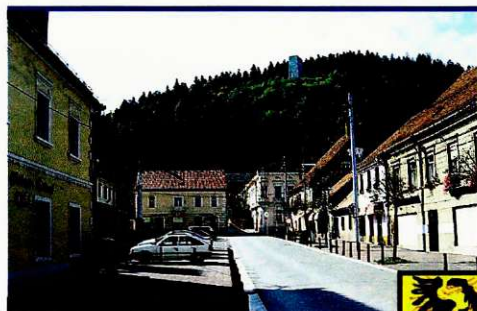
Mesto Šoštanj je dobilo svoje ime po drugem gradu, **gradu Schönstein**, katerega gradniki se prvič omenjajo v listini, ki je nastala med letoma 1189 in 1193. Grad so postavili svobodni plemiči Šoštanjski in ga v 13. stoletju prodali grofom Vovbrškim, po njihovem izumrtju je leta 1322 prešel v roke gospodov Žovneških, kasnejših Celjskih, po letu 1453 pa v deželnoknežje roke.

V času celjsko-habsburških vojn je bil stari šoštanjski grad uničen. Nadomestil ga je trški dvorec Amtshaus. Ko ga je leta 1734 uničil požar, ga niso več obnovili. Sedež gosposčine so prestavili v bližnjo kaščo, današnjo **grščino Thurn**, imenovano tudi Vošnjakova graščina. Pod gradom se je kmalu razvila trška naselbina, v kateri se 30. aprila 1348 prvič omeja trški sodnik. Kakor vsak trg je imel tudi Šoštanj svoj grb. Ščit, razdeljen na dve polovici, kaže na levi strani pol dvoglavega orla, na desni pa del zemeljske oble s tremi srci na njem, ki so jih v poznejših časih pod vplivom nemškega imena naselbine upodabljali tudi kot kamne.

V 18. stoletju so v bližini Šoštanja začeli izkoriščati najdišče cinkove in svinčeve rude, kar predstavlja prvi poskus uvajanja industrijske proizvodnje na to območje. Rudišče sta izkoriščali združba Blei-, Silber- und Galmei- Untersuchungsbau zu Schönstein, ki je bila ustanovljena leta 1776, od sredine 19. stoletja dalje pa Premogovna združba v Zagorju ob Savi.

Večji razvoj Šoštanja od konca 18. stoletja dalje je povezan z **družino Vošnjak**, ki je leta 1788 v Šoštanju ustanovila svojo prvo usnjarsko delavnico, ta pa je v začetku 20. stoletja prerasla v enega največjih usnjarskih obratov v Evropi. Razvoju usnjarske industrije in vplivu družine Vošnjak se ima Šoštanj zahvaliti, da je 28. 6. 1911 postal mesto. Usnjarstvo je po drugi svetovni vojni zamenjala proizvodnja električne energije, saj so leta 1956 zgradili prvo **termoelektrarno** ter ji nato prizidali še štiri dodatne bloke, tako da je danes z letno proizvodnjo 3,6 milijarde kWh električne in 500 milijonov kWh toplotne energije največja v Sloveniji.

Mestna in župnijska cerkev Nekdanja šoštanjska župna cerkev **sv. Mihaela** iz 12. stoletja, ki je stala ob vasi Družmirje, je leta 1975 »potonila« skupaj s samo vasjo. Na tem mestu se danes razprostira šoštanjsko jezero kot posledica ugrezanja zaradi izkopavanja lignita v velenjskem premogovniku. Večji del cerkvene notranje opreme je shranjen v njeni naslednici, novi cerkvi, ki je bila leta 1974 sezidana na vhodu v sotesko Penk in pritegne pogled predvsem zaradi svoje drugačne in moderne zunanjsčine. Med najpomembnejšimi ohranjenimi kosi opreme stare cerkve je treba izpostaviti glavni oltar, koroško delo iz leta 1748.

Glavni trg

Župnijska cerkev sv. Mihaela

Mestna cerkev sv. Mohorja in Fortunata

Cerkev sv. Mohorja in Fortunata je podružnična cerkev šoštanske župnije. Stoji nad šoštanskim trgom in jo domačini imenujemo kar "mestna cerkev". Cerkev se prvič omenja leta 1434. Z gotovostjo pa lahko trdimo, da je bila tukaj cerkev že v 13. stoletju, če ne celo prej, kar potrjujejo tudi freske v zvoniku, ki so najstarejši del cerkve.

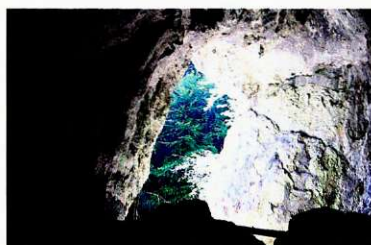
Sedanja cerkev je bila pozidana v drugi polovici 18. stoletja in je imela tudi pokopališče. Od prvotne opreme je v cerkvi oltarna slika svetih mučencev Mohorja in Fortunata, delo Leopolda Layerja, ter 10-registrske orgle iz leta 1825, delo mojstra Venčeslava Marthala.

Leta 1983 sta bila v cerkev postavljena dva stranska baročna oltarja iz porušene šoštanske župnijske cerkve. Za glavni oltar so postavili oltar sv. Rešnjega telesa, delo Ferdinanda Galla iz leta 1757, kjer je v sredini upodobljen Jezus med učencema v Emavsu. Ob južni steni stoji oltar Roženske Matere Božje, delo Jožefa Stainerja iz leta 1750. Zunanost cerkve je bila pred nekaj leti obnovljena.

Terme Topolšica, melodija srca Blizu Šoštanja so terme z dolgoletno tradicijo. Termalni izvir »Toplice« v Topolšici je obstajal že v 16. stoletju. Znano je, da se je v letih 1617 in 1623 nad njimi navduševal ljubljanski škof Tomaž Hren. Za javno uporabo so toplice odprli leta 1838, vendar pa je bil termalni izvir za izkoriščanje v zdravilne namene urejen šele šest desetletij kasneje. Takrat so zgradili prve stavbe za sezonske goste. Ob prelomu stoletja se je v Topolšici že začelo strokovno vodeno fizikalno-dietno zdravlilišče. Znani domačin Josip Vošnjak je v svojih Spominih leta 1905 takole dokumentiral čas razgibanega življenja v Topolšici: »Tudi navaden obiskovalec

se ne more več za 3 krajcarje kopati. Prejšnja idila s preprosto kmetsko postrežbo za ljudi krepkih čutnic se je morala umakniti modernemu zdravilišču za moderne nevrastenike. Tod letajo od velikomestnega življenja prenasočene moške in ženske osebe boste po peščenih potih, se djo peči solnčnim žarkom in spe v odprtih kolibah, da si popravijo svoje razdrapane čutnice vsaj za čas do prihodnje sezone.«

Topolšica nam pripoveduje zgodbo o zelenem in modrem, o gozdnatem, mirnem okolju ter o modrini srednjegorskega podnebja brez turobne megle. Kraju so dali ime tu nekoč v izobilju rastoči topoli, ki so jih zaradi potreb po obdelovani zemlji posekali. Če se ne bi prikazal iz zemlje naravni

Mornova zijalka

Marijino znamenje

Kapniki v Rotovnikovi jami

topli vrelec, ki ima očeta v ugaslem smrekovškem ognjeniku, bi kraj Topolšica ne bil tako stanovit in znan. Zgodovina topolškega zdravilišča in dosežki bolnišnice so v osemdesetih letih botrovali oblikovanju današnjega modernega zdraviliškega, turističnega, rekreacijskega in gostinskega središča z visoko kakovostno hotelsko ponudbo.

Zdravilna aktratoizotermna, nizkomineralizirana voda s temperaturo 32°C je primerna za bolnike z boleznimi srca in ožilja, revmatične bolnike, za poškodbe lokomotornih organov ter bolezni dihalnih organov. Kraj pa ni primeren samo za zdravljenje telesa, temveč tudi duha. To je odlično mesto za oddih in rekreacijo, saj premore notranje-zunanji bazenski kompleks s podvodnimi masažami, rimskimi kopelmi, toplimi vrelec, bazen za otroke, savne, fitness, telovadnice, tenis. Mogoča je izposoja koles, pozimi je blizu smuči-

Terme Topolšica

šče na Golteh, organizirajo izlete v okoliške kraje, tudi v bližnjo **Rotovnikovo jamo**, ki je v soteski Penk, tik ob cesti iz Šoštanja na desni strani. Jamo so odkrili v kleti pri Rotovniku in je dolga 54 metrov. Njena posebnost so izjemno redki aragonitni ježki. **D**

Novozgrajena Osnovna šola Šoštanj

Vir: www.slovenia-tourism.si (Slovenska turistična organizacija), www.termegiz.si.

Papež Wojtyła

Založba Vale-Novak

Izšla je prenovljena izdaja knjige *Papež Wojtyła*, ki jo je novinar in diplomat Andrej Novak napisal leta 1983. Še danes je to edino avtorsko in analitično delo kakega laičnega slovenskega avtorja, posvečeno Janezu Pavlu II. Novak je knjigo napisal, ko je bil dopisnik dela v Rimu, v njej pa je obdelal politične in sociološke vidike prvih let Wojtyłovega pontifikata. Že tedaj je jasno pokazal, da bo Wojtyła odigral pomembno vlogo pri spreminjanju ravnovesja sveta — in res se je v zgodovino zapisal kot tisti papež, ki je botroval mnogim pomembnim spremembam v svetu, med drugim padcu železne zaveze in globalizaciji sveta. Uvodni esej *Večni vstopni čas* je napisal avtorjev sin in založnik Luka Novak. V njem razmišlja o papeževanju Janeza Pavla II., ki je imelo tudi globoko duhovno razsežnost; hkrati pa primerja teološke vezi med Wojtylo in sedanjim papežem Ratzingerjem.

Boris A. Novak

Študentska založba

V zbirki *Beletrina* je Študentska založba izdala pesniško zbirko *Obredi slovesa* enega najuglednejših slovenskih pesnikov Borisa A. Novaka. V obsežni spremni besedi z naslovom *Spomin in slovo – in nevidna oblika* je Alenka Jovanovski zapisala, da neizrekljivemu *drugemu* dajejo *Obredi* različna imena: to je dvojniki (*Moj dvojniki*), izbrisano (*Izbrisani*) in lasje (*Sponke za lase*). Te pesmi so bistvene za razumevanje drugega v *Obredih*. *Drugo* je tisto *drugo od jaza* – brez tega pa *jaza* ne bi bilo. Eno najstarejših imen za *drugo* je *ti*, ki ga je Novak v zbirkah *Alba* in *Žarenje* odkril v moderno sproščeni transkripciji trubadurske ljubezni.

Umetnostna kronika

Založba ZRC

Umetnostna kronika je strokovna revija, ki jo izdaja Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU. Poglejmo vsebino zadnjih dveh števil. Številka 9 poleg uvodnika *Slovenski gradovi in njihova (zlo)raba* Barbare Murovec prinaša prispevek *Pozabljeni vrtovi Ilse Fischerauer* (Tanja Simonič), obsežen intervju s prof. dr. Janezom Höflerjem in vrsto drobnih zapisov s področja umetnostnozgodovinske stroke. V številki 10 uvodoma Robert Peskar razmišlja na temo *Kulturna dediščina in njene perspektive*. Objavljeni so trije prispevki: *Še ena slika iz skupine t. i. Velenjskih tabel* (Janez Hofler), *Drakula – Pilat*. Kriptopor-

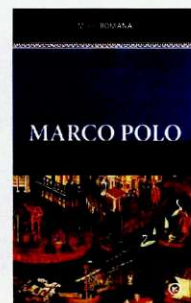
1.

2.

3.

4.

tret Vlada Tepeša na sliki Mojstra Velenjskih tabel (Erwin Pokorny), *Hebrejski napisi na t. i. Velenjskih tablah* (Janez Premk). Interjuvanec je prof. dr. Jure Mikuž.

Generalov let

Založba Modrijan

Založba Modrijan je izdala knjigo z naslovom *Generalov let*, v kateri so v obliki velikega intervjuja (naredil ga je Jak Koprivc) objavljeni spomini partizanskega komandanta in generala JLA Ivana Dolničarja. Dolničarja najbolj poznamo kot predzadnjega predsednika zveze borcev in tistega, ki je »ujel« nemškega generala Löhra. Dolničar v tej knjigi odgovarja na izrazito dogmatičen način, ko idealizira svojo vojaško življenjsko pot in ideološko demonizira svoje medvojne notranjepolitične nasprotnike (ki jih je povzročila revolucija, katere pomemben člen je bil). Med njimi tudi svojega brata domobranca, ki je končal v komunističnem koncentracijskem taborišču na Teharjah. Tja ga je kot visok partizanski komandant prišel celo »obiskat«, vendar so ga prej odpeljali v smrt. Knjiga je prototip idealizacije nečesa (»prejšnjih časov«), česar ni mogoče idealizirati.

Trutamora Slovenica

Založba kaset in plošč

Izšla je že druga dvojna zgoščenka glasbene skupine *Trutamora Slovenica*, ki že vrsto let preučuje in izvaja staro slovensko ljudsko glasbo. Na drugi zgoščenki *Od Miklavža do Treh kraljev* so srednjeveške, renesančne in ljudske pesmi in glasbila decembrskega obrednega časa slovenskega etničnega ozemlja in sosednjih evropskih dežel. Na prvi zgoščenki je 17 skladb: *Od Sv. Miklavža in hudoba ter Flajolet do Ptičica Janičica – Jezusova zibarica in Izrasla je kopinja*. Na drugi zgoščenki je dvajset pesmi: *od Kresna in Rodil se je Isus do Haloška ter Mi smo prišli, pa pojdemo*.

Drugačno sonce

Mohorjeva družba Celje

Drugačno sonce je duhovna avtobiografija in globoko versko in življenjsko pričevanje uglednega francoskega pravoslavne teologa Oliviera Clementa, zgodovinarja, filozofa, pisatelja in novinarja, ki je dolga leta predaval teologijo na pravoslavnem teološkem Inštitutu svetega Sergeja v Parizu. Gre za zelo osebno, intimno, včasih boleče pričevanje o osebnih krizah in preizkušnjah, o svetu brez Boga, v kakršnem je avtor živel od rojstva skozi vse otroštvo in mladost ter drugo svetovno vojno kot član odporiškega gibanja. Knjiga, ki je popis postopnega, previdnega približevanja božjemu – in končno nepopisnega veselja nad združitvijo z Bogom in življenjem, predstavlja eno najpomembnejših pričevanj, kar jih je bilo objavljenih v zadnjih letih.

Marco Polo

Založba Mladinska knjiga

Ime Marco Polo nam priključ v zavest pustolovca in raziskovalca s konca 13. stoletja. Francoska pisateljica Muriel Romana je na podlagi zgodovinskih dejstev o njegovem razgibanem življenju napisala biografijo, v kateri ne spoznavamo le naslovnega junaka, ampak tudi skrivnostni in barvni svet tedanjega Daljnega vzhoda, ki ga je prvi v Evropi opisal prav Marco Polo (1254–1324). Roman je izšel v treh knjigah. Vsebina prve (*Beneška karavana*): Benetke leta 1269. Petnajstletni Marco Polo sanjari o daljnih deželah, kjer potuje njegov oče, beneški trgovec. Pri sedemnajstih se z ladjo odpravi na Jutrovo, kjer se pridruži očetu, potem pa ga svilna pot pripelje na dvor mongolskega vladarja Kublaja. Vsebina druge (*Onstran Velikega zidu*): na dvoru velikega kana se povzpne na položaj guvernerja in vojaškega poslanika. Na daljnih potovanjih spozna Daljni vzhod. Tretja knjiga (*Tiger sedmerih morij*): sreča se obrne proti njemu, odkrijejo prevratniško zaroto, po dvajsetih letih mora zapustiti cesarstvo, konča v ječi.

KNJIGA MESECA MAJA

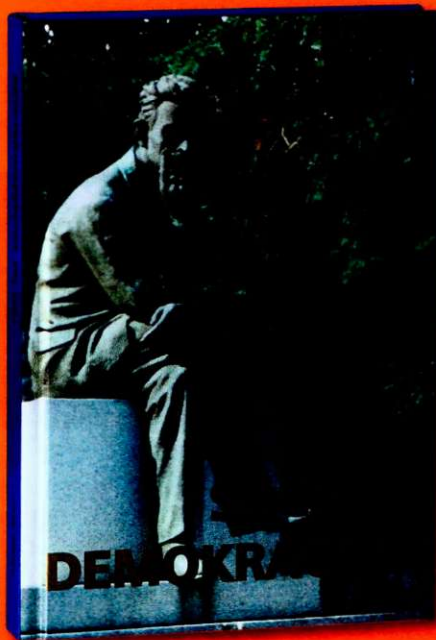
DOKUMENT ČASA

100 let socialdemokracije

Avtor: Milan Zver.

Obseg: 125 strani. Format: 15x21 cm. Brošura

Milan Zver svojo študijo začne z letom 1896, ko je bila ustanovljena prva socialdemokratska stranka v Sloveniji. Uvodoma sledimo pregledu zgodovine socialdemokracije, vlogi Ivana Cankarja, Albina Prepeluha in drugih socialdemokratov, predvojnemu zatonu socialdemokracije in povojnemu revolucionarnemu obračunu z njenimi ostanki. V drugem delu prikaže oživitev socialdemokracije v 80. in 90. letih, najprej neodvisno stavkovno in politično gibanje, potem vrnitev Jožeta Pučnika v politiko in na čelo socialdemokratov, njegovo vlogo in vlogo stranke v Demosu ter krizo stranke po Demosovem razpadu. V zadnjem delu prikaže okrepitev SDSS po izvolitvi novega predsednika Janeza Janše. Knjiga, ki govori o dveh socialdemokracijah na Slovenskem v 20. stoletju, je bogato slikovno ilustriрана.

Redna cena: 2.200,00 SIT/9,18 EUR

Pri nakupu knjige meseca marca
vam priznamo **40% POPUST**,
zato boste zanj odšteli le **1.320,00 SIT / 5,50 EUR**.

Naročniki tednika Demokracija pa
boste deležni **50% POPUSTA**,
zato boste za knjigo odšteli le **1.100,00 SIT / 4,59 EUR**.

Akcijska ponudba velja do 31. marca 2006. Obvestilo potrošnikom: Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.☐ **Naročam knjigo 100 let socialdemokracije**

Število izvodov: _____

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

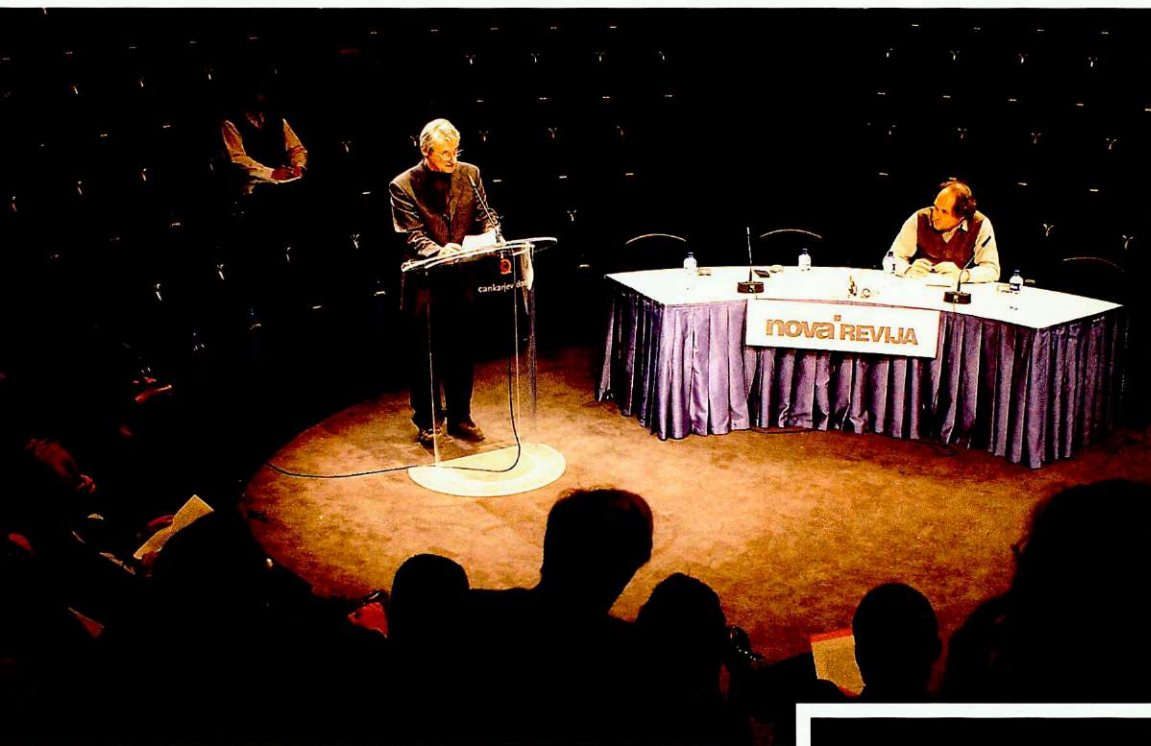
Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: **Demokracija, p.p. 4315, 1000 Ljubljana ali na faks 01 43 45 462.**Naročila sprejemamo tudi po **e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 43 45 463.**Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Kultura in slovenska resničnost

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

Razprave o kulturi in slovenski resničnosti se je s svojimi referati udeležila vrsta intelektualcev: Stane Granda, Igor Grdina, Jani Virk, Dean Komel, Milček Komelj, Marjan Ogrinc, Igor Škamperle, Jaroslav Skrušny, Ivan Štuhec in Tomaž Zalaznik.

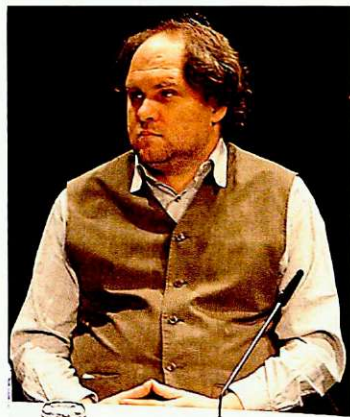

Štirova dvorana CD je gostila javno tribuno.

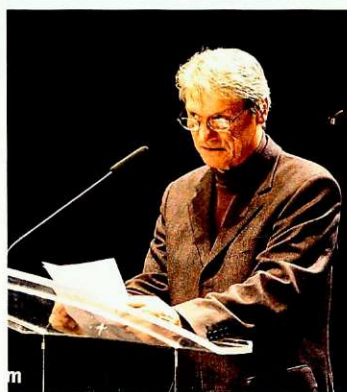
V uvodnem prispevku je moderator in organizator tribune, ki je potekala v Štirovi dvorani Cankarjevega doma, Niko Grafenauer opozoril na ključne probleme kulture, izgublajoče etiko in moralo, ki jo določata v temelju. Kultura v Sloveniji velja predvsem za resor, ki

»žre« denar, nihče pa se ne ukvarja z vprašanjem, kako slovensko kulturo ohraniti in se kot narod podati v globalizacijske tokove, ne da bi v njih razvodeneli. Samo s kulturo je mogoče ohranjati svetost sveta, v katerem živimo, je sklenil Niko Grafenauer.

Pomanjkanje samozavesti Prispevek zgodovinarja Staneta Grande, ki je bil zaradi obveznosti odsoten, je prebral literarni zgodovinar Igor Grdina. K razpravi je prinesel ugotovitev, da Slovencem manjka državljanske zavesti, o čemer priča nenehno tožarjenje na mednarodni ravni. Državljan-ska zavest je po mnenju Staneta Grande del samozavesti, s katero se ne more pohvaliti niti kulturna elita, ki najpogosteje ne verjame vase. Slovenci se premalo ukvarjajo s sedanostjo in prihodnostjo ter ostajamo talci lastne pre-

Dean Komel

Niko Grafenauer

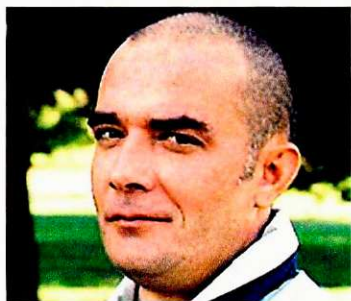
teklosti. Hudo je, da pozabljamo, da izobraženec še ni tudi intelektualec. Slovenske kulture ne ogroža globalizacija sama po sebi, ampak premajhna samozavest, je še zapisal Stane Granda in pozval, naj ne sprejmemo relativizma, ki meša med seboj neprimerljivi visoko in pop kulturo, saj je najbolj nevarno prav prepričanje, da je vse dobro. Prispevek literarnega zgodovinarja Igorja Grdine z naslovom Kultura kot normalnost

je prinesel prepričanje, da mediji kljub svoji prevladi, ki smo ji priče, ne morejo do konca prepričati in tako rekoč ustvariti ljudi in da bodo tudi mediji doživeli svoj somrak kot že vsi veliki imperiji, od rimskega do sovjetskega, doslej.

Brez nacionalnega okvira Vprašanje slovenske (kulturne) samozavesti se je posvetil tudi filozof Dean Komel in bil kritičen do dokumenta Strategija razvoja Slovenije. Ta se v svojem izhodišču ne posveča nacionalni identiteti, temveč jo »pripne« nekam na konec, na kulturo. Slovenija nima izdelanega jasnega nacionalnega okvira, brez njega bo šla po zlu tudi slovenska kultura, ampak se intenzivno posveča samo prilagajanju Evropi. V krizi je tudi raba slovenščine, med drugim v znanosti, saj znanstvenik dobi za članek, objavljen v slovenščini, manj znanstvenih točk, kot če je isti članek objavljen v tujem jeziku. Potrebujemo prostor za osmišljevanje, za samozavest, ki naj bi ga dajala univerza, je prepričan Komel. Toda slednja se bolj kot slovenskemu jeziku, ki ga je treba razvijati, ne le ohranjati, ukvarja z mednarodnimi izmenjavami. Tudi naslednji govornik, umetnostni zgodovinar Milček Komelj, je bil podobnega mnenja in je poudaril, da se Slovenci nimamo dovolj radi, ne izhajamo več iz sebe, ampak le še iz drugih in postajamo le še duhovna kolonija brez lastne individualnosti. Izginja »slovenocentrični« pogled, vitalna samozadostnost, ki ohranja nacionalno kulturo, na družbeno-kulturni sceni pa namesto ljudi duha vladajo trendovski ideologi. Vse udeležence javne tribune skrbi tudi raven, na kateri mediji pišejo o kulturi in umetnosti, ker kot je dejal Grdina, strokovno refleksi-jo umetnosti nadomešča publicistično posploševanje. **D**

Srečanje literatov

V celjskem hotelu Evropa se je v petek začelo tridnevno 28. srečanje literarnih ustvarjalcev drugih narodov, ki živijo v Sloveniji, z naslovom Sosed tvojega brega. Predstavitvenega večera se je udeležil tudi priljubljeni hrvaški pisatelj Renato Baretić, ki je dobitnik vseh najvišjih literarnih nagrad na Hrvaškem. Prireditve se je udeležilo 55 avtorjev, ki ne pišejo v slovenščini, živijo pa v Sloveniji. Literarno delavnico

Renato Baretić

za udeležence srečanja, ki ga je pripravil Javni sklad RS za kulturne dejavnosti iz Ljubljane skupaj s svojo območno izpostavo v Celju, sta vodila pisatelj Renato Baretić in predavateljica na Filozofski fakulteti v Ljubljani Đurđa Strsoglavc. V okviru literarnega maratona bo izšel tudi večjezični zbornik Paralele z deli, ki jih je za letošnje srečanje izbrala strokovna žirija. Dela avtorjev, ki se udeležujejo srečanja, so napisana v devetih jezikih, in sicer makedonskem, srbskem, hrvaškem, bošnjaškem, angleškem, ruskem, madžarskem in italijanskem. Prvo literarno srečanje je bilo leta 1978 v Velenju, pritegnilo pa je predvsem pripadnike narodov nekdanje Jugoslavije in manjšin v Sloveniji. Z leti so v tem srečanju videli priložnost tudi posamezni avtorji iz nekaterih držav članic EU pa celo iz ZDA. L. H.

Slovenska poezija v BiH

Pod okriljem sarajevske založbe Tugra je izšla antologija slovenske poezije (1950–2000) Josipa Ostija z naslovom U jantaru vremena. Osti je v antologijo uvrstil pesmi 74 slovenskih avtorjev in avtoric, ki so ustvarjali v drugi polovici 20. stoletja. Knjiga je ena izmed najbolj zajetnih antologij slovenske poezije, ki je izšla zunaj Slovenije. Skozi premišljen izbor starejših in mlajših pesnikov je poskušal Osti predstaviti premike v slovenski poeziji od 50. let dalje. Osti, prevajalec izbranih pesmi, je v spremni besedi omenil tudi pesniško zapuščino Franceta Prešerna, ki je po njegovemu mnenju občutno vplivala na razvoj slovenske lirike. V antologijo so med drugimi vključena dela Srečka Kosovega, Edvarda Koc-

V jantaru časa tudi Dane Zajc

beka, Jožeta Udoviča, Mateja Bora, Ivana Minattija, Lojzeta Krakarja, Vena Tauferja, Daneta Zajca, Cirila Zlobca, Kajetana Koviča, Gregorja Strniše, Tomaža Šalamuna, Nika Grafenauerja, Svetlane Makarovič, Borisa A. Novaka, Maje Vidmar, Barbare Korun, Petra Semoliča, Taje Kramberger, Miklavža Komelja in Aleša Stegria. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 4. 5.

20.15 Cankarjev dom: Chinese Generation Quartet (Kitajska) – tradicionalna glasba
Zasedba: Lu Chunling, dizi (bambusova piščal); Li Yi, sanšian (kitajski banjo); Xu Fengxia, gudženg (harfa); Zhang Zhefang, erhu, gaohu (godali). Chinese Generation Quartet je bil ustanovljen z namenom, da združi najvidnejše instrumentaliste dveh generacij.

21.00 KUD France Prešeren: Picikato Brass Band (Makedonija) – romska etno glasba.

PETEK, 5. 5.

19.30 Šentjakobsko gledališče: J. Jacobs, W. Casey: Briljantina – muzikal. Režija in koreografija: Mojca Horvat
EuroCenter, Tivolska cesta 48: Katja Sudec: Skriti vrt – panoramska poslikava. Postavitev mlade umetnice je izdelana kot konstrukcija, v katero je mogoče vstopiti in v kateri je naslikana panorama z rožami. Postavitev je na ogled do 10. maja.

SOBOTA, 6. 5.

Ljubljanski grad: Razstava slik Uroša Paternuje v peterokotnem stolpu

20.15 Cankarjev dom: Bossa de novo (Slovenija), Mônica Salmaso (Brazilija) – bossa nova. Zasedba Bossa de Novo, ki jo vodi pevec Primož Vitez, je prva na Slovenskem, ki preigrava pesmi bosse nove najznamenitejših brazilskih avtorjev v izvirnem jeziku, izvaja pa tudi lastne skladbe. Mônica Salmaso si je že leta 1999 prislužila nagrado za najboljšo brazilsko pevko.

NEDELJA, 7. 5.

17.00 Mini teater Ljubljana: J. in W. Grimm, J. Grabowski,

N. Skrbinšek: Volk in kozlički – gledališko-lutkovna predstava

17.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: N. Kokelj: Španska princeska – lutkovna predstava. Izvaja: Gledališče Koper. Za otroke od 3. leta dalje.

PONEDELJEK, 8. 5.

20.00 Cankarjev dom: Uvod v festival EXODOS: Kraljevi flamski balet (Belgija): Carju v veselje – balet

20.15 Cankarjev dom: Free Fall (mednarodna zasedba), Ab Baars Quartet (Nizozemska) – džez. Zasedba Free Fall poleg slovitega Kena Vandermarka sestavljata še dva člana norveške skupine Atomic. Ab Baars že dvajset let velja za eno najboljših imen nizozemskega džeza.

TOREK, 9. 5.

20.00 Križanke: Lady Salsa (Kuba) – glasbeno-plesna predstava. Spektakularno zasnovana glasbeno-plesna predstava avtorja in režiserja Tobyja Gougha prikazuje utrip Kube v petdesetih letih.

20.00 Cankarjev dom: Uvod v festival EXODOS: Kraljevi flamski balet (Belgija): Carju v veselje – balet

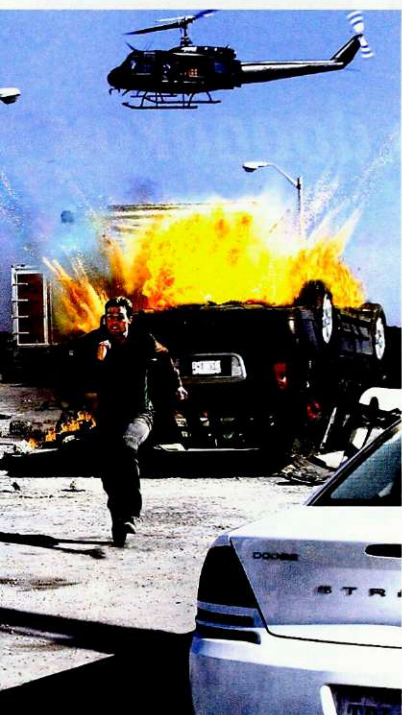
SREDA, 10. 5.

19.30 Šentjakobsko gledališče: J. Jacobs, W. Casey: Briljantina – muzikal. Režija in koreografija: Mojca Horvat

22.00 KUD France Prešeren: Moveknowledge (Slovenija): DubXXXAdult – dub, drum 'n' bass, hip-hop

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Misija: nemogoče, tretjič

Monika Maljevič

Misija: nemogoče se v tretje vrača na velika platna, tokrat s še bolj osupljivo akcijo ohranjanja svetovnega miru in reševanja ljubezni.

V glavni vlogi domiselnega in pogumnega agenta Ethana Hunta se vrača Tom Cruise, ki se mora spopasti z brezkompromisnim zločincem Ownom (Philip Seymour Hoffman). Ta želi izkoristiti Ethanovo ljubezen do Julie (Michelle Monaghan), ki sploh ne ve, s kako nevarnim poklicem se ukvarja njen fant. Odločen, da ohrani svetovni mir in reši svojo ljubezen, Ethan zbere ekipo zvestih prijateljev in se z njimi poda na divjo in skoraj nemogočo nalogo, polno pasti, prevar in vratolomnih akcij.

Zgodba se po zgradbi in zasnovi vrača h koreninam serije, ki je navdihnila film – tesno povezana skupina agentov je zbrana okoli zanesljivega in drznega vodje, ta pa jih popelje skozi neverjetne akcije, polne napetih trenutkov in nepredvidljivih preobratov.

Zgodba o Ethanu Huntu Že od samega začetka sta nosilca tega projekta Cruise in Abrams želela narediti film z globoko intimno zgodbo, ki se prepleta skozi izjemne akcijske prizore in ekstremne situacije. Zato sta se tokrat poglobila in postavila nekaj vprašanj o samem Ethanu Huntu, ki doslej še nikoli niso bila postavljena. Kako živiš sam s sabo, če delaš to, kar dela Ethan Hunt? Film, ki je nastal, ni film o vohunu, ampak o moškem, ki je vohun. O moškem, ki vzporedno živi dve življenji, ki se najpogosteje ne moreta uskladiti.

Prav medosebni, intimni odnosi, ki jih prikazuje MI 3, so element, ki ta film razlikujejo od prejšnjih dveh. Pri tem pa ne mislimo le romantičnih odnosov. Tretji film je postavljen v čas, ko sta Ethan Hunt in Luther Stickell že dolga leta sodelavca in dobra prijatelja. Njun odnos je v filmu prikazan veliko bolj poglobljeno kot prej. Tretji ključni medosebni odnos pa

Mission: Impossible III

Režija: J.J. Abrams

Scenarij: J. J. Abrams, Bruce Geller, Alex Kurtzman in Roberto Orci

Produkcija: Tom Cruise, Paula Wagner, Stratton Leopold

Igrajo: Tom Cruise, Ving Rhames, Philip Seymour Hoffman, Michelle Monaghan, Keri Russell, Bahar Soomekh, Laurence Fishburne

Premiera: 4. 5. 2006

Distribucija: Karantanija Cinemas

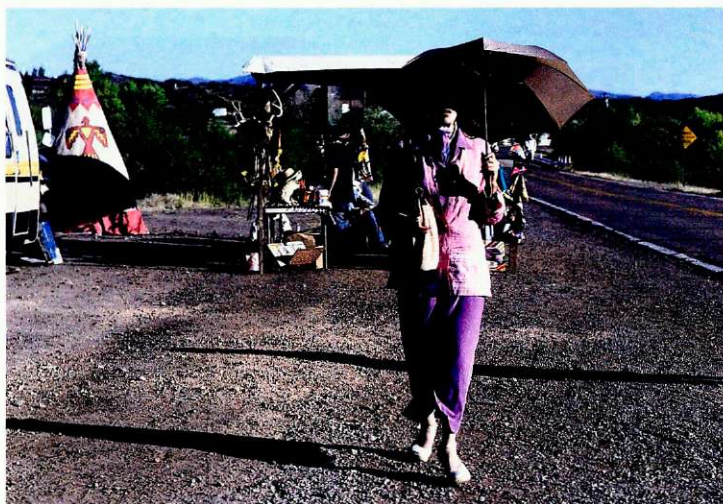
zasledimo med glavnim junakom in glavnim zločincem v zgodbi.

Ker je tokrat rdeča nit filma značaj glavnega junaka, ne pa samo akcija, so se morali scenaristi krepko poglobiti v njegovo zgodovino in raziskati, kaj ga žene, zakaj je tak, kot je. Doslej so bili glavni junaki tovrstnih akcijskih filmov v veliki meri odtujeni od vsakdanjega življenja, kot da se jih računi za elektriko, kupovanje mleka in kruha, srečevanje in spoznavanje sosedov in spletnje romantičnih vezi, ki bi lahko vodile v mirno družinsko življenje, prav nič ne tičejo. A večina ljudi se v svojem vsakdanjiku

srečuje s tem in si prizadeva, da bi čim uspešneje uskladila delo in družinsko življenje. In se sprašuje, kako naj bo uspešna v delu, ki ga ima rada, hkrati pa ne zanemarja žene oziroma moža in otrok. Tokrat se v tovrstnih dilemah znajde glavni junak MI 3, le da so njegove okoliščine pripeljane do skrajnosti.

Da bi avtorji lahko prikazali ta del Huntovega življenja, so ga morali najprej umakniti iz neposredne nevarnosti in aktivnega dela. Na začetku filma tako srečamo Hunta, ki se je kot agent že upokojil in zdaj uri mlade agente. S tem pa si odpira možnosti za normalno, vsaj približno umirjeno družinsko življenje. A če za zločince velja »enkrat baraba – večno baraba«, podobno velja tudi za tajne agente. Nikoli se dokončno ne poslovijo od svojega dela. **D**

Transamerika

Transamerika je zgodba o transseksualki, ki želi z operacijo spremeniti spol in zaživeti novo, polno življenje.

Načrte ji prekriža nepričakovani telefonski klic. Bree, igra jo je Felicity Huffman, je tik pred operacijo, s katero bi dokončala spremembo spola iz moškega v žensko, ko izve, da ji je bilo dodeljeno skrbništvo nad sinom, za katerega niti ni vedela, da obstaja. Odloči se, da mu bo pomagala, vendar ne zbere dovolj poguma, da bi mu povedala, kdo v resnici je, kar vodi v potovanje, polno zmešnjav, a tudi zanimivih (samo)spoznanj.

Bree je visoko izobražena transseksualka, ki živi v revni četrti Los Angelesa in gara v dveh službah, da bi privarčevala denar za operacijo, s katero bi dokončno spremenila spol. Načrte ji prekriža telefonski klic Tobyja (Kevin Zegers), ki je sprt z zakonom in tiči v zaporu. Fant išče svojega očeta.

Bree pride do neverjetnega spoznanja, da je Toby sad njenega heteroseksualnega razmerja iz časov,

ko je bila še moški. Želi zabrisati preteklost, toda njena terapevtka vztraja, da bo zeleno luč za operacijo dobila le, če se sreča s sinom. Bree poseže v svoje dragocene prihranke za operacijo in za najstnika plača varščino. Toby ne dobi pojasnila za svojo izpustitev, zato glede na Breejin konservativni videz predvideva, da gre za misijonarko, ki rešuje pocestnike in jih obrača k Jezusu. Bree tej razlagi ne ugovarja. Ko izve, da njen prevarant načrtuje pot v Los Angeles, nov vlom in iskanje očeta, jo zgrabi panika. Noče, da bi ji uničil načrte za varno, neopazno novo življenje. Ponudi mu izlet z avtomobilom s skrito željo, da bi ga vrnila očimu, od katerega je zbežal. Toby sprejme ponudbo, saj je vaje tega, da mu odrasli ponujajo usluge v zameno za seks. Med vsemi temi lažmi in manipulacijami se »oče« in sin najdeta na nepričakovanem potovanju po Ameriki. M. M.

Transamerica

Režija: Duncan Tucker

Scenarij: Duncan Tucker

Produkcija: William H. Macy, Linda Moran, Rene Bastian

Igrajo: Felicity Huffman, Kevin Zegers, Fionnula Flanagan, Elizabeth Pena, Graham Greene, Burt Young, Carrie Preston, Venida Evans

Premiera: 4. 5. 2006

Distribucija: Cinemania group

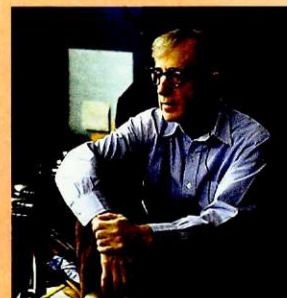
Na kratko

DOLORES HART, ki je leta 1962 pri 24 letih stopila v svet filma, igrala je tudi ob Elvisu Presleyju, nato pa postala nuna, je prvič po 43 letih samostanskega življenja znova obiskala Hollywood. Mati Dolores Hart in prednica samostana opatije Regina Laudis v ameriški zvezni državi Connecticut je obnovila prijateljstva iz svojih filmskih let. Zakaj? Da bi širila zavest o skrivnostni nevrolški motnji, za katero trpijo nešteti Američani in jo ima tudi sama. Mati Dolores je o svoji bolezni govorila v hotelu Beverly Wilshire. Dejala je, da je želela postati igralka, vendar se je to obdobje v njenem življenju končalo. Pri 67 letih je sijoča in zelo zdrava. Leta 1999 je zbolela, vse jo je bolelo, zdravniki pa niso odkrili vzroka. Šest mesecev je hodila od zdravnika do zdravnika, vendar nihče ni znal povedati, kaj je vzrok njenih bolečin. Končno ji je newyorški specialist zamenjal zdravila in ta so ji pomagala, da je zapustila invalidski voziček in zaživela bolj normalno življenje.

Produksijska hiša Toma Hanksa Playtone bo poskrbela, da bo muzikal **MAMMA MIA** mogoče videti tudi na velikem platnu. Muzikal, ki vključuje 22 pesmi švedske zasedbe ABBA, je od svoje premiere leta 1999 v Londonu potoval v 130 mest po svetu in zaslužil 1,6 milijarde dolarjev. Film naj bi sledil temeljni zgodbi muzikala, ki pripoveduje o nevesti, ki jo je na grškem otoku vzgojila uporna mati. Glavna junakinja ne ve, kateri izmed treh moških je njej oče. Film naj bi v kinematografih začeli prikazovati konec leta 2007.

70-letni režiser **WOODY ALLEN** se je na hitro odločil in se odpovedal načrtom, da bo svoj naslednji film posnel v Parizu. Kultni Woody je sicer že nekaj časa navdušen nad Evropo, še posebej nad Londonom, kjer je snemal svoja zadnja dva filma. Za novi film, ki še nosi naslov »neimenovani pomladni projekt Woodyja Allena«, je glavni vlogi namenil Michelle Williams in Davidu Krumholtzu. Vsebina še ni znana, Woody pa naj bi film iz Pariza v London preselil zaradi stroškov. Allen je v Londonu posnel film Zadnji udarec (ta čas igra v slovenskih kinih) in najnovejši film o novinarstvu Scoop, ki je že v sklepni fazi produkcije.

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107,8 MHz

RADIO VELENJE

Pamet v kolesa

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Smart fortwo coupé passion

Ker se vsak novi avtomobil v primerjavi s prejšnjim modelom poveča, je smart našel tržno nišo na nasprotnem koncu. Naredimo avtomobil (ček), ki bo spodobno prepeljal dva potnika in bil tako majhen, da se ga bo usmilil vsak parkirni prostor, so si mislili. In recept je odlično uspel. V bistvu so po njem vsaj na začetku najbolj planili japiji, kasneje pa si je našel tudi širši krog privržencev, saj se je izkazal kot čisto konkreten in izredno uporaben avtomobil za vedno prenatrpana mestna središča.

Plastik fantastik Ko se je malček leta 1998 pojavil na cestah, je vzbudil nemalo zanimanja.

Seveda, marsikdo ga sploh ni jemal resno, menili so, da gre le za 'polavto', vendar se je v določenem krogu sodelovanje Mercedes-Benz in Swatcha odlično obneslo. Pustimo kasnejše peripetije zaradi slabih poslovnih odločitev vodstva ob strani, smart nadaljuje svojo zgodbo, model fortwo, ki se je včasih imenoval city-coupé, pa je bil pred tremi leti že malce prenovljen. V nekaterih evropskih prestolnicah že razmišljajo o uvedbi posebnih dajatev na velika vozila, ki se v zadnjem času prodajajo kot tople žemljice. SUV na primer. Takšne gmote

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	SMART FORTWO COUPÉ
vrsta motorja	trivaljni, bencinski, 2 ventila na valj, turbinski polnilnik
prostornina v ccm	698
moč v kW (KM) pri vrt./min	45 (61) pri 5250
največji navor v Nm pri vrt./min	95 pri 2000-4000
menjalnik	robotizirani, šeststopenjski
pogon	na zadnji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	2500 x 1515 x 1549
medosna razdalja v mm	1812
prtljajnik v litrih	150/363
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	730 (260)
največja hitrost v km/h	135
pospešek 0-100 km/h v s	15,5
poraba (po normah EU) v l/100 km	6,1/4,1/4,8
poraba na testu v l/100 km	6,6
cena vozila v SIT	2.932.000

zasedejo ogromno parkirnega prostora, mestne ulice pa se dušijo v gneči, ki je niso več sposobne prebaviti. Prav zato so tako majhna vozila kot smart fortwo idealna za mestna okolja, še posebej če upoštevamo hecno dejstvo, da se v povprečju v enem avtomobilu vozi le malce več kot ena oseba.

Pametna zasnova Varnostna kletka 'tridion' je 220-kilogramska skulptura iz jekla različnih trdot, ki skrbi za varnost potnikov, kar je bil tudi glavni razlog za pomisleke. Težko je namreč v tako majhnem avtu zagotoviti varnost kot v večjih avtomobilih, vendar je smartu kar dobro uspelo, saj je tudi na preizkusnih trkih Euro NCAP fortwo dosegel tri zvezdice. Drugi deli, ki niso nujni za prejetje energije ob trkih, so kar iz plastike, seveda pa sta serijska še čelna airbaga in kopica elektronskih pomagala, kot so ABS, ESP in pomoč za speljevanje na klanec. Če čisto plastično

preberete tehnične podatke, kjer piše dvosedežnik, motor in pogon zadaj, hitro pomislite na športen avto, vendar je tem primeru zgodba povsem drugačna. Ne da ni poskočen, na križišču se namreč hitro odlepi in brez težav šviga med počasnimi vozniki, vendar le do tiste meje, ki jo še dopušča fizika, saj ima takšen smart več centimetrov v višino kot širino! V ovinkih je izrazito podkrmaren, sprednji gumi, ki sta precej ožji od zadnjih (135 proti 175), pa tudi ne moreta delati čudežev, zato se ESP kar hitro vklaplja.

Veliko v malem Po novem je bencinski agregat v vseh primerih 698-kubični trivaljnik s tremi različnimi močmi. Testni je iz le 59 kilogramov težkega aluminijastega motorja suprex s pomočjo turbinskega polnilnika z največ 0,8 bara nadtlaka iztisnil 45 kW (61 KM), kar je kar veliko za 730 kilogramov težko vozilce. Pora ba se ob poskočni mestni vožnji hitro vzbne na šest litrov v povprečju, vendar gre še vedno za dokaj ugodno številko. 'Pame-

tna' zadeva je tudi menjalnik. Getrag je razvil tristopenjsko enoto, ki z dvema prestavnima razmerjema ustvari šest prestav, vse premike pa opravlja električni motor. Čeprav ima posoda za gorivo le 33 litrov, od tega pet litrov rezerve, kar jasno prikaže v pollitrskih razmikih tudi digitalni merilnik, lahko smart opravi okoli 500 kilometrov poti med bencinskima črpalkama. Preseneča prostor v kabini. V širino ne moremo pričakovati čudežev, zato pa je toliko več prostora za noge in nad glavama potnikov, tako da je marsikdo navdušen, ko sede na športno oblikovana in trda sedeža. S pridevnikom trd lahko opišemo tudi volan, ki je brez serva in zna kakšne ženske ročice med tesnim parkiranjem kar utruditi. Prijeten dodatek k opremljenosti takšnega smarta je steklena streha, ki je ni mogoče odpreti, pa vseeno daje občutek zračnosti prostora pod sabo. Več praktičnih odlagalnih mest v kabini si ob omejenem prostoru težko želimo, zato je treba stvari kar pogosto odlagati v miniprtljažnik, do katerega lahko dostopate tudi iz kabine ali skozi zadnja vrata, kjer se posebej odpira še šipa. In ker je smart v vsem tako mini, bi bil lahko bolj mini še ključ za zagon motorja. Kljub temu se številne 'pametne' rešitve brez dvoma izjemno praktično izkažejo v takšnem formatu, le cena množice še vedno odvrča od kupovanja in daje znamki svojevrsten pečat. Mestne ulice bodo tako še vedno prenatrpane. **D**

Novice

BMW SERIJA 3 COUPÉ

Pri BMW so z objavo uradnih fotografij dvignili tančico skrivnosti in pokazali novi kupe serije 3. Za vizualno razlikovanje od štirivratne limuzine bo že v osnovi poskrbela nekoliko drugačna bočna silhueta s tekočimi linijami, nazaj pomaknjena potniška kabina in mehko zaobljena strešna linija, ki sega vse do zaključka na zadku. Notranjost potniške kabine je oblikovana podobno kot pri štirivratni in karavanski izvedbi serije 3. Moč bencinskih motorjev se giblje od 218 do 306 KM, ki jih mobilizira vrstni šestvaljnik z delovno prostornino 2996 kubičnih centimetrov v izvedbi 335i biturbo.

POZITIVNO ZA FIAT AUTO V zahodni Evropi je bilo v marcu registriranih več kot 123.000 vozil Fiata Auto, kar je za odstotno točko več kot v istem obdobju lani. Tržni delež je dosegel 7,2 odstotka, obseg registriranih vozil se je povečal za 20,2 odstotka. Sam trg (1,722 mio vozil) se je povečal za 4,3 odstotka

glede na marec 2005; Fiat Auto tako konstantno viša svoj tržni delež. V prvem trimesečju tega leta je tako tržni delež Fiata Auto 8-odstoten, kar pomeni 0,9-odstotno rast glede na isto obdobje lani. Pozitiven je tudi količinski obseg prodaje, ki je narasel za 17,8 odstotka.

PRIZNANJE »WORLD PERFORMANCE CAR« Kupe s sredinsko vgrajenim motorjem Porscheja AG iz Stuttgarta, ki je na trg zapeljal novembra lani, je bil imenovan za »najzmogljivejši avto na svetu« leta 2006. S tem priznanjem, ki ga je prejel na mednarodnem avtomobilskem salonu v New Yorku, je cayman S za seboj pustil kar 29 tekmecev. Cayman S je po mnenju mednarodne žirije, ki jo je sestavljalo 46 specializiranih novinarjev, prepričal s svojo »izvrstno kombinacijo voznih lastnosti, videza in zmogljivosti«.

PROJEKT RAVBAR RALLY 2004–2006 Kristina in Uroš Ravbar sta se 11. marca 2004 z avtomobilom odpravila na pot okoli sveta. V dobrih dveh letih sta prevozila 100.000 km in 51 držav na šestih celinah. Na poti so ju spremljale številne nesreče in dogodivščine. Plezala in smučala sta v Himalaji, Andih in Kavkazu. Po svetu sta predstavljala Slovenijo in slovenska podjetja ter združevala Slovence. V prihodnosti nameravata izdati knjigo in jo predstavljati po vsej Sloveniji.

Radio Krka
106.6 MHz

Dve desetletji Černobila

Aleš Kocjan

Šestindvajsetega aprila je minilo dvajset let od jedrske nesreče v ukrajinskem Černobilu, ki je prvič opozorila, da je jedrska energija lahko nevarna, četudi jo uporabljajo v miroljubne namene.

Reaktor obdaja betonski sarkofag, potreben obnove.

Nesreča v Černobilu se je zgodila ob 1.23 zjutraj, ko sta v četrtem reaktorju elektrarne odjeknili dve eksploziji in ga povsem razdejali. Ker so takratne Sovjetske oblasti sprva skrivale informacije, najprej nekaj časa nihče ni vedel, kako obsežna je bila nesreča. Sovjet-

ske oblasti so zatrjevale, da je šlo za manjšo nesrečo, pri kateri ni prišlo do uhajanja radioaktivnih snovi v ozračje, zahodni svet pa je bil do teh informacij skeptičen. Da je bila skepsa upravičena, se je pokazalo dva dni pozneje, v noči na 29. april, ko so v švedski jedrski elektrarni Forsmark zaznali precejšnje povečanje sevanja. Po vsej Evropi in v večjem delu sveta je zavladalo izredno stanje. Oblasti so svoje državljane pozivale, naj se čim manj gibajo na prostem, naj ne pijejo deževnice, mleka in ne jedo svežih vrtnin. Čeprav so bila takšna svarila, kot danes priznavajo strokovnjaki, nekoliko pretirana, smo jih takrat vsi zelo resno upoštevali.

Medtem ko so se ljudje po vsem svetu trudili čim bolj upoštevati nasvete strokovnjakov in oblasti, so se v Černobilu bojevali s posledicami, ki jih je povzročila eksplozija. Ruske oblasti so v naslednjih dneh evakuirale skoraj 100.000 ljudi, ki so živeli na območju 30 kilometrov okoli Černobila, več tisoč vojakov in gasilcev pa je gasilo požar, ki je nastal pri eksploziji. Gašenje z navadnimi postopki ni bilo uspešno, požar so pogasili šele vojaški helikopterji, ki so nanj zvozili več sto ton peska.

Katastrofalne posledice nesreče

Ocene o tem, koliko ljudi je bilo izpostavljenih radioaktivnemu seva-

nju, so različne. Po podatkih OZN je bilo močnejšemu sevanju izpostavljenih okoli pet milijonov ljudi, ki so živeli na 200.000 kvadratnih kilometrov velikem območju okoli Černobila, vendar pa naj sevanje pri teh ne bi bilo povzročilo večjih posledic. Huje naj bi bilo za 130.000 ljudi, ki so živeli v neposredni bližini Černobila (te so ruske oblasti začele evakuirati šele dan po nesreči), in okoli 600.000 vojakov, policistov, gasilcev in prostovoljcev, tako imenovanih likvidatorjev, ki so neposredno odpravljali posledice nesreče. Po ugotovitvah strokovnjakov OZN naj bi zaradi neposrednih in posrednih posledic nesreče skupno umrlo okoli 4.000 ljudi (številka vključuje tiste, ki so že umrli, in tiste, ki še bodo), med njimi naj bi bilo največ (2.200) »likvidatorjev« (večina od njih je svoje delo v neposredni bližini reaktorja opravljala praktično brez vsakršne zaščite). Še bistveno bolj črnogleda so napovedi vodilnih okoljevarstvenih organizacij. Njihovi podatki navajajo, naj bi bilo do zdaj zaradi posledic nesreče umrlo že 30.000 ljudi, vsaj trikrat toliko pa naj bi jih za po-

Černobil se bo čutil še dolgo.

Černobil takoj po eksploziji

Svojci žrtev še vedno žalujejo.

sledicami sevanja umrlo v naslednjih letih in desetletjih.

Nauk iz Černobila Koliko ljudi je oziroma bo dejansko umrlo zaradi nesreče (da tistih, ki imajo ali še bodo imeli resne zdravstvene težave, niti ne omenjamo), verjetno ne bomo nikoli izvedeli (v veliki meri tudi po zaslugi sovjetskih oblasti, ki so zdravnikom prepovedale, da bi v mrljskih listih kot vzrok smrti navajali sevanje), vsekakor pa je bila nesreča za vse človeštvo tudi brez tega dovolj poučna. O tem, kaj smo se naučili iz nje, obširno govori poročilo, ki ga je pripravil komite za varstvo pred sevanji pri angleški agenciji za jedrsko energijo. »Najpomembnejši nauk nesreče je spoznanje, da ima težka jedrska nesreča neizogiben vpliv prek

državnih mej in da lahko njene posledice neposredno ali posredno prizadenejo mnoge dežele daleč od kraja nesreče. Na nacionalni ravni je černobilska nesreča spodbudila oblasti in strokovnjake k radikalnemu preverjanju znanja iz varstva pred sevanjem in ukrepov v sili. To je spodbudilo mnoge države, da so pripravile načrte za krizne razmere in tudi nadgradnjo obstoječe strukture lokalnih načrtov za posamezne jedrske objekte. Poleg novih impulzov za raziskave jedrske varnosti je na znanstvenem in tehničnem področju ta nova miselnost obnovila prizadevanja za širjenje znanja o škodljivih učinkih sevanja in zdravljenje njihovih vplivov.« Poleg vsega slabega je torej nesreča vendarle prinesla tudi nekaj dobrega. ■

Krivda človeka in tehnike

Čeprav so sovjetske oblasti krivdo za nesrečo vztrajno valile na t. i. človeški faktor, je danes jasno, da je šlo v Černobilu za skupno krivdo človeka in tehnike. Nekaj ur pred eksplozijo so namreč želeli upravljavci jedrskega reaktorja ustaviti zaradi rednega vzdrževanja. Odločili so se, da bodo ob tej priložnosti opravili še preizkus, s katerim bi ugotovili, ali turbogenerator, ki pretvarja parno energijo v električno, po ustavljenem dotoku pare še proizvaja dovolj električne energije za pogon nekaterih varnostnih sistemov. Med preizkusom so namevali reaktor zadrževati na čim manjši moči, zato so izključili več varnostnih sistemov, ki bi jim lahko nagajali, to pa je bilo usodno. Željeno moč jim je tako uspelo doseči, vendar pa se je reaktor zaradi napake v zasnovi začel naglo pregrevati, kar je na koncu povzročilo eksplozijo. Krivda za napako je bila tako skupna. Vzdrževalci ob preizkusu ne bi smeli izklopiti varnostnih sistemov, saj bi ti lahko preprečili eksplozijo, reaktor pa bi moral biti zasnovan tako, da bi se ob izklopu varnostnih sistemov samodejno izključil.

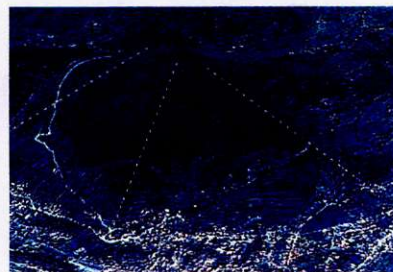
Teleskop

ZDRUŽITEV OCEANOV PRED 41 MILIJONI LET Do zdaj je znanost vedela, da je nekoč Tihi in Atlantski ocean ločilo kopno, niso pa vedeli natančno, kdaj sta se oceana združila. Znanstveniki so menili, da se je to zgodilo pred 17 do 49 milijoni let. No, pred kratkim so znanstveniki na atlantski obali odkrili prastare usedline, na podlagi katerih bi bilo mogoče zelo natančno določiti, kdaj je prišlo do združitve obeh oceanov. Slednje naj bi se bilo zgodilo pred 41 milijoni let.

SE BOSNI OBETA SVETOVNA SENZACIJA? Arheologi so na nekem hribu v Bosni začeli izkopavati antično konstrukcijo, za katero menijo, da bi lahko bila piramida. O 650 metrov visokem hribu v obliki trikotnika, znanem kot Visočica, ker se dviga nad mestom Visoko, že dalj časa kroži legenda, po kateri naj bi hrib skrival veliko piramido. Na podlagi tega so se bosenski arheologi odločili za podrobnejše raziskave in te so jih pripeljale do odkritja vhoda, ki bi bil lahko vstop v podzemno mrežo hodnikov. V preteklih dneh je skupina reševalcev in lokalnih rudarjev skupaj z arheologi in geologi vstopila v približno 3,8 kilometra dolg rov. V njem so našli na križišču, za kateri so ugotovili, da ju je naredila človeška roka.

Satelitske fotografije in termična obdelava območja so odkrile še dva manjša hriba v obliki trikotnika, ki ležita v dolini Visoko in kamor naj bi po mnenju arheologov vodili odkriti rovi. Raziskovalci so med drugim odkrili tlakovan vhodni plato in ogromne kamnite gmote, ki jih je obdelal človek in bi lahko predstavljale del zunanje konstrukcije piramide. Najbolj zanimivo pri vsem skupaj je, da so satelitski posnetki pokazali, da stranice vseh piramid ležijo pod enakim kotom, 60 stopinj, kot stranice piramid v Egiptu in da je skorajda nemogoče, da bi bile takšne tvorbe povsem naravne.

MARS EXPRESS RAZISKAL ŽE SKORAJ VES MARS Evropska vesoljska sonda Mars Express je s spektrometrom OMEGA v enem marsovskem letu (687 zemeljskih dni) preučila že 90 odstotkov Marsovega površja. Znanstveniki francoskega inštituta za astrofiziko so na podlagi podatkov o mineraloški sestavi površja, ki jih je posredovala sonda, postavili tezo o treh geoloških obdobjih tega planeta. Podatki kažejo, da so velike površine stoječe vode najbrž lahko obstajale le v najzgodnejšem obdobju, pred 4,5 do 4,2 milijarde leti. V tem obdobju, za katerega menijo, da je bilo toplo in vlažno, so nastale glinene plasti, ki so se ohranile vse do danes. Za drugo obdobje, ki je trajalo do pred 3,8 milijarde leti, so značilni pogosti in po vsem planetu razširjeni izbruhi vulkanov, ki so povzročili spremembo podnebja in kisel dež. Sledilo je zadnje in najdaljše obdobje, ki traja še danes. Voda skoraj ne igra več nobene vloge, le redka atmosfera še počasi oblikuje površje. V tem obdobju je Mars dobil rdečo barvo.

Spidvej je doma v Krškem.

Leteči Kranjci

Lovro Kastelic, foto: Gregor Pohleven

Tudi Kozoletovi Rezervni deli so bili postavljeni v Krško ... V majhno industrijsko mestece blizu južne slovenske meje s Hrvaško, ki je okuženo s spidvejem.

Spidvej je v teh krajih zares doma. Noben drug dogodek v Krškem ni tako pomemben, kot je pomembna velika nagrada (GP) Slovenije v spidveju. Tedaj motoristi prihrumijo v Krško, kot je nekoč v odmaknjene kraje pridrvel cirkus, z vsem svojim truščem, logistiko, glavnimi akterji in pozitivno energijo. Motociklistični blišč, ki ga vsi krajani zelo dobro razumejo, odene Krško v slovesna

oblačila. Ko naposled prispejo vozila z natovorjenimi motorji, rezervnimi deli in osebjem in ko končno zaparkirajo t. i. parce ferme pred stadionom Matije Gubca, postane tudi Wallersteina teorija, po kateri ločujemo centralna območja od perifernih, napačna. Obmejno Krško postane namreč v tistem hipu SREDIŠČE spidveja. Okolica postane kar nenadoma obljudena. Še več – vse zmogljivosti tistih nekaj

hotelov se nemudoma zapolnijo. Ljubitelji spidveja začnejo od vsepovsod oblegati mesto. Domači »mehankarji« ponosno postopajo naokoli in dajo tujcem vedeti, da je tu njihova delavnica, v kateri zmorejo marsikaj; mladenke pa se v ilegali praznično odenejo in z radovednimi očmi (po)iščejo svojo vstopnico v širni svet. VIP, največji proizvajalec papirja in celuloze v Sloveniji, ki je sicer tik pred zaprtjem, iz svojega viso-

kega dimnika še bolj veselo zaka-di po tamkajšnji kotlini; jedrski reaktor pa na drugi strani od reakcije dobesedno zažari.

Krško je bilo tudi tokrat odlično pripravljeno – na svojo peto zaporedno prireditev za grand prix. Če so se torej Kozoletovi »rezervni deli« na filmskem platnu tragično porazgubili po svetu, so se na tokratno sončno soboto v Krškem na vso srečo 10.000-glave množice privrženec najboljšega spidveja na pravem mestu in ob pravem času spojili.

Leteči Novozelandski Spidvej se za svetovno prvenstvo vozi že od davnega leta 1936, ko je na slovi-tem Wembleyju prvi naslov osvojil avstralski voznik Lionel Van Praag. V letih med 1968 in 1979 je kraljeval Novozelandski, ki ga s šestimi osvojenimi naslovi do lanskega leta ni še nihče dohitel. Šele lani je to uspelo odličnemu Tonyju Rickardssonu, športniku leta na Švedskem, ki kani letos svojo bogato kariero skleniti še z rekordnim sedmim. S tem bi presegel vse dosedanje meje v spidveju in končno zrinil s prestola legendarnega Maugerja, ki so ga imeli leta 1979 na stadionu v Ljubljani (Zg. Šiški) slovenski ljubitelji spidveja čast videti pri delu. Leta 1995 pa je bil prvič organiziran zdajšnji format serije dirk za grand prix, ki zdaj šteje že 10 odlično obiskanih dirk. Prek 25.000 gledalcev beležijo na čudovitem stadionu Millennium v Cardiffu v Veliki Britaniji, v poljskem Wroclawu in na stadionu Parken v danskem Kopenhagnu, kjer tako kot v Cardiffu pripravijo umetno stezo le za GP. V teh treh državah je zgoščena tudi največja kvaliteta, iz katere izhajajo

Po zmagoslavju rokometaslač Krma v polfinalu je v jedru ekipe zavrelo. Na kriznem sestanku so prereševali zadnje dogodke, po katerih je bila odstranjena dolgoletna kapetanka Dolerjeva, obtožbe pa so letele na trenerja **TONETA TISLJA**.

ZORAN LUBEJ, slovenski rokometni reprezentant in finalist letošnje lige prvakov, se je, če bo novi trener moške vrste postal Tone Tiselj, že vnaprej odpovedal reprezentančnemu dresu. »Selektor mora biti nekdo, ki ga igralci spoštujejo kot človeka!«

Vodilni možje kolesarskega moštva Lampre-Fondital so objavili sestavo ekipe, ki bo nastopila na 89. Dirki po Italiji. Med devetimi kolesarji bo imel vlogo kapetana Damiano Cunego, poleg njega pa bosta v ekipi tudi Gorazd Štangelj in **TADEJ VALJAVEC**.

Razburljivo finale košarkarske lige Goodyear med beograjskima Partizanom in **FMP** je za točko pripadel slednjemu. Moštvo iz Železnika, ki je nazorno pokazalo, da denar ni vse, je tako edino, ki je še drugič osvojilo naslov najboljšega na Jadranu.

jo najmočnejša državna prvenstva in najboljši spidvejisti. Stadion Matije Gubca v Krškem je sicer nekoliko manjši, a se ponaša z eno najboljših stez na svetu. Podlaga skoraj 400-metrskega ovala je iz lomljenega kamna, vozna površina pa iz mešanice ugaskov premo-ga in ilovice. Polne tribune so med 16 izbranimi tokrat stiskale pesti tudi za dva naša, ki sta za nastop prejela »wild card«. Leteči Lavričan Matej Ferjan, petkratni državni prvak, je nasploh prvi Slovenec, ki se mu je uspelo prebiti na dirko za GP, barjanski blisk Matej Žagar iz Črne vasi, štirikratni državni prvak, lani v Krškem že tretji, pa bo bržkone nova zvezda evropskega spidveja. Oba nadvse uspešno nadaljujeta bogato tradicijo slovenskega spidveja.

Leteči Danec Spidvej je eden izmed slovenskih nacionalnih športov, ki je glede na razmere na las podoben hokeju na ledu – z le tremi centri (Ljubljana, Krško, Lendava), peščico registriranih tekmovalcev, ki najpogosteje nadaljujejo družinsko tradicijo, odličnimi dosežki, ki jim očitno niti nenehne finančne težave niso kos, in z zares bogato zgodovino. Tako prav letos poteka stota obletnica rojstva slovenskega motociklističnega pionirja Ludvika Stariča, ki se je t. i. dirt-track osnov naučil že leta 1932, sprva na nogometnem igrišču v Kranju, potem pa še na dirkališču v Mostah v Ljubljani. Že kmalu zatem je postal prvak v mnogih katego-

rijah in ponesel športno slavo svoje domovine v številne evropske prestolnice. Ko pa je leta 1933 v Zagrebu z izposojenim motorjem ugnal čisto vse tedanje mojstre na čelu z Letečim Dancem Nilsom Sorensenom, se ga je za vse večne čase oprijel vzdevek Leteči Kranjec. Temu vzdevku so se kasneje poskušali približati še Gregor Pintar, Štefan Kekec, Vlado Kocuvan, Franc Babič, Krešo Omerzel in Gerhard Lekše, krška legenda, ki je po izpadu Mateja Žagarja v polfinalu (na koncu je bil šesti), začel stiskati pesti za Avstralcu Jasona Crumpa, predlanskega svetovnega prvaka, ki mu ob vseh uspehih še nikoli ni uspelo stati na stopničkih za zmagovalce na slovenskem GP.

Gerhard Lekše

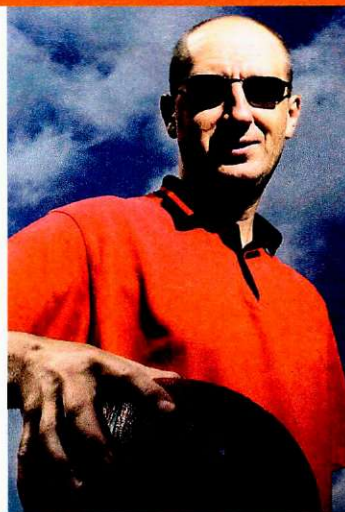
Po 20 voznjah rednega dela, v katerem vsak nastopi petkrat, in polfinalnemu obračunu so se v finale naposled uvrstili najbolj razpoloženi: Šved Rickardsson, Poljak Gollob, Danec Pedersen in Crump. Gerhardu so oči zasijale, brki zaplapolali. Štart. 500-kubični motorji dandanes le še dveh proizvajalcev Jawe in GM, brez zavor, prednjega vzmetenja in prestav, zahrumijo in se iztrgajo. »Nikar po isti špuri!« zatuli Geri, ki v naslednjem krogu pojasni, da v Krškem naraščaj sicer je, da pa ni denarja; v predzadnjem pove, da bo klubu začel pomagati takoj, ko bodo zdajšnji ljudje odšli; v zadnjem pa je moral priznati premoč novemu zmagovalcu VN Slovenije Nikkiju Pedersenu, ki je le za las ugnal njegovega Crumpa. ■

Skakalna reprezentanca je vendarle dobila novega trenerja, in to 44-letnega **VASJO BAJCA**. Za njegovega pomočnika prihaja Gorazd Pogorelničnik, do sprememb pa naj bi prišlo tudi v B-representanci, ki bi jo po novem vodil Finec Ari Pekka Nikkola.

NEMČIJA bo med svetovnim nogometnim prvenstvom spet uvedla nadzor nad mejami. Iz Berlina so sporočili, da bodo na svojih mejah kljub schengenskem sporazumu iz varnostnih razlogov med SP preverjali, kdo prihaja v državo.

Jadranska liga

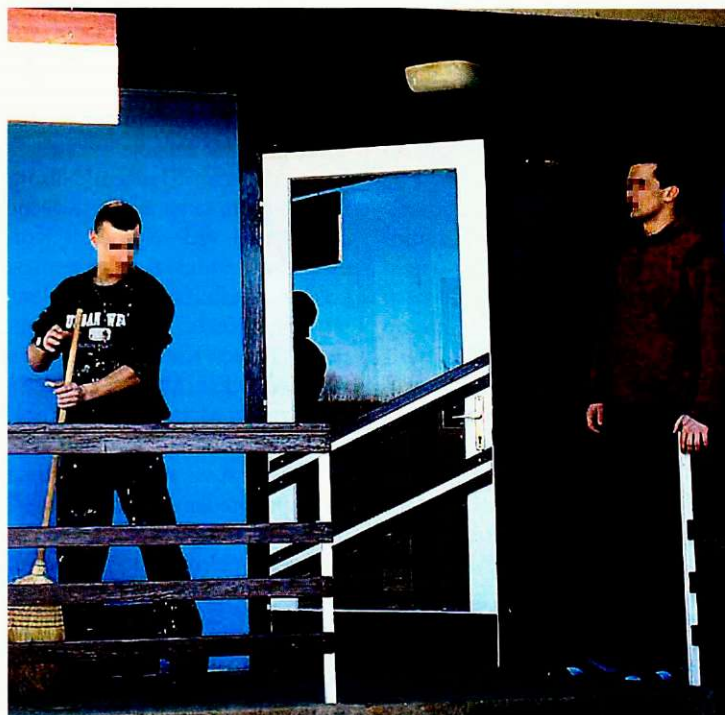
Esad Babačić

Dobri Bosanci so se še enkrat izkazali za nepopravljive optimiste, ki jih ne more zмести še takšna tragedija.

Sveta trojica piramid pri Visokem je popolnoma obnorela vse tiste, ki so prepričani, da bo Bosna kmalu spet tista stara. Najzanimivejše pri vsem je, da jim je popolnoma vseeno, ali so piramide prave ali ne: samo da se dogaja. Podobno ozračje smo občutili na sklepnem turnirju jadranske lige, ki jo imajo v Sarajevu za »jaransko« ligo, torej takšno za prijatelje. In res se je na trenutke zdelo, da gre za bolj prijateljske tekme, v katerih ni pravega naboja. Najboljša je bila izjava domačega novinarja in pesnika Ahmeda Burića, ki je dejal, da je to liga, v kateri Srbi igrajo, Slovenci pa kasirajo. Če kdo misli, da je bila izrečena v defetističnem tonu, se moti. Sarajevčani so bili nadvse hvaležni, ker jim je vodstvo lige namenilo to čast, da gostijo finalni turnir. Slovesno ozračje v legendarni Skenderiji pa je trajalo le toliko časa, dokler je bila v tekmovalstvu domača ekipa. Ko je Bosna izpadla, so se strasti hitro umirile in znova so se lahko razvnele polemike o smislu obstoja takšnega tekmovalstva. Še vedno je veliko takšnih, ki niso prepričani, ali naj njihovi klubi sploh še sodelujejo. Posebej skeptični so Hrvatje, ki jim gre vse skupaj precej na živce. Po izpadu Cibone se je lahko začel srbski bal, ki ga je na koncu dobil FMP iz Železnika in tako postal prvo moštvo z dvema zaporednima naslovoma. Znova smo lahko uživali v razkošju talentov, ki jih »proizvajajo« različne šole košarke v Srbiji. Ob poslušanju strokovnega komentatorja Jasmina Hukića, ki je med prenosom tekme med srbskima tekmečema našteval značilnosti različnih šol, smo se začeli spraševati, kaj je s slovenskimi šolami košarke, in ugotovili, da je naša ta čas najbolj znana šola tista, iz katere izhajajo Zmajčice. Plesna skupina iz Tivolija je bila daleč pred vsemi drugimi skupinami, kar so opazili tudi domači gledalci, ki so bučno pozdravljali točke naših plesalk. Tudi sicer je bila publika v Sarajevu nekaj posebnega in že zaradi tega se je splačalo preživeti nekaj dni košarke v glavnem mestu federacije. Seveda ni manjkalo tistih, ki so se strinjali, da bi moral biti vsak finale v Sarajevu. Težko si predstavljamo, kaj bi bilo v Zadru ali katerem drugem hrvaškem mestu, ko bi ostali v igri samo srbski klubi. Zato ni čudno, da so se pri vodstvu lige odločili za spremembo sistema, ki je bil preveč tvegan.

Otroci se pri čistilnih akcijah lahko okužijo, krivi pa bodo odrasli.

Nekateri iščejo zlo v komunah, namesto da bi ga zunaj njih, v »urejenem« okolju.

Komune niso najhujše zlo

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Slovinci še vedno nasprotujemo komunam za odvajanje odvisnosti od mamil. Najpogostejši izgovor je skrb za varnost naših otrok. Otroci pa so veliko bolj ogroženi zaradi drugih pojavov v družbi kot zaradi komun.

Ankete so pokazale, da Slovenci nasprotujemo temu, da bi se v naši domovini, še posebej v našem kraju ustanovile komune za odvisnike od mamil, ki se želijo rešiti iz peklenskega kroga. Pri tem niti ni pomembno, ali te komune ustanavljajo posvetna društva ali Cerkev, velik del ljudi jih preprosto zavrača. Pred leti je že pri predstavitvah projektov prišlo do pravicrajnih uporov. Resda se mišljenje počasi obrača in je več tistih, ki ne bi imeli nič proti temu, da tudi v njihovem kraju domuje takšna skupnost. Še vedno pa ostajajo nespravljivi, ki menijo, da bo njihov kraj doletela Gomora in Gomora, če bi privolili v komunio. Bolje bi bilo, če bi že prej na svoj kraj gledali kot na Sodo-

mo in Gomoro, da ne bi bili kasneje neprijetno presenečeni.

Pri tem se spominjam primera, ki se je pred leti zgodil v bližini istrskega Novigrada. Duhovniki so želeli na svoji zemlji postaviti komuno za nekdanje odvisnike. Velik del krajanov je grmel, da oni in njihovi otroci odslej ne bodo več varni pred mamili, vlomih, boleznimi ... No, komuna je bila kasneje res ustanovljena in do danes ni bilo s strani njenih članov niti ene kraje ali drugega ekscesa. Sin enega najglasnejših nasprotnikov pa je moral medtem sam poiskati pomoč zaradi zasvojenosti, ki je prišla na dan, ko so ga zasačili pri več vlomih.

Pa ni zapadel mamilom zaradi komune, ampak že precej prej.

Okužijo se lahko tudi drugje

Jasno, starši se bojimo za svoje otroke. Med najhujše strahove vsekakor spada možnost, da bi se otrok morda zbedel z injekcijsko iglo, ki jih nekateri narkomani po uporabi mečejo naokoli. Nekateri, ne vsi. Vsekakor pa to niso tisti, ki so vključeni v komune ali kakšne druge programe odvajanja oziroma zdravljenja odvisnosti.

Zanimivo pa je, da se tak revolt nikoli ne dvigne proti »prostovoljskim« čistilnim akcijam, ko šole naložijo učencem, da enkrat na leto pomagajo pospravljati smeti v okolici. Lepo in prav je navajati otroke, da skrbijo za čistočo, a

vednar otroci minimalno nasmetijo svojo okolico. Otroci so tako prisiljeni čistiti tisto, kar odvržejo odrasli. Očitno pri tem nihče – ne starši ne organizatorji takih čistilnih akcij – ne pomisli na varnost otrok. Nihče se ne razburja, da bi se lahko njegov otrok okužil pri tem pospravljanju, saj je naša okolica polna raznovrstnih nevarnih odpadkov: razbitih steklenic in urina, ki ostajajo za nočnimi veseljaki, konzerv z gnijočimi ostanki hrane in pijače, ki jih je odvrzel bog ve kdo, iztrebkov naših hišnih ljubljencev, katerih lastnikom je pod čast pospraviti za svojimi štirinožnimi prijatelji. In res, tudi kakšna odvržena injekcijska igla se najde.

Najboljši način, da zavarujemo svoje otroke pred okužbami, je, da smo jim starši zgled, ki ga je vredno posnemati, in to na vseh področjih. Potem ne bodo več potrebne ne čistilne akcije in ne komune za odvajanje odvisnosti. **D**

Hudodelstvo nad civilisti

Mitja Ribičič ni več ovaden zaradi genocida, ampak zaradi hudodelstva nad civilnim prebivalstvom.

V primeru Mitje Ribičiča je končno prišlo do napredka. Naj spomnimo, da so lani zdaj 87-letnega nekdanjega visokega komunističnega funkcionarja ovadili kot krivca za genocid ob koncu druge svetovne vojne. Ribičič je bil v tistem času visok oficir Ozne za Slovenijo, komunistične politične policije torej. Tožilstvo mu očita, da je sodeloval v zunajsodnih pobojih političnih nasprotnikov komunizma pod pavšalno oznako okupatorjevih sodelavcev. Nekateri so sicer res sodelovali z okupatorji, nekateri pa ne, skoraj nihče od pobitih ni bil deležen sodne obravnave, pobiti pa so bili na različnih skritih lokacijah po Sloveniji. Ves čas obstoja komunističnega režima se je o teh pobojih le šepetalo in tudi po spremembi oblasti se ni kaj bistveno spremenilo. O morilcih

se v glavnem govori le v skupini, torej oznovci, partizani, komunisti in podobno, ni pa konkretnih imen, kdo je vodil ta dejanja ali sodeloval pri njih. Mitja Ribičič je torej eden redkih, ki so bili do sedaj ovadeni, a kar leto dni je trajalo, da so se zadeve premaknile. Del strokovne javnosti tudi opozarja, da je kategorija genocid v kazenski zakonik prišla šele leta 1948, ko so se poboji že zgodili. Morda je tudi zato preiskovalni odsek ljubljanskega okrožnega sodišča že dvakrat zavrnil zahtevo vrhovnega tožilca o uvedbi preiskave. Pred dnevi pa je tožilstvo vložilo zahtevo po preiskavi hudodelstva nad civilnim prebivalstvom, ki prav tako ne zastara, bilo pa je omenjeno kot kaznivo dejanje v času, ko so potekali poboji. Očitno pa je, da se bo primer Ribičič še dolgo vlekel. B. S.

OKRADLI FITNES Zdravi in lepi bodo neznanci, ki so se lotili studia za fitness v Ljubljani. Sredi noči so vlomili v poslopje, vendar niso imeli v načrtu razmigavanja. Potem ko so se razgledali, so naprej sunili nekaj gotovine, nato pa so se založili z rokavicami za fitness in z napravo za merjenje srčnega utripa. Končno so se založili še s precejšnjo količino posebne zdrave hrane za športnike. Lopovi bodo tako lahko v miru vadili in se zdravo prehranjevali doma, lastniki pa bodo morali po nakupih, če zmikavtov ne bodo kmalu odkrili. Škode je bilo za milijon in tristo tisočakov.

OVIRA NA PROGI Večer si je poskušal polepšati neznani šaljivec, ki je bog vedi kje našel ogrodje mopeda. Kovinsko ogrodje je položil na kamniško progo, se skril v bližini in čakal na vlak. Da bi bila stvar še resnejša, si je za kraj »zasede« izbral nadvoz nad severno obvoznico pri Slovenčevi. Strojevodja je oviro na železniških tirih sicer opazil, vendar prepozno. Kljub zaviranju je lokomotiva ogrodje povozila, a na srečo ni prišlo do iztirjenja. Vseeno pa je bila lokomotiva poškodovana in stroški popravila ne bodo majhni.

Ta pa je junak

Mladenič se je z nožem junačil pred dvema ženskama. Ko ga je ena hotela fotografirati, ji je ukradel mobilni telefon.

Sredi Ljubljane sta malce pred polnočjo dve dekleti, stari 27 in 29 let, čakali taksi, ko se jima je približala gruča najstnikov. Pet mladcev se je čutilo zadosti močnih, da so si upali začeti nadlegovati dekleti. Največji vtis je hotel narediti sedemnajstletnik, ki je iz žepa potegnil nož in ga začel vrteti. Očitno pa ni bil dovolj prepričljiv, zato je začel z nožem zamahovati proti ženskama, a na srečo ni nobene porezal. Nadlegovanima je bilo počasi dovolj nasilja in ena od njiju je poskušala po mobilniku poklicati policijo. Mladenič z nožem se je ženski čisto približal in resno zagrozil z najhujšim. V tem je druga ženska potegnila svoj mobilni telefon s fotoaparatom. Junaka z nožem je poskušala fotografirati, a je nasilnik skočil proti njej, zgrabil mobilnik in jo pobrisal proti centru.

Ženski nasilnika sicer ni uspelo fotografirati, dobro pa si ga je zapomnila in ga opisala policijski patrulji, ki se je odzvala na poziv. Policisti niso imeli težkega dela in so fanta kmalu ujeli. Falot se je medtem že znebil ukradenega mobilnika. Sto petdeset tisočakov vredni telefon je med begom zabrisal v Ljubljano. Popisali so ga in kot mladoletnika izročili staršem. Čaka ga kazenska ovadba, prav tako bo moral plačati uničeni telefon. B. S.

ŠTAJERSKI VAL

prijateljstvo

bližina

domišljija

RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!

ELEKTROPROM

**EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.**

Loke pri Zagorju 22
1412 KISOVEC
tel.: 03 56 57 150
fax: 03 56 71 488

www.elektroprom.si

- elektroinstalacije
- centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- kabelsko komunikacijski sistemi
- trgovina EVJ CENTER
- lokalna televizija ETV
- tiskana vezja
- grafitne ščetke
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar SEDMICA

0 avdiciji in košarki

Velenski raper 6 Pack Čukur se je odločil pripraviti natečaj, s katerim bodo mladi raperji in raperke dobili priložnost, da z njim posnamejo duet, ki bo nato objavljen na njegovem prihajajočem albumu. Izbor bo potekal v sklopu 6 Packove radijske oddaje Mal drugač, v kateri se bodo septembra predstavili najzanimivejši raperji.

Izbrani kandidati bodo morali s svojimi sposobnostmi in živim nastopom v oddaji prepričati komisijo, ki jo poleg 6 Packa sestavlja njegova spremljevalna skupina Pimp Panthers in producent Saša Lušič. Končni zmagovalec bo nato dobil priložnost sodelovanja pri skladbi, ki bo objavljena na 6 Packovem tretjem studijskem albumu. 6 Pack je tudi velik ljubitelj košarke, zato se je nedavno udeležil prijateljske košarkarske tekme med ministrstvom za šolstvo Slovenije in Hrvaške, ki je bila v Tivoliju pred finalom Šolske košarkarske lige. Tekma se je kljub vodstvu domače ekipe zvezdnikov končala brez zmagovalca.

6 Pack daje priložnost nadobudnim raperjem in raperkam.

Bliža se Evrovizija

Na 2. programu TV Slovenija bo mogoče predčasno videti in poslušati tekmece Anžeja Dežana. V 30-minutni oddaji (vodil jo bo priljubljeni voditelj Peter Poles) bodo predstavljene vse pesmi, ki bodo sodelovale v Atenah na izboru za Pesem Evrovizije. Peter bo gostil tri naše nekdanje evrovizijske predstavnike, Coleta Morettija, Nušo Derenda in Marlenno iz Sester, ki bodo ocenjevali letošnji izbor in poskušali odkriti recept za uspeh na Evroviziji. Ugleden izbor je tako rekoč tik pred vrati – prenos predizbora za Pesem Evrovizije bo na sporedu 18. maja ob 21. uri na 2. programu TV Slovenija, finale pa dva dni pozneje prav tako ob 21. uri na 1. programu TV Slovenija.

Barronov zlati voziček

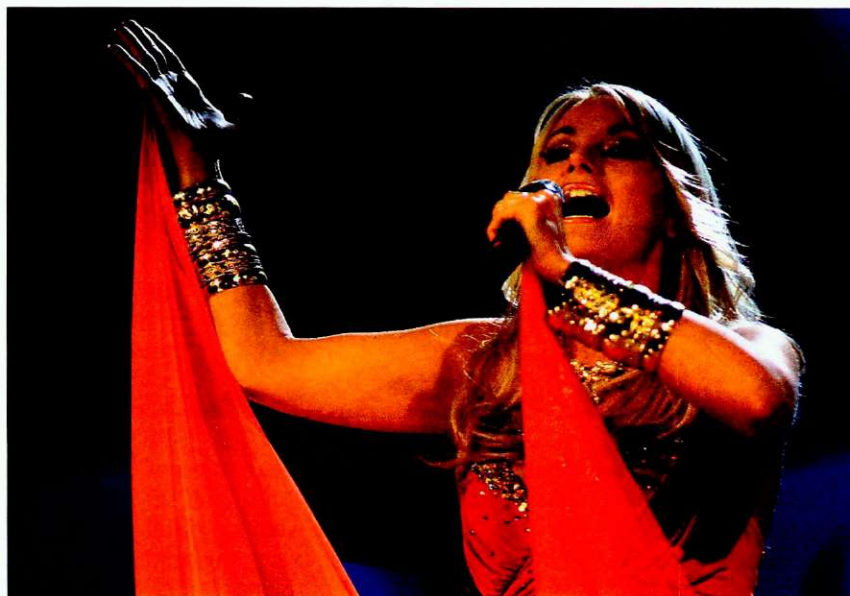
Eden najmlajših bogatašev na svetu, potomec Donalda in Melanije Trump je bil v drugi polovici aprila star mesec dni. Ob tej priložnosti so ga starši ekskluzivno predstavili reviji People. Družina uživa v razkošnem stanovanju na Peti aveniji na Manhattanu. Donald in Melanija ne moreta prehvaliti novorojenčka, kako priden je. »Če bi Barron kmalu dobil bratca ali sestrico, bi bilo prekrasno,« je izjavil nepremičninski mogotec. Melanija, ki je 26. aprila praznovala 36. rojstni dan, se mu je pridružila: »Barron je sanjski fantek. Sploh ne joka veliko, večinoma je zelo miren.« Slovenka Melanija, ki je večno zvestoba Donaldu obljubila januarja leta 2005 na

Donald z ženo Melanijo

medijsko odmevni poroki v Palm Beachu, je navdušena tudi nad dojenjem. »Kar naprej si ponavljam: To je moj otrok, čisto zares sem mama. Uživam tudi v dojenju, saj je to neponovljiv občutek.« Barron vsekakor ne trpi pomanjkanja, saj so

ga že ob rojstvu prijatelji zakoncev Trump zasuli z izjemno bogatimi darili. Med njimi je voziček iz čistega zlata, v katerem Barron sanja sladke sanje. Podarila mu ga je TV-voditeljica Ellen DeGeneres.

Mandoline še vedno odmevajo ...

Aktivna Saška

Saša Lendero nas je lansko poletje po radiu osvajala z uspešnico Luna, na letošnji Emi pa znova navdušila. S pesmijo Mandoline je prepričala poslušalce in gledalce, da so ji podelili daleč največ glasov. Uspeh Mandolin je slišati tudi na večini radijskih postaj po Sloveniji, saj pesem redno predvajajo že vse od Eme. Ob vsem tem Saša ne počiva, skladbo je prijavila tudi na hrvaški glasbeni festival HRF, bila sprejeta v ožji krog, vendar letos žal ni prišla med finaliste. Kot sosedje še niso pripravljeni na slovensko glasbo, tako Saša ta čas še nima ambicij za prodor na tuji trg, saj so ji v Sloveniji odprte vse poti in priložnosti za nove glasbene uspehe. Kje boste Sašo lahko videli v živo, si pogledajte na njeni uradni spletni strani www.sasalendero.com.

vsak četrtek FILMSKI VEČER

COLIN FARRELL

ROBIN WRIGHT PENN

SISSY SPACEK

**DOM
NA KONCU
SVETA**

A HOME
AT THE
END
OF THE
WORLD

V ČETRTEK, 4. 5.,
PRI PRODAJALCIH
ČASOPISOV
OB NAKUPU VEČERA

**DVD-FILM DOM NA KONCU SVETA
ZA SAMO 999 SIT**

**DRUŽINA JE LAHKO
KAR SI ŽELIŠ!**

Film posnet po romanu Michaela Cunninghama

DARILO ZA NAROČNIKE VEČERA OB NAKUPU ZBIRKE: FILM PO IZBIRI (CONTROL ALI VSE ZA LJUBEZEN)

Naročniki Večera lahko zbirko ali posamezne filme naročite ob delovnih dneh po telefonu **02 23 53 326**, **02 23 53 322** ali **02 23 53 500**, e-pošti knjiga@vecer.com, ali po pošti na naslov **ČZP Večer, 2504 Maribor**. DVD-je vam bo prinesel raznašalec. Plačilo zbirke in dobava bo v treh delih (april, maj, junij). Zaloge so omejene. Vsi filmi imajo slovenske podnapise.

VEČER
 www.vecer.com/trgovina

Vztrajna Lidija!

Magična gledalka

Nacionalka je neke med vrsticami objavila podatek, da so bile po mednarodnih standardih in v mednarodni konkurenci zelo dobro ocenjene tri njene oddaje.

Med razvedrilnimi oddajami Spet doma (Mario) in Tistega lepega popoldneva, med informativnimi pa oddaja Tarča z Lidijo Hren. In prav o slednji (25. aprila ob 20. uri), ko so govorili o študentskih zahtevah, sem se odločila pisati.

Ampak najprej besedo, dve o voditeljici Lidiji Hren. Oče sicer vedno pravi, da je Lidija »fejst baba«, jaz je seveda ne morem ocenjevati na tak način. Ampak z besedo »fejst« vstopa v ospredje (zadnje čase čedalje bolj) voditeljico nepopustljivo in dosledno vztrajanje pri tem, da ji gostje »odgovorijo na vprašanje«! V tem je bila njena veličina tudi v tokratni oddaji. Kar nekajkrat je brezobzirno ustavila goste, ki so na povsem jasno postavljeno vprašanje napletali odgovor o tretji stvari (študenti so bili v tem pravi mojstri). To, kar poskuša Hrenova uveljaviti v svoji Tarči, bi morala postati maksima televizijskega in tudi drugega žurnalizma pri nas. Zame kot gledalko ni večjega ponižanja za voditelja TV-oddaje, kot je to, da voditelj vpraša nekaj, gost pa mu odgovori čisto nekaj tretjega oziroma spelje misel drugam, kar pomeni, da mu ne odgovori. In zame bo cena novinarjem in novinarstvu na Slovenskem zrasla takrat, ko bodo slednji imeli toliko »ajc«, da bodo svoje vprašanje postavljali tako dolgo in tolikokrat, da bo gost nanj prisiljen odgovoriti.

Pri nas pa se je razpasla navada, da predvsem politiki in javni funkcionarji prihajajo v medije izvrstno komunikacijsko natrenirani povedat to, kar so si zadali, ne pa tistega, o čemer so bili vprašani. In tako novinarji niso nobeni izpraševalci (v imenu javnosti) več, ampak samo transmissijska delovna sila.

No, če bo Hrenova v maniri doslednega vztrajanja pri tem, da dobi odgovor na vprašanje, ostala, potem bo lep svetilnik v nacionalnem mediju. Zdaj pa k Tarči. Bog se usmili teh naših študentov. Prvič, ne vedo, kaj bi radi. Drugič, tega ne znajo utemeljiti in z besedami večje manipulirajo. Tretjič, navzeli so se manir

najslabših slovenskih politikov in klatijo po obstoječi oblasti, da se nisem mogla znebiti občutka, da je v ozadju dober režiser. Četrtrič pa prek svojih organizacij požrejo toliko denarja, da je moral določenemu delu »študentov« trebušček (na račun pravih študentov) kar lepo zrasti. Poglejmo dej-

stva; zasebni študentski servisi imajo višji dobiček kot krajnska Sava! Četrtrina študentov zasluži prek servisov več kot 200 tisočakov na mesec. Podjetja predvsem novembra in decembra izkoriščajo študentske napotnice za davčno utajo! Redno zaposleni funkcionarji v študentskih organizacijah niso hoteli razkriti svojih plač! Naj še naštevam? Vmes je Lidija Hren še dejala, da so imeli pri pripravi oddaje s strani študentov vrsto težav, od postavljanja pogojev do vnaprejšnjih ocen o pristranosti oddaje, kar jo je spominjalo na dobro povezane in močne interesne skupine z dobrimi plačami.

S tem, mislim, je o študentskih predstavnikih v oddaji povedano vse. Minister Zupan se je boril, kolikor se je mogel, včasih se je tudi pošteno zapletel, ampak oddaja je bila narejena že s prispevki, ki so v Tarči vedno izvrstni. Narejena pa je bila seveda tudi z doslednim vztrajanjem voditeljice, da dobi odgovore na postavljena vprašanja. Ekonomist Polanec je bil v oddaji le še pika na »i«. Tako! Kar je treba pohvaliti, je treba pohvaliti! ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Četrtek je najboljši dan za to, da bi počeli kar najmanj učinkovitega. Prihranili boste energijo in odložili odločitve. Akcija, navdušenje in šport pridejo na vrsto nekoliko kasneje, bolj proti koncu tedna. Ohranite veliko veselja.

Bik
21.4.-21.5.

Samo en način je, kako odkriti resnico, in sicer soočenje s človekom, ki vam povzroča preglavice. Morda boste prijetno presenečeni in vam ne bo treba več skrbeti. V soboto bo glavna tema razkošje in prepuščanje užitek.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Osredinjeni ste na prihodnost, zato se na najpomembnejši dan ne boste mogli osrediniti na delo, ki ga boste opravljali. Nikakor se ne pustite, vendar vas bo ta dan odneslo. Potem se bodo stvari umirile.

Rak
22.6.-21.7.

Prvomajске praznike boste preživeli zadovoljni sami s sabo in z ljudmi okoli sebe. Privoščili si boste dolg sprehod in obisk zanimivega kraja. Nikakor se vam ne bo zdelo preveč nič, kar vas bodo prosili.

Lev
22.7.-21.8.

Majhen problem se vam bo v začetku zdel velik kot gora. Potem pa boste ugotovili, da ste pravzaprav zelo utrujeni in da predvsem potrebujete dober počitek, preden se lotite problema. Prepustite se občudovalcem in uživajte počitnice!

Devica
22.8.-21.9.

Na svetu je ogromno zanimivih in različnih ljudi, ki pravo veselje. Dobro je ohraniti zdravo kritičnost, sicer pa je srečevanje z različnimi ljudmi lahko izjemno zabavno. Spoznali boste nekoga, ki vam bo zares všeč.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Petek bo namenjen izključno vam in saj veste komu ter vajinemu romantičnemu srečanju. Naslednjega dne se boste z veseljem srečali z večjo skupino prijateljev in znancev in se prepustili prijetnemu klepetu v kavarni.

Škorpion
23.10.-21.11.

Imate ekskluzivno priložnost za izboljšanje svojega položaja v službi. Prav nič se ne ozirajte na nekatere pripombe, ki bodo ob vaši aktivnosti zagotovo padle. Predvsem vam bo všeč možnost napredovanja pri višini plače.

Strelec
22.11.-20.12.

Iz dneva v dan se počutite slabše in skrajni čas je že, da spremenite svoj življenjski slog. Samo pogledajte, kako daleč ste prišli! Ne pustite se več izkoriščati in trdo zastavite svoje pogoje. Ničesar se vam ni treba bati, uspelo vam bo!

Kozorog
21.12.-19.1.

Kar želite, tudi dobite, tako ste vsaj prepričani. A če boste uporabljali nepošteno načelo za vse to, se vam bo zagotovo kje zalomilo. Licemerstvo se ne izplača, to boste ugotovili prej ali slej na prav neprijeten način.

Vodnar
20.1.-18.2.

Med prvomajskimi počitnicami se vam bo uresničila še ena velika želja in načrt, za katerega ste trepetali kar nekaj mesecev. Vse se bo lepo izteklo in lahko si boste oddahnili ter se sprostili na kraju, ki si ga boste sami izbrali.

Ribi
19.2.-20.3.

Samo zato, ker ste začeli z novim projektom, še ne morete predpostavljati, da ga boste lahko izvedli do konca v takšni obliki, kot ste si ga zamislili. Bodite prepričani, da bo vse še dobro, če si boste dali kaj dopovedati.

Da ne bi bili moteni:
(tako in drugače)

28 založb in skoraj 400 knjižnih naslovov

Samorog

*Velike misli,
dogodki in osebnosti preteklosti,
žive teme sedanjosti,
literarni junaki in njihove zgodbe,
pesniške širine duha in
pravljicična obzorja sveta.*

Kot član kluba nimate nobenih obveznosti v klubu

Knjižni klub Samorog, Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, telefon: 01 433 43 06,
e-pošta: knjizni.klub@samorog.com, splet: www.samorog.com

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	GOROVJE V MJANMARU	NEKD. POLJSKI NOGOMETAS (GRZEGORZ)	NEKDANJA PLAVALK BOJADŽIJEVA	NAOČNIKI ZA NA NOS	DEMOKRACIJA
USTREŽLJIV CLOVEK						OBNAVILANJE POKVAR. STROJEV
KMET, ORAC						
REDKA VOLNENA TKANINA						
USLUŽBENEC, KI SKRBI ZA INVENTAR						
NATRIJ			JAPONSKI NARODNI PARK			
GLASBENIK SMOLAR						
DEMOKRACIJA	NAPAČEN SKOK KONJA	MERILNA URA	STROKOV- NJAK ZA MATEMATIKO	LATINSKI VEZNIK	PRIPRAVA ZA RISANJE	OKRASNA CVETLICA
						ARABSKA CRKA
						LANA TURNER
STARINSKI, POLKI PODOBEN PLES						DEMOKRACIJA
STROKOV- NJAK V STATISTIKI						REKA V KALIFORNIJI
						LUTKAR MAJARON
						DEMOKRACIJA
						REKA V VIRGINIJI
						VILKAN NA SICILIJ
						DEMOKRACIJA
DOLINA V JULIJCIH				SILVO TERSEK		OZKA DOLINA S STRMIMI POBOČJI
						GR. MUZA PETJA
						IGRALEC PEROV
KRAJ V LATVIJI (IZ CRK PEČ)				PREBIVALKE ARGENTINE		
TENISAČICA SHRIVERJEVA				AM. FOTOG. (WILLIAM)		TOVARNA V MARIBORU
				DAN. SKLAD. (NIELS)		VRSTA ZVEZDE
FRANC. ASTRONOM (DOMINIQUE)					IT. KIPAR (BARTOLOMEO)	
					Ž. IME, AGNEZA	
NEMŠKA IGRALKA PARLOJEVA				KLIC, POZIV		IZDELOVALEC VRVI (ZASTARELO)
				PIJAČA SLOVANOV		OPUS
ZASTRUPITEV S KISLINO						ŽENSKA OBLIKA IMENA JOVAN
DEMOKRACIJA	POGLAVAR VOLKOV IZ KNJIGE O DŽUNGLI					DEMOKRACIJA
						STROJ, NAPRAVA

Rešitev prejšnje križanke

GARAČ, OVITEK, REBEKA,
ESINO, NT, TV, EJA, ANN,
AMA, KOALA, TAO, MAN,
ALTIG, KOKS, ERA, SANTO,
URNA, RALKA, AAMER,
JČ, ITIGI, ILIRI, ČOT,
LALA, OŽA, ANITA, LAT,
ŽIR, NEKRASOV, IVICA,
CANKOVA, VIČAN

Nagrajenci 16. številke

- 1. nagrada:** IVAN PAVLOVIČ,
Kocbekova 13, 8250 Brežice
- 2. nagrada:** IGOR ŠIRCELJ,
Pobeška 7, 6000 Koper
- 3. nagrada:** LEO ČEPE,
Hraše 56, 1216 Smlednik

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada:** bon v vrednosti 7.000,00 tolarjev za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 2. nagrada:** bon v vrednosti 5.000,00 tolarjev za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 3. nagrada:** bon v vrednosti 3.000,00 tolarjev za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 11. 5. 2006
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **1.5.1698** se je v Benetkah rodil kipar Francesco Robba, avtor slovitega ljubljanskega vodnjaka treh kranjskih rek.

➤ **1.5.1854** je inž. Leopold Rödl v Laškem, na prostoru, kjer je danes zdravilišče, odprl tedaj največji pokrit bazen na Štajerskem.

➤ **1.5.1886** je policija krvavo zadušila delavske demonstracije v Chicagu.

➤ **2.5.1729** se je rodila ruska carica Katarina Velika. Ko je francoski pisatelj in enciklopedist Denis Diderot kot njen gost potoval po Rusiji in se čudil, kako umazani in zanemarjeni so tlačani, mu je rekla: »Zakaj bi ti ljudje skrbeli za svoje telo, saj ni njihovo.«

➤ **2.5.1846** je v Maribor pripeljal prvi vlak po novozgrajenem delu iz Šentilja.

➤ **3.5.1660** se je končala prva nordijska vojna. Po petletni vojni so se Poljaki odpovedali zahtevi po švedskem prestolu in izgubili vodilno vlogo na vzhodnem delu Baltskega morja.

➤ **3.5.1932** so ustanovili Jugoslovansko radikalno kmečko stranko, da bi legitimirali kraljevo diktaturo. Sestavljali so jo disidenti Demokratske stranke in Narodne radikalne stranke, takoj pa so se ji priključili tudi slovenski liberalci.

➤ **3.5.1941** so v nasprotju z mednarodnim vojnim pravom, ki ne dovoljuje aneksije v vojni zasedenih ozemelj pred podpisom mirovne pogodbe, celotno ozemlje Ljubljanske pokrajine priključili Kraljevini Italiji.

➤ **3.5.2000** je državni zbor v tretjem glasanju za mandatarja za sestavo vlade izvolil Andreja Bajuka.

➤ **4.5.1802** so v Avstriji skrajšali vojaški rok s 30 na 14 let.

➤ **4.5.1904** inženirci ZDA začnejo kopati Panamski prekop.

➤ **4.5.1980** je v Univerzitetnem kliničnem centru v Ljubljani umrl Josip Broz-Tito.

➤ **5.5.1821** je na otoku Sv. Helena umrl Napoleon Bonaparte.

➤ **5.5.1846** se je rodil poljski pisatelj Henryk Sienkiewicz.

➤ **5.5.1945** se je v Trstu oglasil Radio Svobodni Trst – Radio Trieste Libera.

➤ **6.5.1786** se je rodil nemški pisatelj in publicist Ludwig Börne, vodilni predstavnik gibanja Mlada Nemčija. Rekel je: »Če bi imela narava toliko zakonov kot država, ji niti sam bog ne bi znal vladati.«

➤ **7.5.1824** je bila na Dunaju prvič izvedena Beethovnova Oda radosti. Leta 1972 jo je Svet Evrope razglasil za himno Evropske unije. Besedilo je Schillerjevo z naslovom Radost od Boga nam dana.

POGLED NAZAJ (OD 1. 5. DO 8. 5.)

Fantje na vasi

V zadnjih letih je 1. maj znan kot mednarodni delavski praznik, drugače pa gre za star slovenski praznik. Od nekdaj so naše vasi tekmovalle med seboj, katera bo imela lepši maj ali mlaj, to je majsko drevo. To šego pozna vsa Evropa in je starejša tudi od krščanstva.

Fantje na vasi so najimenitnejša ljudska organizacija slovenske vasi. 1. maja so imeli fantje na vasi svojo fantovsko uro, ko so medse sprejemali novince, to je fante, starejše od 16 let. Ponekod so jih sprejemali na Florjanovo, to je 4. maja. Za sprejem v fantovsko družbo je fant potreboval poleg starosti tudi nekatere kvalitete, ki so jih določala prastara nepisana pravila. Ob »krstu« je moral novinec na primer poleg šaljivih in nagajivih pogojev iz izpita tudi resno obljubiti, da bo skrbel in ohranjal v sebi in v vasi vse, kar je dobro.

Fantovska družčina je imela pisana in nepisana pravila. Spomnimo se nekaterih: - Na vasi pa tudi vsak zase se spodobno obnašajte! - Nikogar ne smete dražiti ali zasmehovati! - Skrbeti morate za dobro ime fantov in deklet! - Ne smete hoditi po krčmah! - Nikar se ne prepirajte, predvsem ne s starejšimi ljudmi! - Če boste tako ravnali, vas bodo povsod imeli radi in spoštovali!

Eifflov stolp v Parizu

Za svetovno razstavo so v rekordnih dveh letih v Parizu zgradili Eifflov stolp. Odprli so ga **5. maja 1889**. Načrte zanj je naredil švicarski inženir Maurice Kochlin, zgradil pa ga je francoski strokovnjak za jeklene konstrukcije Alexander Gustav Eiffel. Stolp, ki je danes pariška znamenitost, je imel v začetku veliko nasprotnikov. Tolažili so se z mislijo, da gre za nekaj začasnega, vendar so leta 1910 sklenili,

naj stolp, ki je dobil ime po graditelju, ostane tudi za naslednje rodove. Danes stolp letno obišče okoli 4 milijone ljudi.

Eifflov stolp je visok 320 metrov. Graditeljeva genialnost je dokazana že s tem, da se tudi ob najmočnejšem vetru ne zamaje več kot za 1 centimeter in da je bil kar 40 let, to je do graditve nebotičnikov v ZDA, najvišja stavba na svetu. Dograjen je bil 3. marca 1889. Znameniti pisatelj Guy de Maupassant je o stolpu ogorčeno trdil, da gre za »peklenko zamisel nekega kleparja, v katerega je treščil večvrednostni kompleks«.

Slovenija v Evropski uniji

1. maja 2004 je bila Slovenija sprejeta v Evropsko unijo. EU se je s sprejetjem desetih novih članic razširila na 25 držav. Nove članice so postale: Slovenija, Madžarska, Slovaška, Češka, Poljska, Litva, Latvija in Estonija, Malta in grški del Cipra. Oglejmo si, koliko prebivalcev so imele 1. maja 2004 članice Evropske unije: Nemčija 82,333.000, Francija 59,191.000, Velika Britanija 58,800.000, Italija 57,948.000, Španija 41,117.000, Poljska 38,641.000, Nizozemska 16,039.000, Grčija 10,591.000, Belgija 10,286.000, Češka 10,244.000, Madžarska 10,187.000, Por-

tugalska 10,024.000, Švedska 8,894.000, Avstrija 8,132.000, Slovaška 5,404.000, Danska 5,359.000, Finska 5,188.000, Irska 3,839.000, Litva 3,482.000, Latvija 2,359.000, Slovenija 1,992.000, Estonija 1,364.000, Ciper 761.000, Luksemburg 441.000 in Malta 395.000.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

Včasih pride prav tudi nadškof

Nekdanji predsednik Milan Kučan je svoj citat v sobotnem Delu 22. aprila spretno končal s spominom na »spravo« v Kočevskem rogu, ki naj bi jo bila opravila skupaj z nadškofom dr. Alojzijem Šuštarjem.

Vse, o čemer je govoril pred tem, pa je povsem nekaj drugega in še malo ne spominja na »spravo«. Zelo pomenljiv je že naslov prispevka: »Slovenija utegne zaiti na kriva pota«. Potem pa stavek: »Pri nas zdaj velja, da če ni potrditve v Stranki, se ne more nič zgoditi!« Še dobro, da se mnogi

izmed nas še presneto dobro spominjamo časov, ko je vladala ena sama STRANKA, sankcije, če niso živel po njenih zapovedih, pa niso bile Blažev žegen. Tudi govorica, da »zdaj celo za tiste, ki niso pristopili k Partnerstvu za razvoj, velja, da so sovražniki države, tako rekoč izdajalci«, nekdanjega predsednika verjetno spominja na svinčene čase, ko si mimogrede postal »razredni sovražnik št. 1«, ali pa na parolo »kdor ni z nami, je proti nam«. Misli v glavi se mu nenehno prepletajo in povabilo v Velenje je bila verjetno prava priložnost, da se nekdanji predsednik CK in Slovenije z nostalgijsko spominja časov, ko je bilo Velenje še Titovo.

Da pa Slovenija le ne bi povsem zašla na kriva pota, se je bilo treba na koncu posuti s pepelom in se malce pokloniti tudi oni drugi strani ter se pod nadškofovimi plaščem odkupiti za namero pomagati napihovati vsakdanjo govorico tistih, ki se nikakor ne morejo sprijazniti z resnico, ki osvobaja tiste, ki jo hočejo videti.

Vera Ban, Ljubljana

Igrani dokumentarec

Kmalu po Jorasovem kaskaderstvu in kotaljenju v Dragonjo (te izraze so uporabili mediji) mi je kot že nekajkrat neznani aforist poslal zgodovinski zaznamek: »Ob Dragonji reki muljast prod./ Podobnikovih fantov črni grob«. Res, prav tam je na podoben način in iz enakih razlogov padel tudi njegov predsednik Janez Podobnik, njegov brat Marjan pa trdi, da je Joras edino, s čimer lahko maha v Istri. Resnično, Dragonja z zaselki je poligon SLS in nasploh negovano ozemlje za nabiranje političnih točk za marsikoga.

Z zadovoljstvom pa ugotavljam, da so te omejene igre spregledali tudi mediji (po kapljicah, a ven-

dar). Jorasovemu spektakularnemu padanju v nezavest pred kamerami in nespretno zaigranemu kotaljenju proti reki (v tistem trenutku smo slišali glas novinarke, da si je sam pomagal spotakniti se) mediji niso več nasedli.

Že nekaj let ponavljam, da ima Joras pravico varovati svoj osebni interes in zahtevati, da mu hiša stoji v Sloveniji, vendar zlo tiči v tem, da ta osebni interes tako on kot politiki prepletajo z nacionalnim in le-tega ogrožajo. Vse »dejavnosti«, ki jih že leta načrtujeta s Starmanom, od prevažanja mleka do prenašanja strojev čez mejo (v vseh primerih je šlo za tipično Starmanove metode in za povsem nezakonita dejanja), niso nič ►

Ugodno do plina.

Brezplačen priklop do hiše in super darilo: rezervoar goriva!

PETROL

PLIN EVROPSKE KAKOVOSTI

080 22 66

Petrolovi pogoji postavitve plinohrama ter nakupa in dobave plina so še posebej ugodni. Več informacij na telefonski številki 080 22 66 in na spletni strani www.petrol.si

Darilo "brezplačen rezervoar goriva" dobite novi kupci ali najemniki plinohrama kot dobroimetje na predplačilni kartici Magna v vrednosti 15.000 SIT (za gorivo ali katerekoli druge nakupe na Petrolovih bencinskih servisih v Sloveniji).

► druga kot utrjevanje Drnovšek-Račanovega sporazuma, ki določa, da so zaselki hrvaški in da se Slovencem odvzame del morja in kopnega. In »domoljubna« akterja te »dejavnosti« razglašata za boj za južno mejo, lahkoverni Slovenci pa jima verjamejo in so prepričani, da je problem meje v Istri v eni hiši onstran Dragonje.

Trije zaselki sami po sebi so za politike nezanemljivi, vrednost jim dajejo šele besede »boj za južno mejo«, parola, ki naj bi segala v olivcem v srce. Zanimivo, tudi za prebivalce teh zaselkov priključitev Sloveniji ni njihov poseben interes. Vseeno jim je. Nasprotno pa Hrvatje vedo, kaj počnejo, in vedo, kako naj to počnejo. Ozemlje na levi strani Dragonje z zaselki vred je Slovenija Hrvaški preprosto podarila z Drnovškovim sporazumom. Ne samo podarila, vsiljevala ji je svojo lastnino. Drnovšek je šel osebno v hrvaški sabor in rotli Hrvat, naj za božjo voljo podpiše sporazum, ki jim daje v last slovensko zemljo, zaselke in morje. Rupel se je bahal, kako so ta sporazum dobro in strokovno spravili na papir, tako dobro, da bo ohranil večno veljavo. In politiki se s sporazumom še vedno strinjajo in ne razmišljajo o njegovi razveljavitvi, nasprotno, »spoštujejo« ga kot glavni argument za določanje meje s tolažilno korekcijo priključitve zaselkov Sloveniji, kar želijo uveljavljati kot svojo politično trdnost in nacionalno neomajnost in kar je tudi temeljna spodbuda in tiho podpiranje »kotaljenja« v Sečovljah.

Hrvatje niso topoumni. Sporazum so zavrnil, ker pričakujejo več, kot jim ta daje, od njega pa so si vzeli tisto, kar jim ugaja. Zaselke!

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL

Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
† 05 38 11 674

RADIO
96,4 MHz *Ta pravi!*
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

In tudi niso, kot smo Slovenci. Kar je njihovega ali namišljeno njihovega, branijo »s telesom in krvjo«.

Provokacije na začasni in nedorečeni meji z nezakonitimi »fintami« drezanja v hrvaške uslužbenke, ki opravljajo svoje delo po svojih pravilih in splošnih standardih, so škodljive, nevarne in neevropske. Slovenskim komedijantom bi morali svetovati, naj gredo raje, kot da se kotalijo v Dragonjo, v Ljubljano, na balkon slovenskega parlamenta in naj se od tam mečejo svojim partijskim šefom pod noge in parlamentarcem na klopi. Morda bi se potem kaj zgodilo.

Frane Goljevšček, Izola

Parada za dan državnosti

Zavedni Slovenci podpiramo idejo, da za dan državnosti pripravimo veliko slavlje vključno s parado, kjer bi sodelovali Slovenska vojska, policija, veterani junijske vojne (več kot deset tisoč jih je), ministrstvo za obrambo in vsi tisti, ki so pripomogli k osamosvojitvi Slovenije. Ne smemo pozabiti niti na Slovence po svetu, ki so moralno in materialno podpirali osamosvojitve.

Slovenke in Slovenci želimo pozdraviti in spoznati svoje osamosvojitelje in se jim zahvaliti,

da so tvegali svoja življenja za domovino. Naj se končno predstavijo prebivalcem Slovenije v vsej veličini in dostojanstvu, saj jih sicer nimamo priložnosti spoznati. Če so v »službi«, so v uniformah, ko pa so prosti, so v civilu.

Proslava bo ob 15. obletnici osamosvojitve. Na čelu vlade in državnega zbora imamo zdaj ljudi, ki so vodili osamosvojitveno vojno in sodelovali v njej, zato si želimo tudi tega, da bi na tribuni pozdravili organizatorje odpora proti jugovojski, svojce padlih in zavedne Slovence iz tujine, ki so nam veliko pomagali. Naj bo to torej praznik veselja slovenskega ljudstva, saj smo prvičkrat v zgodovini samostojni in neodvisni ter povezani z veliko družino evropskih narodov, ki pomeni zagotovilo miru in civiliziranega napredka Slovenije. Seveda pa za takšno proslavo ne kažejo zanimanja tisti, ki so bili do zadnjega dne v Beogradu in se niso strinjali, da bi Slovenija postala samostojna. Nekateri so takrat celo predlagali, da bi bila Slovenija demilitarizirana država, kar bi pomenilo, da se ne bi mogli z vojaško silo upreti jugovojski in bi tako še naprej ostali okupirani.

Poslušamo kritike na račun predsednika vlade g. Janeza Janše,

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

češ da je leta 1989 nasprotoval paradi jugovojške, zdaj pa sam predlaga parado. Ljudje božji, ali res ne razlikujete med jugovojsko, ki je varovala pridobitve revolucije, in predvideno letošnjo parado, ki bi prikazala našo, slovensko vojsko in pripadnike drugih enot, ki so v mednarodnih povezavah varuhi miru in samostojnosti? Ogled parade bi bil hkrati odgovor na spraševanje mnogih davkoplačevalcev, v kaj vlaga naš denar minister za obrambo. Verjamem, da se bomo proslave udeležili iz vse Slovenije in da se večina državljanov veseli tega dogodka.

Alojz Senekovič, Maribor

Okupacija in revolucija

Gospod Peter Lapajne iz Idrije se oglašja na temo okupacije in revolucije, verjetno v zvezi z: L. Bavcon, Revizija II. svetovne vojne, Sobotna priloga Dela, 21. 2. 2006.

Seveda tudi sam kot neobremenjen in željan resnice z zanimanjem spremljam tovrstno tematiko že kar nekaj let, in sicer v dnevnem časopisu in tudi v drugih medijih. Ker me ta tematika zelo zanima, sem veliko časa namenil tako starostnikom iz tednjega obdobja kot arhivskim listinam, dokumentom. Žal pa mi je današnja pisarija nekaterih povsem nerazumljiva, še manj pa razumem, da demokratična Republika Slovenija še danes ni zmožna napisati takšne zgodovine slovenskega naroda, kot jo je slovenski narod v resnici doživljal v zadnjem stoletju. Potrebna je torej brezpogojna revizija neobremenjenih zgodovinarjev. Naj pri tem opozorim, naj mojega razmišljanja nihče ne jemlje kot

revanšizem, temveč le kot resnico, ki smo jo dolžni zapisati tudi in predvsem za naše zanamce.

Tako se je g. Petru Lapajni, do nedavnega zavednemu članu ZKS, med drugim zapisalo: »Ustavite Dežmana!«, kot je nekoč pisala Spomenka Hribar: »Zaustavite desnico!« Naj prizna resnico, ne pa da hoče ustaviti človeka, ki preveč ve o zgodovinski resnici! Gospod Peter, žal ne poznate resnice ali pa je tudi vam sistem, v katerem sva odrasčala, do konca opral vaša človeka vredni um.

Verjemite mi, gospod Dežman zelo dobro loči partizanski odpor, ali kot navajate vi, »kolaboracijo pod vodstvom RKC«. Ali vam resnično niso znane takratne smernice KP pod taktirko ruskega boljševizma? Mar resnično ne poznate sklepov vukovskega kongresa KP iz leta 1933 in čebinske deklaracije KPS iz aprila 1937? Koristno bi bilo, če bi poznali vse te partijske smernice, če se že spuščate v takšno zgodovinsko razsojanje. Pa vseeno. Ste kdaj koga iz vodstva NOB, ki je deloval pod taktirko KPS, v zvezi s poznavanjem »kolaboracije« kot Primorec povprašali, koliko fašističnih okupatorjev so partizani poklicali na odgovornost zaradi njihovega ravnanja na naših tleh od aprila 1941 do 8. 9. 1943? Res je bila takrat tudi revolucija in ne samo okupacija, a vseeno, okupator je bil tu. Bila je krvava revolucija, ki je pustila nezacepljene rane v slovenskem narodu. Okupacija je znala KP dobro izkoristiti za dosego svojih boljševističnih ciljev, vodenih iz ZSSR. Z resnično zgodovino v najini deželi naj se ukvarjajo neobremenjeni zgodovinarji in takšna zgodovina naj bo tudi šolski predmet. Mar ne bi bilo to pravično tako za zmagovalca kot za poraženca v državljanski revoluciji?

Milan Muhič, Ambrus

Reforme

Reforme že, a takšne, da bo volk sit in koza cela.

Na Notranjem stoji vas, Vrh po imenu, Vrh pri Sv. Trojici. V tej vasici je živel v starih časih Martin Krpan, ki ni bil le močan in silen človek, temveč človek usmiljenega srca in zdrave kmečke pameti. Ko nekoč sreča na ozki

gazi imenitno kočijo, hitro dvigne svojo kobilico in jo s tovorom vred prestavi. V kočiji ni bil nihče drug kot sam cesar Janez.

In pride na Dunaj hud velikan Brdavs. Pobil je že dosti vojščakov in gospode. Čeravno so Potrači, Cvikliči in Lahoviči dobro opletali z jeziki in okrog dvornih dam ter nosili hlače, a le zato, da bi jim ne bi srce ven padlo, ko bi zagledali Brdavs. A tudi pamet so bolj malo urili. Saj ti niso bili od muh! Veste, tudi pamet se »znuca«, zato jo šparajmo. In so jo šparali in šparali, da bi ja ostala sveža in nova. Še njihovi cehovski pajdaši Rabuli in Sambozenci so se tega držali. Pamet naj lepo počiva, mi pa smo tako vedno proti vsaki pametni, kaj šele, če jo izusti Janez.

Pa se cesar spomni Krpana, da bi se ta pomeril z Brdavsom. Na bojišču ta dva urno zasukata vsak svojega konja. Brdavs vzdigne meč, Krpan mu urno podstavi kij, da se meč globoko zadere v mehko lipovino. Krpan potegne Brdavs na tla. »OOO, tako bi tudi mi zmogli!« reče gospoda. »Ja, zakaj pa niste tega naredili!« pravi cesar. A casarica ni pozabila podrtje lipe, katero je Krpan uporabil za kij. In vse po vrsti je prebito obrenkala. »Zdaj se pa tako dela z menoj, meni ni bilo treba Dunaja! To je dunajska hvaležnost!« reče Krpan. Cesarica še napleta: »Zmagala sem pa jaz, da boš vedel, saj je bil kij narejen iz moje lipe! In po taki pameti je ona slavila zmago, četudi je bila poražena. (Take pameti je povsod na pretek!) In pritegnile so dvorne dame od Bedarje in Majdašijeve do Potrašijeve: »Zmaga je naša, ker je bila lipa naša.« Te so tudi sicer vedno bile proti vsemu, še preden je cesar na svetlo djal, pa naj bodo to »ordninge« ali reforme. S temi je tako križ. Reforme že, samo take, da bo volk sit in koza cela. A »volk« mora dobiti in obdržati vse prednosti, ki jih je nagrabil, najsi bodo to penzije, zemljišča ali parkirišča, in to do smrti ... Tako je dejal, da je še komaj kaj ostalo od kože, zraven pa milo cvilil, da ravno on hoče, da bo ostala koza cela.

Le kako bi to šlo, ko so Habsburžani uvajali šolsko obveznost? Tisti za sedmo goro bi rekli: Moj bo doma polagal in živino na pašo gnal!« Bilo je dosti hude krvi. Kaj

Utrinki!

Marija Vodišek

Utrinki ali meteorji so svetleči predmeti, ki iz veselja prilete v zemeljsko atmosfero. Lahko pa je to tudi oseba, ki močno, vendar le prehodno zažari. Takih človeških utrinkov je povsod dovolj, tudi pri nas. Včasih jim prav zaradi številčnosti težko sledimo in jih ocenimo. To se je zgodilo tudi meni, ko sem v kolumni v Demokraciji št. 16 z naslovom Orkestrirani napadi napačno prikazala pogovor Mladinega novinarja Ali H. Žerdina 8. aprila 2006 na RTV Beograd 92. Ali Žerdin ni napadal Slovenije in je pravilno razložil dogajanje na Holmcu. Ob tej priložnosti se mu opravičujem. V svoj zagovor menim, da ima Žerdin, vsaj za moje uho, slabo dikcijo, povrh vsega pa je govoril v srbsčini. V nasprotju z njim pa je Neva Miklavčič Predan, ki se predstavlja kot predsednica Helsinškega monitorja Slovenije (HMS), 18. aprila v zagrebškem studiu v oddaji Odperto z vsemi trombami napadala Slovenijo in trdila, da se je na Holmcu dogodil »prvi« vojni zločin v Jugoslaviji, pri katerem so padli trije vojaki jugoslovanske armade, čeprav so se hoteli vdati. Kot glavnega krivca je obtožila Milana Kučana in trdila, da je v svojem pričanju proti Miloševiću pred haaškim sodiščem lagal. Ob njej je sedel Čičak in ji vseskozi prittrjeval, prav tako pa tudi nasproti sedeča pravica. Iz ljubljanskega studia je obtoževanju Miklavčič Predanove dobro in korektno ugovarjal član organizacije Sever gospod Raj in gledalcem opisal takratne dogodke. Kdo torej v Sloveniji stoji za Miklavčičevo? Njene že večkrat ponovljene laži poskuša Beograd uporabiti za obtožbo Slovenije. Na spletnih straneh lahko najdemo prav vse podatke o nevladni organizaciji Nizozemski helsinški komite, ki je bil ustanovljen na Nizozemskem in ima tam tudi svoj sedež. Nas zanima predvsem njegov podmladek, Helsinški monitor Slovenije, v katerem se Neva Miklavčič Predan predstavlja kot predsednica. V dokumentaciji celotne organizacije in posebno v tisti, ki obravnava Helsinški monitor, imena Miklavčičeve ni nikjer. Uredniški odbor ima 12 članov, ki so navedeni poimensko, ima pa tudi svetovalni odbor, v katerem je bil in je verjetno še edini Slovenec dr. Danilo Türk. Zakaj raziskovalni novinarji, morda kar Ali H. Žerdin, ne pojasnijo dogodkov na letališču Brnik, kjer je JLA, potem ko ga je junija 1991 obkolila, umorila dva avstrijska fotoreporterja? To bi marsikaj pojasnilo in zaprlo usta lažnivcem. Menim, da je bil odziv Milana Kučana na obtožbe Miklavčičeve medel in nejasen, saj bolj obtožuje Slovenijo kot obrekovalko Miklavčič Predanovo. Zato pa je več časa in kritike namenil Janševi vladi. Prav kot Kacin je tudi Kučan prepričan, da je vladni predlog Partnerstva za razvoj le spretna marketinška poteza predsednika vlade. Pohvali Kacinov manifest s parolo »Za ljudi pred profitom«, kar je po mojem mnenju najbolj abotna parola LDS, ki je ves čas svojega vladanja ustvarjala in podpisala tajkune in uradništvo preverjenih starih komunističnih kadrov. Kučanova izjava, da oblast ščuva javno mnenje proti sodnikom, je za nekoga, ki je še pred nedavnim rekel, da mora biti vsak učitelj VOJAK REVOLUCIJE, če drugega ne, neumna in predvsem smešna.

pa, če bi stvar rešili tako: Danes bo imel Blaže desno polovico telesa zunaj šole, levo pa notri. Jutri pa Nežica z levo polovico zunaj! In bosta malo v šoli in malo zunaj šole. Ordninga mora priti, samo da se privilegirancem in mogotcem kak las na glavi ne skrivi – tudi lasje so privilegirani! Oni

so vajeni dobrega življenja, to je tako rekoč 50-letna tradicija. Saj ne morejo dopustiti, da bi revež malo bolje živel. Tega nikakor ne morejo dopustiti! Reforme morajo biti, samo da se nič ne premakne. Da le dobimo take reforme, da bo vse po starem ...

Marta Frajman, Maribor

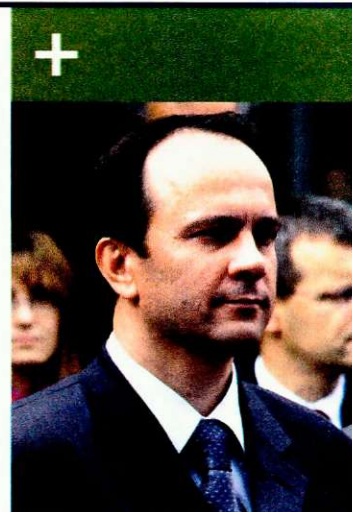
Politični semafor

Beblerjeva ne popušča Za LDS velja, da se zlepa ne sprijazni s porazom. To dokazuje tudi poslanka Darja Lavtižar Bebler, ki je komentirala nedavni sklep vrhovnega sodišča. Le-to je zavrnilo pritožbo LDS v zvezi s parlamentarno komisijo, ki bi se ukvarjala z zadevo Mercator, in s tem potrdilo odločbo upravnega sodišča. Po mnenju sodišča je namreč te zadeve treba reševati v okviru državnega zbora in ne sodišč. Poslanka Beblerjeva je že napovedala pritožbo na ustavno sodišče.

Speresom nad Slivnika Evropska poslanka Mojca Drčar Murko (LDS) dokazuje, da ne odpušča nikomur, še najmanj predsedniku uprave ČP Delo Danilu Slivniku, s katerim je obračunala v tedniku Mladina. Razlog naj bi bil v tem, naj bi bil Slivnik kot namestnik odgovornega urednika Dela pred dvanajstimi leti avtorici očitil »ideologizacijo zunanje politike«. Murkova se je lotila tudi odgovornega urednika Petra Jančiča, češ da nadaljuje Slivnikovo početje.

Opozarja na hinavščino Poslanec Branko Grims se je odzval na nedavne očitke dr. Franceta Bučarja, da je Slovenija ujetnica političnih strank. Po Grimsovem mnenju tako govorijo tisti, ki so leta 2000 omogočili uzakonitev proporcionalnega volilnega sistema, ki bolj poudarja vlogo političnih strank, medtem ko so poslanci, izvoljeni po večinskem sistemu, najprej odgovorni svojim volivcem. To pa tudi pomeni, da kritiki strank pljuvajo v lastno skledo.

Dobil podporo novinarjev

Koroški novinar Tomaž Ranc, ki je do zdaj na TV Slovenija delal kot voditelj TV Dnevnika, bo prvega maja uradno postal urednik Večera, če bo prej dobil podporo nadzornega sveta. Za urednika ga je predlagal predsednik uprave ČP Večer Milan Predan, nekdanji urednik omenjenega časnika, ki je moral pred leti zaradi politične oporečnosti zapustiti Večer. V petek, 21. aprila, je Ranc dobil tudi večinsko podporo novinarjev. V svoji predstavitvi je nakazal predvsem trojno usmeritev Večera: odprtost v svet, prodornost v mestu in na vasi ter pluralnost. Dodal je še, da so novinarji zanj »največje bogastvo« in da neargumentiranega pisanja ne bo dopuščal. Če bo Ranc potrjen za urednika, bo do poletja oblikoval tudi nov uredniški odbor, jeseni pa naj bi se prenovila še grafična in vsebinska podoba časnika. Očitno pa bo imel Tomaž Ranc precej

manj težav z novinarji, kot jih je imel nekdanji Večerov novinar in sedanjí odgovorni urednik Dela Peter Jančič na svojem novem delovnem mestu. Sicer pa je Ranc znan po tem, da je po aferi Vič-Holmec postal žrtev nezakonitih posegov kriminalistov, med katerimi je glavno vlogo odigral Drago Kos. G. B.

NAROČILNICA

NAROČILO (označite z x):

- ☐ Iz arhivov slovenske politične policije
- ☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija**
- ☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo**
- ☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije**
- ☐ Albert Svetina: **Od osvobodilnega boja do banditizma**
- ☐ Janez Janša: **Okopi**
- ☐ Janez Janša: **Premiki**
- ☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili**
- ☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije**
- ☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne**
- ☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti**
- ☐ Vasja Klavara: **Predel 1809**
- ☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske**
- ☐ Jože Dežman: **Moč preživetja**
- ☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo**
- ☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja**
- ☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo**
- ☐ Jože Dežman: **S pravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe**
- ☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.**
- ☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora**
- ☐ Eiletz: **Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918**
- ☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier**
- ☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)**
- ☐ Vasja Klavara: **Koraki skozi meglo**
- ☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli**
- ☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor**
- ☐ Ive A. Stanič: **V objemu osvoboditeljev**
- ☐ Jože Zemljič: **Življenje je večna borba**

5.000,00 SIT / 20,86 EUR
2.200,00 SIT / 9,18 EUR
6.200,00 SIT / 25,87 EUR
2.200,00 SIT / 9,18 EUR
6.700,00 SIT / 27,95 EUR
2.200,00 SIT / 9,18 EUR
2.200,00 SIT / 9,18 EUR
4.990,00 SIT / 20,82 EUR
8.500,00 SIT / 35,46 EUR
5.500,00 SIT / 22,95 EUR
3.906,00 SIT / 16,29 EUR
6.727,00 SIT / 28,07 EUR
5.500,00 SIT / 22,95 EUR
6.510,00 SIT / 27,16 EUR
990,00 SIT / 4,13 EUR
10.850,00 SIT / 45,27 EUR
4.991,00 SIT / 20,82 EUR
6.510,00 SIT / 27,16 EUR
5.300,00 SIT / 22,11 EUR
1.085,00 SIT / 4,52 EUR
1.085,00 SIT / 4,52 EUR
4.449,00 SIT / 18,56 EUR
6.696,00 SIT / 27,94 EUR
4.232,00 SIT / 17,65 EUR
3.840,00 SIT / 16,02 EUR
6.460,00 SIT / 26,95 EUR
4.400,00 SIT / 18,36 EUR
3.000,00 SIT / 12,51 EUR
2.500,00 SIT / 10,43 EUR
2.000,00 SIT / 8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**
ali na faks 01 43 45 462.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Obvestilo potrošnikom:
Informativne cene v evrih so preračunane
iz tolaških cen po centralnem paritetnem
tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" +
knjiga (po našem izboru)

☐ Naročam tednik Demokracija

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno* ☐ 4 x letno ☐ 2 x letno ☐ 1 x letno
(9% popust) (10% popust) (20% popust)

* Če želite uveljaviti 8% mesečni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec, ☐ invalid, ☐ brezposeln, ☐ študent ali dijak

število izvodov: _____

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

Tjaša

Helena

LOČENI RAČUN

za osebno rabo službenega mobilnika

Poslovni stroški se znova nižajo. Po MPO, ki omogoča cenejše klice med zaposlenimi, še Ločeni račun. Da zaposleni brez pomislekov na svoji službeni mobilni številki opravljate tudi povsem zasebne stvari – saj zanje dobivate poseben račun na dom.

Storitev je namenjena pravnim osebam in samostojnim podjetnikom. Podrobnejše informacije dobite na našem spletnem mestu, v najbližjem Mobitelovem centru in na posebni številki za poslovne uporabnike: 041 700 706.

ŽIVLJENJE NISO LE BESEDE
WWW.MOBITEL.SI